

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
HISTORICKÝ ÚSTAV

DIPLOMOVÁ PRÁCE

SKAUTING A TRAMPING NA VLTAVOTÝNSKU JAKO
KULTURNĚHISTORICKÝ FENOMÉN

Vedoucí práce: doc. PhDr. Josef Blüml, CSc.

Autor práce: Jiří Hladeček

Studijní obor: Kulturní historie

Ročník: 5. ročník

2009

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Týně nad Vltavou 15. července 2009

.....

Rád bych poděkoval všem, kteří mi vypomáhali s vypracováním této práce za jejich podporu. Zejména panu doc. PhDr. Josef Blümlovi, CSc. za inspiraci při hledání tématu a samotném vypracovávání diplomové práce a panu Mgr. Josefu Kadeřábkovi, který mi vypomáhal s technickým provedením práce. Dále bych chtěl poděkovat panu Rudolfu Kosteleckému st. za poskytnutí archivních materiálů z Archivu Střediska Junáka v Týně nad Vltavou, rovněž jeho synovi Rudolfu Kosteleckému ml. za poskytnutí pramenů ze svého soukromého archívu. Také bych rád poděkoval zaměstnankyním Městského muzea v Týně nad Vltavou, že mi vyšly vstříc při mém bádání. Také bych rád poděkoval J. Zemanovi, E. Procházkovi, S. Řimnáčovi a F. Koberovi ml. za poskytnutí důležitých informací. V poslední řadě patří můj dík i mé rodině.

Anotace:

Tato práce pojednává o místním významu dvou hnutí, skautingu a trampingu, a zasazuje je do celosvětového i národního, českého, kontextu. Český Junák byl jedním z prvních hnutí, které se přidaly k celosvětovému skautingu. Velkou měrou se na rozvoji nejen českého, ale zároveň i světového skautingu podílel jeho zakladatel A. B. Svojsík. Český Junák jako součást světového skautingu si přesto zachovával svou osobitost a jedinečnost zejména tím, že se velkou měrou inspiroval dalším hnutím, americkým woodcraftem, které založil E. T. Seton. Vedle Junáka je dalším osobitým projevem české kultury 20. století rovněž i tramping. Jedná se o jedinečné hnutí v celosvětovém kontextu, které se inspirovalo úzkým vztahem k přírodě v duchu setonovského individualismu a liberalismu a v pozdějších letech se prosazovalo v kulturní sféře, zejména hudební. Obě tato hnutí měla (a mají) velkou tradici také v okolí města Týna nad Vltavou. Zdejší trampské a skautské hnutí pak nejvíce ovlivnila řeka Vltava.

Annotation:

This study is about regional significance of two movements, the scouting and the tramping. Czech Junák was the one of the first movements joined the worldwide scout association. A. B. Svojsík, the founder of czech Junák, participated in progress of the international scout association. Czech Junák kept its own typical particularity thanks to taking some ideas from american woodcraft, created by E. T. Seton. Also tramping was another one symbol of czech culture in 20th century. Tramping is unique movement inspired with affinity for nature with evident influence of Seton's individualism and liberalism and nowadays asserts in culture sphere, especially in music. Both of this two movements, scouting and tramping had (and still have) great tradition in region of Týn nad Vltavou. Local scouting and tramping was mostly inspired by the river Vltava.

Obsah:

Úvod	7
Předchůdci skautingu a trampingu.....	11
Ernest Thompson Seton a woodcraft.....	14
Robert Baden-Powell a světové skautské hnutí.....	19
Srovnání skautingu a woodcraftu.....	24
Český skauting.....	26
Stav před založením skautingu v českých zemích.....	28
Antonín Benjamin Svojsík.....	31
Zrod a specifika Junáka.....	34
Vnitřní struktura Junáka.....	39
Vznik samostatné Československé republiky.....	41
Skauting v době 1. republiky.....	43
Od divokého skautingu k trampingu.....	47
Skauting v době 2. republiky a protektorátu.....	50
Řeka a život u ní.....	53
Týn nad Vltavou a okolí v období od třicátých let až do konce 2. světové války...	56
Počátky trampingu na Vltavotýnsku – vznik osady Samotáři.....	58
Chata Samotárna.....	61
Osada a soubor Samotáři.....	63
Město Týn nad Vltavou po skončení 2. světové války.....	68
Založení Junáka na Vltavotýnsku.....	72
Poválečný tramping.....	77
Tramping v šedesátých letech.....	79
Obnovení činnosti Junáka v letech 1968-1970.....	81
Tramprská kultura	85
Tramprská hudba.....	87
Život v osadě.....	92
Vlajky, nášivky a pamětní placky.....	94
Závěr.....	96
Seznam pramenů a literatury.....	98
Seznam přílohy.....	101

Úvod

Tato práce se věnuje regionálním dějinám dvou hnutí, jejichž cílem byla a je výchova jedince s důrazem na co největší lásku a příklon k přírodě, skautingu a trampingu. Nedávno celosvětová skautská organizace oslavila stoleté výročí svého vzniku a deklarovala tím, že i v 21. století není myšlenka skautské výchovy zdaleka mrtvá a že i nadále má své opodstatnění v životě celé společnosti, a to nejen české.

Na druhou stranu je nutné zmínit, že český tramping zdaleka již není oním hnutím jakým byl na počátku, ale v drtivé většině se dnes přesunul z lesů a údolí řek na koncertní podia. Tramping a skauting jsou dvě hnutí, která nesmírně ovlivnila českou i slovenskou kulturu a společnost. Zatímco český Junák je jednou z odnoží celosvětového skautského hnutí, o trampském hnutí toto zdaleka neplatí a lze s určitostí říci, že se nejedná o nijak mezinárodně organizované uskupení, jehož jednou složkou by byli právě čeští trampové.

Obě hnutí mají spolu mnoho společného, zejména co se týče již zmíněného vztahu k přírodě, ale přesto je zde hlavním dělítkem jejich organizovanost. Zatímco Junáci, a vlastně všichni skauti po celém světě, skládají slib a dodržují zákony, které jsou, až na některé drobnosti, po celém světě víceméně stejné, trampové nikdy nebyli organizováni jako jediné hnutí se společnými pravidly a směrnicemi. Tramping daleko více reflektuje učení E. T. Setona a jeho woodcraftu, přesto ani od něj nepřebírá důsledně veškerou jeho nauku. Jak ještě dále zazní, není ani český skauting jen pouhou kopií britského hnutí, ale vyznačuje se řadou specifík, která byla výrazná zejména v období jeho počátku. Zmíněná organizovanost a zaštitění celosvětovým hnutím však neznamenal pro Junák vždy jen výhody, ale způsobila i jeho zákaz v období obou totalitních systémů. Naproti tomu vnitřní neorganizovanost a neexistence společného ústředí představovala pro trampské hnutí určitou výhodu v tom, že nešlo oficiálně zrušit a veškerý postup proti trampům byl řešen buď v rámci jedné osady nebo jednotlivců. Proto se můžeme setkat s trampským hnutím i v obdobích nejhlubší „totality“, kdy přes oficiální nepřízeň ze strany úřadů a propagandy mohly osady alespoň v omezené míře nerušeně fungovat dál.

Cílem této práce je popsat dějiny obou zmíněných hnutí ve Vltavotýnském regionu a vytyčit jejich význam v celostátním měřítku. Práce sama je zaměřena na období vzniku jednotlivých hnutí a jejich následný vývoj od roku 1970. Toto mezní datum je vybráno

záměrně, neboť tohoto roku došlo k opětovnému zákazu Junáka u nás. Trampské hnutí sice i nadále působilo, a dokonce se v období normalizace dále rozrůstalo, jeho dalšímu vývoji jsem se v této práci již nevěnoval. Zároveň je v této práci nastíněn vývoj samotného města Týna nad Vltavou a jeho okolí v období od třicátých let do počátku sedmdesátých let minulého století, a to nejen v politické a společenské sféře, ale rovněž je zde zachycena fyzická změna celého regionu – tedy přírodních poměrů, což úzce souvisí s danou tematikou, protože obě zmíněná hnutí hlásí co největší sounáležitost lidského jedince s přírodou.

Velkou nevýhodou pro badatele je značný nedostatek odborné literatury na dané téma. Neexistuje žádná nová rozsáhlejší monografie, která by se plně věnovala dané problematice.. K tomu jistě přispěla i dlouhodobá nepřítel ze strany státních úřadů v období nedemokratických režimů, jak nacistického, tak zejména komunistického, které zejména k českému Junáku vytvářely vlastní dětské a mládežnické organizace jako jeho alternativu a náhradu za něj.

Dalším problémem je, že ač jsou si obě hnutí do určité míry podobná svou náplní a navíc se z velké řady někdejších skautů stali trampové bývá tento fakt v literatuře zmiňován spíše okrajově či je úplně opominut. Totéž platí o větších syntézách, které se vztahují k určitým obdobím našich dějin 20. století, kdy je oběma hnutím věnovaná jen malá pozornost.¹ Literatury, která se váže přímo ke skautingu, trampingu či woodcraftu, rovněž není příliš obsáhlá a z velké části pochází až ze současnosti.² Literatura je

¹ Zejména je nutné uvést zmínky nacházející se v syntézách, které věnoval období 1. republiky Zdeněk KÁRNÍK, *České země v době První republiky (1918-1938) I. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*, Praha 2003; TÝŽ, *České země v éře první republiky(1918-1938) II. Československo a České země v krizi a ohrožení (1930-1935)*, Praha 2002; TÝŽ, *České země v éře První republiky(1918-1938)III. O přežití a o život (1936-1938)*, Praha 2002.

² Například bylo znovu vydáno dílo Antonína Benjamina SVOJSÍKA, *Základy junáctví*, Praha 1991; v rámci různých junáckých vzdělávacích edic určených zejména pro zájemce o vůdcovské zkoušky rovněž vyšly alespoň publikace jako *Cestou k pramenům. Skautské historické minimum*, Praha 1994; která podrobně popisuje osudy Junáka u nás, rovněž kniha Rudolfa PLAJNERA, *Úsvit českého junáctví*, Praha 1992; je důležitým zdrojem mapujícím vznik a vývoj českého skautingu i srovnání s celosvětovým hnutím. Velmi zásadním počinem pak jistě bylo vydání sebraných spisů E. T. Setona, které vyšly mezi lety 1997 a 2004 a zahrnovaly 14 autorových svazků v nichž se věnuje jak povídkové tvorbě tak i pedagogické. Co se týče

v mnoha případech věnována spíše dětským čtenářům či mládeži, což bylo terčem kritiky již při prvních vydáních Baden-Powellových knih. I Svojsíkovi Základy junáctví či Setonovy knihy jsou psány v obdobném duchu.

Zatímco literatura, zejména v podobě větších vědeckých syntéz, je značně nedostatečná, o pramenných materiálech toto tvrdit nelze. Zde se však můžeme setkat s určitými nesrovnalostmi v přesné dataci a navíc v některých pramenech tato přesná datace dokonce chybí.³ Nejdůležitějšími prameny jsou samozřejmě kronikové zápisky pamětních knih. Pro rekonstrukci obecného života ve městě je nepostradatelným zdrojem Pamětní kniha města Týna nad Vltavou, ale je nutné si uvědomit silnou tendenčnost zápisů zejména z období okupace a z poúnorové doby.⁴ K důležitým pramenům patří Pamětní kniha osady Samotářů, která detailně popisuje vznik osady a její život ve třicátých a čtyřicátých letech a Kronika osady Kentucky. Pramenná základna k historii místní junácké organizace rovněž obsahuje poměrně dost materiálu zejména k období obnoveného Junáka mezi lety 1968-1970. Velmi důležitým pramenem jsou písně souboru Samotářů vydané místní Osvětovou besedou.⁵ Dalšími zdroji informací se staly fotografie a obrázky, unikátní je také čtveřice krátkých filmů z konce osmdesátých let 20. století, která předvádí soubor Samotářů ve složení, které

trampingu je situace daleko horší, neboť rozsáhlejší syntéza na dané téma není. Jediným takovým počinem je kniha Boba, HURIKÁNA, *Dějiny trampingu*, Praha 1990.

³ Jako ukázkou neshody dvou pramenů v otázce přesné datace lze uvést příklad dvou záznamů o slavnosti uvítání ostatků sv. Vojtěcha v Týně nad Vltavou. Zatímco v Pamětní knize města Týna nad Vltavou je tato slavnost datována 11. července roku 1947; MMTnV, Pamětní kniha města Týna nad Vltavou II, nezprac., s. 122; ve pramenech týnského Junáka je tato slavnost datována na duben roku 1948; ASJTnV, 1945-48/2-17.

⁴ Týnský kronikář B. Karásek například uvádí o nacistické okupaci: „*Po celou dobu záznamy do kroniky byly psány pod německým dohledem v době, kdy úpěl celý náš národ pod bezohledným německým jařmem. Častá návštěva tajných kontrolovala tyto zápisy a stále bylo vyhrožováno neuposlechnutím rozkazů úplné odstranění pisatele[...]* Každý kronikář měl nadiktováno co smí nebo co nesmí do kroniky psát[...]*nesměli jsme psát ani slůvkem se zmínit o hrozném osudu našich nevinně pronásledovaných lidí“*; MMTnV, Pamětní kniha města, nezprac., s. 89.

⁵ Písničky Samotářů, Týn nad Vltavou (přesný rok vydání neuveden).

působilo od sklonku šedesátých let.⁶ Citace pramenů byla ponechána bez jakéhokoli zásahu.

Při vytváření této práce bylo nezbytné použít několika metodických postupů. Pro popsání rozdílů mezi skautským hnutím, woodcraftem a trampingem a zároveň pro charakterizování některých specifík českého Junáka, jimiž se odlišuje od světového skautského hnutí, bylo nutné použít komparativní metodu, díky níž bylo možné tyto rozdíly analyzovat. Rovněž byla využita biografická metoda při vytváření portrétů zakladatelů světového a českého skautského a zálesáckého hnutí. V poslední řadě je nutné zmínit metodu „oral history“, kdy pomocí tzv. interviewing byly doplněny a okomentovány některé písemné a fotografické prameny použité v této práci.

⁶ Jedná se o záběry ze zkoušky, kde vedle vlastního secvičování písniček promlouvají na téma dějin osady Samotářů a jejího souboru šerif osady L. Sekera a umělecký vedoucí souboru M. Bilicz, dále je zde zachycena část vystoupení souboru v kulturním domě v obci Neznašov, vystoupení v týnském domově důchodců a poslední záběry zachycují soubor s několika přáteli a příbuznými na chatě šerifa osady. Na začátku těchto posledních záběrů opět krátce promluví šerif osady tentokrát na téma významu ohně v zálesácké kultuře.

Předchůdci skautingu a trampingu

Obě hnutí, skauting i tramping, nevznikla z ničeho nic, ale jejich vzniku předcházela dlouhý vývoj, během něhož mnozí myslitelé poukazovali na nutnost bližšího sepětí jedince s přírodou, a nejen to. Zejména v případě skautingu zde byl kladen patrný důraz také na pedagogickou stránku věci, snahu o všestrannější výchovu a rozvoj mládeže. Proto, jak později uvidíme, je mezi zakladateli skauta, jeho činovníky a podporovateli vůbec mnoho významných pedagogů.

Jestliže se chceme zabývat skautským a zároveň tramským hnutím, musíme si vymezit vůbec vlastní význam obou pojmů. Taktéž je nutné zdůraznit, že jak skauting, tak tramping, jsou samostatnými a svébytnými hnutími, jež se v mnoha názorech a myšlenkách shodují. Přesto je mezi nimi několik rozdílů, které je jasně vymezují. Tyto rozdíly však nejsou ve většině případů protikladné, proto se mnoho skautů stalo později trampy a naopak.

Slovo skaut má svůj původ v latině. Z latinského *ausculto, are, avi, atum* naslouchat, naklánět ucho, upjatě poslouchat, vzniklo anglické *scout* – průzkumník, pátrač stopař, zvěd. Skautingem lze tedy nazvat umění hledat cestu a pohybovat se v neznámé krajině, pozorovat a nebýt pozorován, stopovat, skrýt se a předávat nepozorovaně zprávy. Výchovu v podobném duchu zavedl koncem 19. století v Indii u 13. jezdeckého pluku jeho důstojník, pozdější generál a zakladatel skautského hnutí, Robert Baden-Powell. Jím cvičení kvalifikovaní průzkumníci měli dosáhnout nejen technického výcviku, ale měli taktéž posílit svou soběstačnost, odvahu, umění poradit si v každé situaci, fyzickou odolnost a rozvíjet inteligenci.⁷

Myšlenka skautingu a zálesáctví vůbec je vlastně reakcí na tzv. zindustrializování života, zejména pak měšťanských vrstev, a znatelný odklon od přírody v průběhu 19. století. V této době byla ve společnosti poměrně silně ukotvena víra ve vědu a technický pokrok. Na rozdíl od toho „*skauting hlásá návrat k přírodě, zdravému primitivismu, vychovává školou práce, jíž odkojeni byli více méně předkové našich národů*“⁸ a jedná se tudíž o „[...]moderní humanismus, vyjadřující se touhou po volném vzduchu a

⁷ *Cestou*, s. 5.

⁸ A. B. SVOJSÍK, *Úvod*, in: Antonín Benjamin Svojsík, *Základy junáctví*, Praha 1991, s. 10.

kulturou vnějšího života (outing) , na rozdíl od života sedavého, v uzavřených místnostech, ať jakéhokoli druhu.“⁹

Pojem tramp pocházel z americké angličtiny. Mohl být přeložen jako tulák, vandrák, pobuda, poutník, či též jako jít těžce, nebo jít dlouhý pochod. Poprvé byl tento výraz použit v druhé polovině 19. století právě ve Spojených státech . Šlo o lidi, kteří se toulali z místa na místo a hledali příležitostnou práci. Spojené státy v této době zažívaly masivní expanzi na západ země a taktéž silnou vlnu přistěhovalectví, tudíž se zde rozrůstala města, zejména na západním pobřeží kde bylo práce dost. Z této doby se rovněž dochoval obdobný výraz, který označoval převážně železniční dělníky, hobo.¹⁰

Chceme-li pochopit vznik obou hnutí musíme se rovněž seznámit s dobou, která předcházela vlastnímu vzniku jak amerického woodcraftu¹¹, tak skautingu a tím i českého trampingu. Člověk v celém průběhu 19. století byl ovlivňován mnoha různými myšlenkovými proudy, které se rovněž projeví při vzniku zmíněných hnutí. Na počátku století to byl především preromantismus a romantismus. Na romantiky pak navazují filozofové a učenci, kteří svým životem a dílem zakládají téměř kult přírody.¹² K nim se řadí především američtí filozofové Ralph Waldo Emerson (1803-1882) a Henry David Thoreau (1817-1862). Zejména H. D. Thoreau se nejen teoreticky, nýbrž i svým praktickým životem snažil o co největší splynutí s přírodou a v tomto duchu se na dva roky stáhl k jezeru Walden nedaleko Concordu ve státě Massachusetts.¹³

Rovněž v Evropě se objevují první myšlenková hnutí, která se obracejí k přírodě a jejímu poznávání. V Německu vzniká na konci 19. století hnutí „Wandervogel“ (Stěhovaví ptáci), které pěstovalo toulky přírodou ve znamení romantiky a kamarádství

⁹ TÝŽ, *Skauting*, s. 612.

¹⁰ AJH, *O trampech stručným slovem dějin a veršem*, Irčan (text přednášky proslovené 18. června 1965 v Praze Karlem Vojířem), nesign.

¹¹ Woodcraft se překládá do češtiny tradičně jako lesní moudrost.

¹² Karel STIBRAL, *Je les krásný? Estetické vnímání lesa a přírody v průběhu staletí*, Dějiny a současnost 28, 2006, č. 11, s. 40.

¹³ Viz Henry David THOREAU, *Walden aneb Život v lesích*, Praha 2006; „Thoreau vybízí k asketickému životu odhodlání, dobrovolné chudoby a prostoty. Jeho cílem je odstranění klamu a všeho lživého, vědomá bdělost, a především smělé setkání a všemi skutečnostmi života... Chtěl též dojít k ocenění a podílu na čistém a očistném světě přírody, který lze právem popsat jako svět svátostí“ Thomas E. HELM, *Henry David Thoreau*, in: Ian P. McGreal, *Velké postavy západního myšlení*. Slovník myslitelů, Praha 1997, s. 452.

a jehož smysl byl hlavně rekreační.¹⁴ V Anglii pak na přelomu 19. a 20. století působilo hnutí zvané „Boy's Brigades“ (Chlapecké brigády) založené Williamem A. Smithem, které bylo organizováno na křesťanských základech ovšem s polovojenskými prvky¹⁵ a velmi ovlivnilo R. Baden-Powella při tvorbě vlastní skautské organizace.

Snad nejklaštějším představitelem amerického trampa je americký spisovatel a dobrodruh John Griffith London (1876-1916), který napsal mnoho naturalisticky laděných povídek a románů, inspirovaných jeho životními zážitky. „*Živil se , často na pomezí zákona, byl in uvězněn pro potulku, bil se v ringu jako profesionální boxer a táhl též jako zlatokop na Aljašku a vrátil se ještě chudší, než byl předtím.*“¹⁶ Tento popis jasně vystihuje, v jakých životních podmínkách byli nuceni tito první trampové žít.

¹⁴ *Cestou*, s. 4.

¹⁵ Lazsló NAGY, *250 miliónů skautů*, Praha 1999, s. 33.

¹⁶ R. PLAJNER, *Úsvit*, s. 33.

Ernest Thompson Seton a woodcraft

Všechna tři hnutí – tramping, světový skauting i český Junák – by jen těžko vznikala bez vlivu malíře, spisovatele¹⁷, zálesáka, přírodovědce a pedagoga, Ernesta Thompsona Setona, který se taktéž nebývale přičinil o rozvoj ochrany životního prostředí a úcty k přírodě vůbec.¹⁸ Na Setona mělo nesmírný vliv prostředí Kanady a Spojených států a celkově americký liberalismus a americká společnost kladoucí důraz na individualismus. Další zásluhou, vedle vlastního zájmu o přírodu a její ochranu, bylo upoutání zájmu nejen americké společnosti na problematiku obrany původního obyvatelstva tohoto kontinentu tím, že si vybral jako vzor pro výchovu mládeže právě ušlechtilého indiána – gentlemana.

Autor známého citátu: „Protože jsem poznal trýzeň žízně, chtěl bych vyhloubit studnu, ze které by mohli pít i jiní“,¹⁹ E. T. Seton, se narodil 14. srpna ve skotském hrabství Durham roku 1860 jako jedenáctý z celkem třinácti dětí²⁰, ale ještě během raného dětství se jeho rodina přestěhovala do Kanady. Již od mládí projevoval nesmírný výtvarný talent a zejména kreslířství jej později více přitáhlo k přírodě. Jeho otec ho přihlásil do soukromé výtvarné školy v Torontu, po jejímž absolvování se roku 1879 dostal, jako jeden ze šesti přijatých uchazečů, kteří obdrželi stipendia Královské akademie, na studia výtvarných umění v Londýně. Během svého pobytu v Londýně se však stále více věnoval studiu přírodovědných knih v Britském muzeu.²¹

Po dvou letech strávených v Londýně se však kvůli přepracovanosti musel vrátit zpět do Kanady. Spolu se svým bratrem Arthurem se odjel zotavovat do okolí Winnipegu ve státě Manitoba. Rozlehlé pláně Manitoby mu nesmírně učarovaly a Seton se rozhodl zachytit část zdejší přírody, tentokrát však již jako přírodovědec. O pět let později, roku 1886, sepisuje jeho dílo „Ptáci Manitoby“, které je vydáno až o dalších pět let později.

¹⁷ Mezi jeho literární díla s pedagogickými prvky jsou „Dva divoši“, „Rolf zálesák“, „Svítek březové kůry“, „Indiáni – Kniha lesní moudrosti“, „Kazatel s cedrové hory“, „Děti divočiny“, „Blesk – povídky z divočiny“ atd.

¹⁸ Seton je považován za jednoho z prvních moderních ekologů; L. NAGY, *250 miliónů*, s. 33.

¹⁹ Ernest Thompson SETON, *Svítek březové kůry*, Praha 2004, s. 6.

²⁰ Libor PECHA, *Woodcraft. Lesní moudrost a lesní bratrstvo*, Olomouc 1999, s. 12.

²¹ „Logan“, *130. výročí narození E. T. Setona*, in: Josef Pecinovský, *Plástev jedu*, Praha 1990, s. 73 (=RODOKAPS 3/1990).

Kritika a vědecké kruhy přijaly toto dílo chladně a vyčítaly Setonovi, že se až příliš nechává unést svými emocemi namísto toho, aby striktně vědecky popisoval život zdejší fauny.²² V této knize se také projevuje výrazný vypravěčský talent, který mu později vynesl věhlas po celém světě. Přestože ho vědecká kritika přijala chladně, byl jmenován do úřadu přírodovědce kanadské vlády.

Roku 1890 se snažil proslavit jako malíř a odjel do Paříže, kde se pokusil získat štěstí v Geromôvě ateliéru. Zde také namaloval své první velké plátno nazvané „*Spící vlk*“, jehož jedinou dominantou je právě podřimující zvíře, které, ač zdánlivě v klidu, je neustále ve střehu a připraveno reagovat na jakékoli nebezpečí. Plátno bylo celkem kladně přijato a bylo vystaveno ve Velkém pařížském salonu. O rok později Seton namaloval další plátno nazvané „*Triumf vlků*“. Tímto plátnem šokoval veřejnost a vzbudil pohoršení u poroty, která obraz odmítla vystavit a Setona obvinila z nehumánnosti.²³ V centru tohoto plátna byl sedící vlk, který ohlodával lebku člověka, kterému se vlci pomstili za to, že je pronásledoval. Vedle stojící vlk se pak ohlíží po vzdáleném stavení, kde čeká rodina oběti na její návrat. Seton se rozhodl přejmenovat obraz na „*Marné čekání*“ a nakonec se mu podařilo prosadit se na výstavě v Chicagu na podzim roku 1891.²⁴ Přesto však jeho kariéra malíře byla neúspěšná, protože byl vyřazen z francouzských a kanadských uměleckých kruhů.

Po těchto neúspěších, jak na poli přírodovědy, tak na poli umění, se rozhodl odejít na americký západ, daleko od civilizace a nechal se najímat honáky dobytka jako lovec vlků. Toto období mělo na jeho následující život zásadní vliv. Zde nedaleko města Clayton se střetl s vlkem, kterého byl pojmenován Lobo a byl označován za krále vlků v údolí Currampaw.²⁵ Dlouhé měsíce se jej snažil Seton ulovit, ale Lobo jej pokaždé přelstil. Nakonec se Setonovi podařilo Loba ulovit a na základě těchto událostí napsal povídku, která byla vydána roku 1894 a hned se stala bestsellerem. Střetnutí s Lobem jej natolik ovlivnilo, že se Seton rozhodl již nikdy nevztáhnout ruku na svobodného tvora.²⁶

²² TAMTÉŽ, s. 74.

²³ TAMTÉŽ, s. 74.

²⁴ L. PECHA, *Woodcraft*, s. 22.

²⁵ TAMTÉŽ, s. 23.

²⁶ Přibližně od této doby také přidával E. T. Seton za svůj podpis stopu vlku na znamení spřízněnosti s tímto druhem; „Logan“, *130. výročí*, s. 74; rovněž se objevila jeho přezdívka Černý vlk – později obdržel ještě jednu přezdívku, Člověk zvířat; R. PLAJNER, *Úsvit*, s. 26.

Vedle psaní povídek o zvířatech se Seton rozhodl vrátit k vědecké činnosti a již roku 1894 vyšla „*Umělecká anatomie zvířat*“, ve které skloubil své vědecké poznatky se svým výtvarným talentem; roku 1909 pak vyšla další jeho kniha „*Život severních zvířat*“. Jeho největším vědeckým dílem se však stala kniha „*Život lovné zvěře*“, na které pracoval šestadvacet let a vyšla ve čtyřech svazcích mezi lety 1925 a 1927. Tímto dílem se definitivně zařadil mezi uznávané vědce a jeho kniha je dodnes ceněná ve vědeckých kruzích.

Na počátku 20. století publikoval několik drobných studií novém stylu výchovy mládeže ve volné přírodě. Nechal se inspirovat původním obyvatelstvem amerického kontinentu, indiány. Vzorem a východiskem pro jeho výchovné metody se stala postava ušlechtilého indiána – gentlemana.²⁷ O rok později, v roce 1902, pak založil, v duchu jím propagovaných myšlenek, první kmen Woodcraft Indians (volně přeloženo Zálesáčtí indiáni).²⁸ Tím začala další etapa jeho života spojená s pedagogickou činností.

²⁷ Během své návštěvy v Československu roku 1936 přednesl v Československém rozhlasu projev, který byl vysílán dne 28. prosince večer: „*Více než před padesáti lety jsem odešel na Západ, abych žil na amerických pláních v kontaktu se severoamerickými Indiány. Přitahovala mě pověst o kouzlu a kráse, kterou Fenimore Cooper a ostatní romantikové vyprávěli o rudém muži. A přece jsem byl nedůvěřivý, varován nespočetnými historkami o indiánské krutosti, masakrech a chladnokrevných zvěrstvech. Musel jsem s nimi žít více let nashromáždit tisíce údajů z rozhovorů se starými pamětníky starých časů, kteří znali pravdu, než jsem přišel na to, že všechny tyto historky o slabostech krutostech byly čiré výmysly a hanebné pomluvy, vymyšlené bělochy, kteří tak chtěli obhájit svůj vpád, zabírání indiánské země a disponování jejich majetkem, lovnou zvěř, jejich svobodami, domovem i dětmi. Nakonec jsem došel ke stejnému závěru jako generál Miles, Buffalo Bill a celá řada jiných, kteří mě ujistili, že Indiáni jsou nejhrdinštějším a nejvznešenějším národem, jaký kdy svět poznal.*

Byl prost degradujících neřestí, dokud mu bílý muž nepřinesl whisky, zhoubné nemoci a lásku k penězům. Asi by snadno odolal bílému nájezdníkovi, kdyby byl vyzbrojen stejnými destruktivními zbraněmi a neomezenými zdroji, jaké má k dispozici běloch[...]

Tyto působivé myšlenky mě přinutili k tomu, že jezdím z jedné země do druhé, proklamují metody a hlásám evangelium rudých mužů Ameriky“; František „Biminji“ KOŽÍŠEK (ed.), E. T. Seton. Pozdrav posluchačům Československého rozhlasu, in: Edgar Wallace, Sanders od řeky, Praha 1990, s. 74 (=RODOKAPS 4/1990).

²⁸ „*1. července jsem Summitu, ve státě New Jersey, založil první kmen[...]. Po dobu 13 let od roku 1902 byl hlavní stan hnutí lesní moudrosti v Greenwichi ve státě Connecticut“; E. T. SETON, Svitek, s. 8.*

Roku 1906 se pak seznámil s tímto hnutím R. Baden-Powell, zakladatel skautského organizace a nechal se jím inspirovat. Po vzniku skautingu a jeho rozšíření i na americký kontinent se stal prvním náčelníkem Boy Scouting of America, přesto si podržel i vlastní woodcrafterský kmen, který nechtěl přímo začlenit do badenpowellovského hnutí.

Otázka sjednocení obou výchovných organizací byla dlouho aktuální, ale přesto k němu nikdy nedošlo. Definitivní konec této myšlenky nastal roku 1915 odchodem E. T. Setona z funkce náčelníka Boy Scouting of America a vůbec celkovým odchodem z této organizace. Seton se tedy mohl plněji věnovat své vlastní woodcrafterské organizaci.²⁹ Setonovi se příliš nelíbilo zapojení skautů do válečného dění, byť se nejednalo o přímé vojenské aktivity skautů. Přestože došlo mezi oběma muži těmto rozporům a i nadále se názorově poněkud rozcházel, nelze tvrdit, že by se považovali za soky či nepřátele.

Roku 1916, tedy ihned po svém odchodu od skautů, dal své vlastní organizaci pevnější organizační základ a založil Americkou ligu lesní moudrosti (Woodcraft League of America). Seton měl možnost vidět nebývalý technický pokrok, ke kterému v Spojených státech od počátku 20. století docházelo a snažil se mu postavit jako alternativu právě své hnutí. Tlaku technokratického myšlení však nedokázal dostatečně čelit a proto roku 1930 odchází na americký jihozápad a se svou budoucí druhou ženou Julií se usazuje v Santa Fé³⁰, kde o rok později zakládá Kolej indiánské moudrosti. Roku 1936 pak během svých propagačních návštěv po světě navštívil i Československo, kam ho pozvali čeští woodcrafteri a YMCA³¹.

Nejznámějším symbolem Setonova woodcraftu je bílý, kruhový štít s modrými rohy – všeobecně nazývaný woodcraft, který se později stal i symbolem typickým pro české

²⁹ „V roce 1915 jsem si však uvědomil, že sjednocení není možné; obě hnutí se příliš lišila svými metodami. Jen lesní moudrost poskytovala rekreační program oběma pohlavím a všem věkovým stupňům. Skautská organizace mne už nepotřebovala, proto jsem odstoupil, abych mohl věnovat všechny síly lesní moudrosti“; TAMTÉŽ, s. 8-9.

³⁰ L. PECHA, *Woodcraft*, s. 25-26.

³¹ Když jeho manželka Julie, se kterou se oženil v lednu 1935, přičemž věkový rozdíl mezi nimi činil téměř 30 let (jemu bylo 75 a jí v době sňatku 46 let) a která byla zároveň jeho sekretářkou, domlouvala jejich pražský pobyt, přimlouvala se, aby hostitelé nehleděli na jeho věk a připravili mu náročný program, napsala: „[...]věk pana Setona není žádnou překážkou v jeho práci“; TAMTÉŽ, s. 50.

trampy.³² Velmi důležitým je rovněž Zákon lesní moudrosti, který vyobrazen jako písková kresba čtyřnásobného ohně, který symbolizuje harmonický rozvoj těla, mysli, ducha a služby, jehož středu je Velký Duch.³³

Dne 23. října 1946 pak umírá, jako člověk, který přivedl díky jeho knihám mládež zpět ke krásám přírody, „rehabilitoval“ indiány a dokonce z nich udělal vzor pro mravní výchovu mládeže. Rovněž významně zpopularizoval indiánskou symboliku, jako obliba totemů, indiánských jmen, kult táborového ohně³⁴.

³²Znak je složený z bizoních rohů symbolizujících „útok“ a štítu symbolizujících „obranu“: „*Je tím symbolicky vyjádřena myšlenka „ zdatný a připravený“.* Tento znak užívají všichni členové, chlapci, děvčata, muži i ženy“; E. T. SETON, *Svítek*, s. 33; další interpretace je, že kruh (symbol věčnosti) vyplněný blankytnou modrou barvou symbolizuje modré nebe, což je symbol míru je spojený se stylizovanými bizoními rohy (symboly síly): „*Všechny síly lidstva budiž napřeny k úsilí o věčný mír a šťastný život lidí*“; Jan ČÁKA, *Junácká symbolika*, Praha 1990, s. 95.

³³ Každý ze čtyř ohňů se skládá ze tří plamenů, tedy dohromady existuje 12 moudrostí. Služba se skládá z bratrství, obětavosti a radosti jejichž společný jmenovatelem je láska; mysl se skládá z čestnosti, upřímnosti a tolerance, jejichž společný jmenovatel je pravda; tělo se skládá z čistoty, úcty k tělu a prostoty, jejichž společným jmenovatelem je krása; duch se skládá z odvahy, skromnosti a poslušnosti, jejichž společný jmenovatel je síla; R. PLAJNER, *Úsvit*, s. 28.

³⁴ „*Oheň vzniklý třením dřev byl vždycky považován za posvátný. Můžete ho zažehnout smrkovým, jedlovým, modřínovým, lipovým nebo jilmovým dřevem...Je to sluneční světlo skryté ve dřevě, které síla luku opět uvolňuje. Tak zapalujeme velký ústřední oheň při sněmu. Je to symbol Velkého Ducha*“; E. T. SETON, *Woodcraft*, s. 16; Seton rozlišoval v zásadě tři druhy ohňů vatra, sněmovní a oheň k vaření; TAMTÉŽ, s. 196-199.

Robert Baden-Powell a světové skautské hnutí

Celosvětové, tudíž i české skautské hnutí, si šlo jen těžko představit bez spojitosti s osobností britského generála Roberta Baden-Powella. Tento generál původně nezamýšlel vytvořit úplně nezávislou vlastní organizaci. Měl v úmyslu zavést skautskou výchovu do již fungujících institucí jakými byly například YMCA, Boy's Brigades, ale zároveň do škol a ostatních pedagogických institucí britského impéria. Abychom pochopili tyto snahy musíme se seznámit i s vlastním zakladatelem skautského hnutí, protože jeho osobní zkušenosti vedly k myšlence vytvoření skautingu jako důležité složky jak fyzického, tak psychického rozvoje, nejen britské, ale i celosvětové mládeže.

Robert Stephenson Smyth Baden-Powell, jak se zakladatel skautingu jmenoval, se narodil roku 1857 v rodině, jež se řadila do předních anglických intelektuálních kruhů. Jeho otec byl pastorem a profesorem matematiky na Oxfordské univerzitě, který se v 50 letech oženil s Henriettou Grace Smythovou³⁵, která v době sňatku byla o celých 28 let mladší. Přesto se z tohoto manželství narodilo sedm dětí včetně malého Roberta.³⁶ Profesor Baden-Powell však zemřel po čtrnáctiletém manželství, v té době byly malému Robertovi, který byl později znám jako Ste, Stephe, či mezi skauty nejznámějším jako „B. P.“ [bi:pi:], tři roky.

Přestože byl nadaným žákem a absolvoval slavnou školu Charterhouse, nedostal se na oxfordskou kolej Christ Church College. Jako východisko se naskytla přihláška ke konkurzní zkoušce, která byla podmínkou k přijetí na důstojnickou školu. Jeho výsledky byly tak vynikající, že byl zproštěn i dvouletého základního výcviku na Sandhurstské královské vojenské akademii a jako devatenáctiletý podporučík byl odvelen do Indie.³⁷ Právě při službě v Indii, a zejména v bojích v Afghánistánu, získal bohaté zkušenosti s výzvědnou činností a stopařstvím, které si později rozšířil a hlavně zúročil v Africe.

Působení v jižní Africe v bojích s domorodými kmeny a zejména s Búry jej doma v Anglii nesmírně proslavilo. Jeho snad největším a nejslavnějším činem byla obrana

³⁵ Jejím otcem byl admirál W. H. Smyth, který se těšil pověsti významného fyzika a astronoma. Byl rovněž členem Královské astronomické společnosti a Královské zeměpisné společnosti; L. NAGY, *250 milion*, Praha 1999, s. 10.

³⁶ Z předešlého manželství měl profesor Baden-Powell další dvě děti; TAMTÉŽ, s. 9.

³⁷ Ze 717 uchazečů o přijetí k pěchotě byl pátý a u jezdeckva se umístil na druhém místě; Walter HANSEN, *Vlk, jenž nikdy nespí*, Praha 1994, s. 36.

městečka Mafeking, kdy stál právě proti Búrům.³⁸ Toto vítězství nebylo co do rozsahu nijak obrovské, vyneslo však Robertu Baden-Powellovi povýšení do hodnosti generálmajora a další cenné zkušenosti, jež mohl zúročit. Zároveň při obléhání použil mladých hochů, patřičně vyškolených, jako spojku při zásobování a sanitní službě. Přestože byl po dalších sedmi letech povýšen do hodnosti generálporučíka a získal od krále Edwarda VII. rytířský řád – Řád lázně, odešel 7. května 1910 do penze.³⁹

Své vojenské zkušenosti využil k sepsání několika příruček pro zvědy, z nichž nejznámější se stala „*Aids to scouting*“. Tato kniha se stala velmi populární i mezi mládeží, z čehož však Baden-Powell nebyl moc nadšen, protože byla určena výhradně vojákům. Proto se rozhodl celé dílo poněkud přepracovat a přizpůsobit dětské duši. A tak roku 1908 vychází jeho příručka „*Scouting for boys*“. V této příručce navíc využil své zkušenosti z prvního táboření s dvaceti chlapci na ostrově Brownsea. Tento první pokusný tábor se uskutečnil od 15. července do 9. srpna 1907. Již zde rozdělil chlapce do pětičlenných skupinek v jejichž čele stál vždy nejstarší z chlapců. Tím byl dán základ pro nejdůležitější jednotku skautingu – družinu.⁴⁰ Jako znak své organizace zvolil kompasovou střelku stylizovanou do tvaru lilie, která se stala základem všech odznaků skautů po celém světě.⁴¹

Roku 1909 se uskutečnilo první velké setkání skautů tzv. rally, jehož se zúčastnilo 10 000 skautů, včetně malé skupiny dívek. Sám Baden-Powell zpočátku vůbec neuvažoval o vzniku dívčího skautingu a jejich zájem ho překvapil, do věci se však

³⁸ TAMTÉŽ, s. 101 – 108.

³⁹ L. NAGY, *250 milionů*, s.

⁴⁰ *Cestou*, s. 6.

⁴¹ Vyznačení severu střelkou ve tvaru lilie má svůj původ v Itálii na počátku 14. století. Později se zejména zásluhou Holanďanů tento znak rozšířil: „*Jistota správného směru, kterou označuje střelka busoly je jistota skauta, že jeho pouť životem pod znamením lilie bude úspěšná. I lilie samotná má svou symboliku. Prostřední ze tří listů značí hrot magnetické střelky; vyjadřuje, že skaut jde vždy přímo, že ve svém životě jde nebojácně vstříc všem úkolům i těžkostem. Nepokouší se problémy obcházet, cesta odbočující vpravo či vlevo (další listy lilie) se stáčí zpět. Tři listy lilie znamenají také tři body skautského slibu a někdy bývají vykládány i jako tři věkové kategorie skautského hnutí: vlče – skaut – rover*“; J. ČÁKA, *Junácká symbolika*, s. 26-27.

vložila jeho sestra Agnes a již o rok později tak byla založena organizace Girls Guides, která zaštiťovala dívčí skautské hnutí trojlístkem ve znaku.⁴²

Na konci první dekády 20. století se skauting začal šířit i do zemí nenáležících do britského společenství. Jako první byla založena organizace v Chile, velmi záhy také obdobná organizace v Německu, která však neměla Baden-Powellovu podporu pro svou až přílišnou brannou aktivitu.

Dne 4. ledna roku 1912 vydal anglický král Jiří V. tzv. Royal Charter – královskou chartu v níž oficiálně potvrdil patronaci nad skautskou organizací britského impéria a zároveň je v ní vzpomenuto na britský původ a identitu skautingu. Téhož roku se Baden-Powell oženil s Olave St. Clair Soamesovou, která byla přesně o celých 32 let mladší než on.⁴³

Roku 1914 propukla 1. světová válka, která svými hrůzami a náklady jak materiálních, finančních, ale zejména lidských zdrojů, překonala předešlé války. Byly neustále mobilizovány nové a nové ročníky mužů, které končily hlavně na jatkách front, které se táhly Evropou. Mezi těmi, kteří padli při službě vlasti, byli i někteří skautští vůdci. Skauti, kteří byli pro vlastní boj příliš mladí, pak pracovali v zázemí jako hlídači, spojky, listonoši, skladníci, hasiči, dárci krve, pomocní policisté; uklízeli, pomáhali ambulanci, sklízeli úrodu, sbírali starý papír a železo.⁴⁴

Dva roky po válce se mezi 30. červencem a 7. srpnem uskutečnilo v londýnské hale Olympii první světové jamboree, kterému předcházela 1. mezinárodní konference konaná 28. a 29. 7. na níž byla ustanovena Mezinárodní skautská kancelář. Na těchto

⁴² Jetelový trojlístek jehož základem je „stylizace plamenů – oheň, symbol víry a lásky k lidem. Nad ohněm vyrůstající zlatý trojlístek se vykládá jako vycházející slunce, symbol počátku dne, ve kterém bude mnoho dobrého vykonáno. Tři lístky trojlístku jsou obdobně jako tři listy lilie body skautského slibu. Podobná je i kompasová střelka – ukazatel správného směru - umístěná uprostřed „jetelíčku“- jak se u nás také říká. Pěticípé hvězdy na stranách trojlístku značí skautské desatero“; TAMTÉŽ, s. 46.

⁴³ Baden-Powell se narodil, stejně jako jeho manželka, 22. února. Objevily se dokonce různé pomluvy a jízlivé poznámky o „starém satyrově z lesů, který naletěl své svůdné spolucestující“ a ani rodina nevěsty nebyla příliš nadšena jejich sňatkem, protože byla společensky výše postavená. Přesto se jednalo o šťastné manželství a lady Baden-Powellová se „provдалa především za jeho věc a zůstala jí záníceně věrná až do své smrti v roce 1977“; L. NAGY, 250 milionů, s. 46.

⁴⁴ TAMTÉŽ, s. 50.

akcích se ukázalo, že myšlenka skautingu dokáže sjednotit národy. „*Co se nedařilo dospělým, zvládla mládež dokonale*“.⁴⁵ Na jamboree byl rovněž Baden-Powell spontánně provolán náčelníkem skautů celého světa. Tato jamboree se pak měla pravidelně pořádat každé čtyři roky po sobě. Téhož roku byla ustanovena Mezinárodní skautská kancelář (Boy Scout International Bureau) v čele s ředitelem Hubertem S. Martinem.

Na 2. mezinárodní konferenci konané roku 1922 na pařížské Sorbonně byla přijata Skautská ústava a zvolen mezinárodní skautský výbor. Rovněž došlo k prvnímu sčítání „skautských duší“ ze 32 států a jejich počet přesáhl 1 milion.

Roku 1928 se konala mezinárodní konference skautek v maďarském Paradu, na které byla ustanovena Světová asociace skautek (WAGGGS), byl zvolen Světový výbor (World Committee) a založena Světová kancelář (World Secretariat) se sídlem v Londýně. Roku 1930 se stala světovou náčelní manželka Baden-Powella, který byl rok předtím uveden králem do vyššího šlechtického stavu s přídomkem Lord of Gilwell, Olave. Přestože se koncem dvacátých let minulého století skautské hnutí neustále rozvíjelo a jeho členů neustále přibývalo, začala se nad Evropou stahovat mračna vzrůstajících diktatur. Mezi lety 1927 – 1928 bylo násilně začleněno italské skautské hnutí do jednotné organizace Balilla. Lord Baden-Powell tuto „vylepšenou“ Mussoliniho organizaci hodnotil tak, že „*Balilla je oficiální a nikoli dobrovolná organizace, je podložena partyzánským nacionalismem místo národním cítěním, je čistě fyzická bez duchovní váhy a vychovává masovou disciplínu a ne charakter jednotlivce!*“⁴⁶

Podobný osud čekal na skautské hnutí v Německu, které bylo v tomto státě značně roztrženo a nebylo ani členem světové organizace. V červnu roku 1933 jmenoval Adolf Hitler mladého Baldura von Schirach vůdcem mládeže Německé říše (Jugendführer des Deutschen Reiches), což fakticky znamenalo konec německého skautingu.⁴⁷ Oficiální mládežnickou organizací se stal Hitlerjugend. Po rozpoutání 2.

⁴⁵ *Cestou*, s. 10.

⁴⁶ TAMTÉŽ, s. 11.

⁴⁷ Snaha tehdejšího německého velvyslance ve Velké Británii, Joachima von Ribbentopa, který jednal za podpory Baldura von Schirach s lordem Baden-Powellem, o vyjednání nějakého smíru ztroskotala; L. NAGY, *250 miliónů*, s. 66; německé skautské hnutí Pfadfinderbund bylo rozpuštěno 1. prosince zákonem o státní organizaci Hitlerjugend; *Cestou*, s. 40.

světové války jsou postupně zakázány skautské organizace ve všech okupovaných zemích a v zemích, které byly spojenci Německa. Obdobné zákazy pak čekaly skautské organizace v pobaltských zemích okupovaných roku 1940 Sovětským svazem.

Uprostřed války, kdy bylo skautské hnutí vystaveno zatím nejtěžší zkoušce ve svých dějinách, umírá 8. ledna jeho světový náčelník lord Robert Baden-Powell of Gilwell v keňské Nyeri.⁴⁸

⁴⁸ Na jeho náhrobním kameni je vytesán kruh s bodem uvnitř. Je to pochodová značka, již mohou rozumět pouze skauti a znamená: „*Splnil jsem svůj úkol a odešel jsem domů*“; W. HANSEN, *Vlk*, s. 134.

Srovnání skautingu a woodcraftu

Při hledání těch nejzákladnějších rozdílů mezi oběma hnutími, skautingu i woodcraftu, a tedy i elementárních odlišností mezi myšlenkami obou jejich zakladatelů, našlo by se v jejich pohledu na individualitu jedince a jeho podřízení se jakékoli autoritě, či řádu. Oba zakladatelé byli ovlivněni zejména svými životními zkušenostmi, prostředím a společnostmi v níž se nacházeli. Tyto faktory se pak projevíly v organizacích, které vytvořili.

V žádném případě nelze tvrdit, že by oba zakladatelé považovali svou organizaci za konkurenční té druhé a už vůbec se nelze domnívat, že by mezi Baden-Powellem a E. T. Setonem panovala řevnivost či nevraživost. Baden-Powell se rozhodně nechal částečně inspirovat Setonovým hnutím jež vzniklo na počátku 20. století ve Spojených státech, zároveň je jisté, že se Seton stal prvním náčelníkem amerických skautů, přičemž nezávisle na něm vedl dál svou organizaci woodcrafterů. Seton se tak ale dostal do velmi ožehavé situace, neboť byl vedoucím činitelem dvou organizací, které měly stejný záměr, a to výchovu mládeže v souladu s přírodou. Dříve nebo později se musel rozhodnout pro jednu z organizací, aby netříštil své síly. Bylo nasnadě v jaké organizaci přestane být činný. Vybral si woodcraft nejen proto, že byl jeho zakladatelem, ale také proto, že se v určitých názorech rozcházel s Baden-Powellem.

Hlavním problémem je již zmíněná míra individuální svobody jednotlivce. E. T. Seton z pohledu silného liberalismu byl velmi ostražitý ke všemu, co tuto svobodu nějak omezuje. V poměru jednotlivce a společenství kladl vždy hlavní důraz na jedince. V tomto směru poměrně silně koresponduje s filozofií Thoreaua a Emersona. Kritizoval církevnictví; přestože v jeho filozofii hrál duchovní základ nesmírnou roli, on sám byl pro niternou zbožnost bez okázalých vnějších projevů; nepotřeboval církve ani kostely.⁴⁹

Dalším věc, se kterou Seton s Baden-Powellem nesouhlasil, bylo zavedení určitých „vojenských prvků“ ve výchově mládeže.⁵⁰ Tuto kritiku však nelze slučovat s kritikou těch, kteří odsuzovali Baden-Powellovo hnutí za jeho údajný militarismus. V tomto

⁴⁹ Viz Jiří ZAJÍC (ed.), *Vůdcovská zkouška I. Myšlenkové základy skautingu*, Praha 2001.

⁵⁰ „*Cesta lesní moudrosti[...]* stručně řečeno, nechce být předvojenskou výchovou ani nástavbou nedělní školy“; E. T. SETON, *Svitek*, s. 13.

případě se opět jednalo o onen již zmíněný vztah jednotlivce a společenství či kolektivu. V žádném případě také nelze obviňovat Setona z druhého extrému a to anarchismu.

Baden-Powell naproti tomu viděl ve vztahu jednotlivce a společenství úzkou rovnováhu. Velký vliv na něj mělo jistě i to, že sloužil řadu let jako důstojník v britské armádě. Mimo jiné kladl důraz na nutnost služby, ať už bližním, obci, vlasti, církvi či celému lidstvu.⁵¹ Nelze jej však na druhou stranu obvinít z toho, že by nutil mládež k slepé poslušnosti. Na jednu stranu podporoval spolehlivé občanství, na druhou stranu se snažil ze všech sil vyhnout se jakýmkoli projevům nacionalismu a hlásal mezinárodní bratrství, kdy bylo jeho heslem „jednota v různosti“.⁵²

⁵¹ Viz Robert BADEN-POWELL, *Na pomoc skautským vůdcům*, Praha 2006.

⁵² J. ZAJÍC (ed.), *Vůdcovská zkouška I.*, s. 9.

Český skauting

Český skauting vznikl poměrně záhy po vzniku Baden-Powellova britského hnutí, kterým se inspiroval. Rozhodně však nikdo nemohl tvrdit, že šlo o jeho jakousi českou kopii, která důsledně přejímá veškeré myšlenky a postoje, na kterých je postaveno britské hnutí, přičemž totéž ovšem platí i pro americký woodcraft.⁵³ Rovněž by bylo mylné se domnívat, že se zde, v českém prostředí, hned od počátku jednalo o jednotnou organizaci, kdy všichni členové byli podřízeni jednomu ústřednímu vedení a sledovali naprosto totožné cíle či myšlenky.⁵⁴

Tato určitá nejednotnost vycházela z politických, kulturních, náboženských, sociálních, ale i národnostních poměrů jež zde panovaly v době vzniku a rozvoje skautingu. Určitým dělícím činitelem byl taktéž postoj jednotlivých organizací k zakladatelům celosvětového skautského a zálesáckého hnutí, Robertu Baden-Powellovi a E. T. Setonovi. Právě postoj těchto organizací, zda se klonily výhradně, či spíše k jednomu či druhému zakladateli byl mnohdy určující a také se projevoval, spolu s již uvedenými rozdíly ve společnosti, v názvech jednotlivých organizací.⁵⁵

Stejně jako celosvětové skautské hnutí měl i český skauting svého zakladatele, kterým byl Antonín Benjamin Svojsík. Rovněž nevznikalo úplně z ničeho, „na zelené

⁵³ Přestože sám A. B. Svojsík v předmluvě k Základům junáctví hovoří o nutnosti studia cizí odborné literatury na toto téma, zároveň upozorňuje na to, že „pro naše poměry bude třeba celé dílo přepracovati a mnohými doplniti“; A. B. SVOJSÍK, *Úvod*, s. 8; dále si je Svojsík vědom toho, že „ve světové říši britské [...] jsou jiné poměry a potřeby jednotlivcovy i celku, jiný vývoj historický, jiné poměry právní než u nás“; TAMTÉŽ, s. 10.

⁵⁴ „Není také třeba věšeti hlavu nad tím, ani nad dalším pravděpodobným toho důsledkem, že totiž český skauting nabude v různých střediskách značně odchylné tvářnosti. Při obsáhlosti programu není možno ubrániti se tomu ani v jediné organizaci, a i v Anglii utvářívá se různě dle místních poměrů, dle schopností a znalostí vůdce, dle vyspělosti hochů atd.“; TAMTÉŽ, s. 9.

⁵⁵ Přestože se české skautské hnutí hlásilo k Baden-Powellově organizaci, poněkud větší vliv měl E. T. Seton. Také pozdější náčelník Junáka u nás R. Plajner přiznává: „Kdybych měl za svoji osobu posoudit, měl-li na rozvoj našeho junáctví – zejména v poválečném období – větší vliv Seton či Baden-Powell, neotálel bych odpovědět, že Seton. Jím zdůrazněná výchova přírodou a v přírodě, jeho idealizovaný Indián typu Vinnetoua, jeho cesta „stoupání na horu“ byly české povaze mnohem bližší než Baden-Powellova výchova k dobrému občanství“; R. PLAJNER, *Úsvit*, s. 26.

louce“, protože v Čechách byly různé skupiny lidí a mnohé spolky, které do určité míry sledovaly obdobné cíle jako skauting. Do určité míry byl český skauting spjat s formováním moderního českého národa. Toto tvrzení, jak ještě později uvidíme, je podloženo právě svou specifičností českého skautingu, kterou se vymezuje proti ostatním světovým organizacím.

Stav před založením skautingu v českých zemích

České země v době, kdy vznikal český skauting, byly již po několik století součástí habsburského soustátí, které bylo od roku 1867 známé jako Rakousko-Uhersko. Dnes jsou již jakákoliv tvrzení o „úpění pod žezlem habsburským“ překonána, avšak pohledem tehdejšího člověka bylo nutné upevňovat národní uvědomění a mezi českým národem panoval jistý odstup k vídeňským vládnoucím kruhům⁵⁶, což jak později uvidíme se výrazně projeví i při zakládání skautingu v Čechách. Přesto v době počátků českého skautingu byla stále aktuální myšlenka, že „*Rakousko chceme a potřebujeme*“⁵⁷. Byly zde však snahy o federalizaci, liberalizaci a větší demokratizaci monarchie.⁵⁸

Základem pro výchovu a vzdělání mládeže byly zejména rodina, škola a církev, zejména pak církev katolická. Byly zde však jisté rozdíly mezi městskou a venkovskou mládeží co se týče tělesného a potažmo i herního vyžití. Školy poskytovaly jen nepatrnou možnost sportovního vyžití, sport celkově byl v plenkách a spíše na okraji společenského zájmu, navíc mnohé sporty, dnes často tolik obdivované, byly považovány za pokleslé, až nemravné.

V rámci procesu velké průmyslové revoluce měly české země v rámci Rakousko – Uherska postavení jednoho z center rozvíjejícího se průmyslu.⁵⁹ Tento rozvoj je rovněž spojen s výraznou proměnou stavu společnosti; dochází k silné migraci obyvatelstva za

⁵⁶ Jedním z citelných nedostatků byla otázka toho, že císař František Josef I. se nenechal korunovat českým králem. To se rovněž projevilo na vztahu českého národa k vídeňským vládním kruhům v myšlence, že „*neměli by nás nutit, abychom ve svém panovníkovi, ke kterému český národ lne opravdovou úctou, viděli jen císaře Rakouského a ne svého krále českého*“; Karel KRAMÁŘ, *Češi a Rakousko*, in: Antonín Benjamin Svojsík, *Základy junáctví*, Praha 1991, s. 665.

⁵⁷ TAMTÉŽ, s. 666.

⁵⁸ Tyto snahy však, zejména v průběhu 1. světové války, vzaly postupně za své. Přestože 21. listopadu po smrti císaře Františka Josefa I. se stal novým císařem, a tudíž i českým králem, Karel I., který se snažil reformovat říši, bylo Rakousko-Uhersko již pod značným tlakem svého spojence, vilémovského Německa; viz Z. KÁRNÍK, *České země v době První republiky (1918-1938) I. Vznik*.

⁵⁹ Vojtěch MENCL – Miloš HÁJEK – Milana OTÁHAL – Erika KADLECOVÁ, *Křižovatky 20. století. Světlo na bílá místa v našich dějinách*, Praha 1990, s. 32.

prací, zejména z venkova do měst, což s sebou nese i řadu sociálních otázek.⁶⁰ Pro venkovské děti byly hry na čerstvém vzduchu v přírodě, která je všude obklopovala, naprosto přirozenou součástí jejich života. Na tento rozdíl později upozornil i Tomáš Garrigue Masaryk, který sám prožil dětství na venkově, když tvrdil, že „*Kluci ve městě už tolik her neužijí; snad jim to teď nahradí skauting. Děti se mají nechat trochu řídit; dítě vyrostlé venku je vynalézavější, samostatnější a praktičtější – dítě městské si často neumí ořezat ani tužku a vůbec nemůže vypěstit svou manuální dovednost.*“⁶¹

Velkým přínosem se také staly různé tělovýchovné organizace, z nichž nejvýznamnější byl Sokol, který vznikl z podnětu Dr. Miroslava Tyrše roku 1862. Tyrš organizoval sokolství jako obrodu, pěstování a rozvoj tělesných, duševních a mravních hodnot národa. Vzorem se mu stala starořecká *kalokagathie* – harmonie tělesné krásy a ducha. Vedle cvičení prostoných a nářadového tělocviku, který dětem příliš nevyhovoval, byly pořádány i vycházky a výlety do přírody a hry na hřištích, které byly pro děti vhodnější. Vedle nejrozšířenějšího Sokola zde byly i jiné tělovýchovné organizace jako Orel, který působil pod patronací katolické církve a nejvíce členů měl na Moravě, a Dělnické tělovýchovné jednoty (DTJ), jejichž svaz vznikl v roce 1905⁶² a které působily jako jakási protiváha „měšťáckému“ Sokolu. Tyto organizace však nedosáhly tak masového rozšíření jako Sokol. Pro všechny tyto organizace je příznačné, že pořádaly i netělovýchovné aktivity; přednášky, besedy, divadla a jiné společenské akce.

Dalším velkým mezníkem, který se podílel na prohlubování zájmu člověka o přírodu a zároveň rozvíjel jeho tělesné, ale i duševní vlastnosti byl rozvoj turistiky. Počátky turistiky bylo možné přibližně datovat již do druhé poloviny 18. století. Pravidelné procházky do přírody se týkaly zejména středních měšťanských vrstev a jejich účel byl víceméně poznatkový a odpočinkový, čímž nemalou měrou přispíval k upevnování tělesného a duševního zdraví člověka. Člověk 19. století, zejména člověk žijící ve městě, se postupně, vlivem technického a společenského pokroku, začal dost vzdalovat přirozenému prostředí z něhož vzešel.⁶³ Jedním z možných způsobů tzv. návratu k přírodě tudíž byla i turistika, jež reagovala na toto určité zindustrializování života

⁶⁰ Viz Marcela C. EFMERTO VÁ, *České země v letech 1848-1918*, Praha 1998.

⁶¹ Karel ČAPEK, *Hovory s TGM*, Praha 1969, s. 14.

⁶² M. C. EFMERTO VÁ, *České země*, s. 307.

⁶³ Josef BROŽ, *Turistika*, in: *Československá vlastivěda X*. Osvěta, Praha 1931, s. 558-583.

člověka. Roku 1888 byl založen Klub českých turistů, na jehož vzniku se podílel i Vojta Náprstek.⁶⁴ Turistika byla rovněž pěstována již výše zmíněnými tělovýchovnými organizacemi. Právě výlety pořádané některými členy již zmíněných organizací, zejména Sokola, mnohdy stály u vzniku některých tramských osad. Jak se později ještě ukázalo, staly se, v období komunistického režimu, právě kroužky turistů spolu s jinými zájmovými kroužky, organizovanými pod hlavičkou Pionýra, jakousi částečnou náhradou za zakázaný skauting.

Na posledním místě by měla padnout alespoň letmá zmínka také o tzv. Feriálních osadách. Šlo o zdravotnické zařízení poskytující zejména velkoměstským dětem o prázdninách pobyt na venkově za pedagogického dozoru.⁶⁵ Tyto osady, či kolonie, neplnily jen ozdravnou funkci, jejich náplní byly rovněž činnosti a akce jež měly za úkol vzdělávat a vychovávat tyto děti. Jak vzpomínal Rudolf Plajner, pozdější významný skautský činovník a účastník Feriální osady Karly Vojáčkové ve Strážisku u Konice, že svěřenci „*chodili na procházky, hráli si na hřišti, zpívali, vyráběli hračky, pořádali besídky, byli účastni loutkových představení a různých přednášek, doprovázených světelnými obrazy.*“⁶⁶

⁶⁴ Již dva roky předtím však vzniklo první sdružení Pohorská jednota Radhošť ve Frenštátě na Moravě.

⁶⁵ Jako první přišel s myšlenkou těchto osad curyšský duchovní Walter Bion. U nás byly poprvé zřízeny roku 1882. Tyto osady byly určeny hlavně pro nemocné a chudé děti (zejména pak pro děti stížené tuberkulózou); Ottův slovník naučný IX., Praha 1893, s. 117.

⁶⁶ R. PLAJNER, *Úsvit*, s. 12.

Antonín Benjamin Svojsík

Tak jako bylo nutné se při popisu vzniku světového skautského a tábornického hnutí zmínit o nesmazatelné roli obou jeho tvůrců, Roberta Baden-Powella a Ernesta Thompsona Setona, je nutné, aby padla zmínka rovněž o zakladateli české podoby skautingu, Antonínu Benjaminovi Svojsíkovi, který se rovnoměrně inspiroval oběma zmíněnými tvůrci skautské a zálesácké ideje.

Svojsík se narodil roku 1876 jako druhý ze čtyř synů v rodině Antonína Svojsíka, okresního tajemníka ve Dvoře Králové, a jeho manželky Ludmily. Otec mu však záhy umřel a matka se odstěhovala do Prahy. Antonín se pak, spolu se svými bratry, musel všemožně přičinit, aby ulehčili matce a přivydělali nějaké drobné peníze.⁶⁷

Roku 1888 nastoupil na smíchovské gymnázium odkud po čtyřech letech přestoupil na učitelský ústav, který zdárně dokončil roku 1896, poté byl přijat jako učitel do obecné školy ve Slivenci. Od roku 1901 vyučoval na žižkovské reálce a později na gymnáziu v Křemencově ulici v Praze.⁶⁸ Od mala byl, díky svým pohybovým schopnostem, členem Sokola, pěstoval turistiku a sport a svou učitelskou aprobaci si rozšířil o tělocvik, jemuž vyučoval na již zmíněných středních školách. Díky svému aktivnímu členství v Sokole byl ve svých 23 letech jmenován náčelníkem Jungmannovy župy.

Rovněž na poli kultury se Svojsík hodně angažoval. Stal se členem Pěveckého učitelského kvarteta, které se později přejmenovalo na České pěvecké kvarteto. Díky působení v tomto uměleckém seskupení také získal své druhé „umělecké“ jméno Benjamin, protože byl jeho nejmladším členem. S tímto kvartetem navštívil značnou část Evropy, Blízkého i Dálného východu, Severní Ameriku a podnikl i cestu kolem světa.⁶⁹

⁶⁷ „*Tím vyvinuli v sobě znamenité schopnosti k výchově samostatnosti a osobní odvahy*“; J. ŠIMÁNEK, A. B. Svojsík, s. 44.

⁶⁸ Josef BARTOŠ – Stanislava KOVÁŘOVÁ – Miloš TRAPL, *Osobnosti českých dějin*, Olomouc 2005, s. 368.

⁶⁹ Během těchto cest se neustále zajímal o výchovu a vzdělávání mládeže, organizaci školství, tělovýchovu, sport a mimoškolní aktivity mládeže vůbec, ale i kulturní a společenské poměry zemí jež navštívil. Tyto poznatky ho pak později inspirovaly při zakládání skautingu v Čechách.

Velkou příležitostí se stal rok 1911, kdy byly na rakouských středních školách zaváděny nové učební osnovy. Ty měly samozřejmě podporu vojenských kruhů, které si slibovaly od této reformy posílení brannosti mládeže.⁷⁰ Jako doporučená publikace se uváděla kniha štábního lékaře Dr. O. Liona „*Das Pfadfinderbuch*“ vydaná v Mnichově roku 1909. Jednalo se o přepracování „*Scouting for boys*“ od Baden-Powella ovšem s upuštěním od určitých obřadností a vnější formy anglického protějšku.⁷¹ Navíc německý Pfadfinder byl veden převážně vojáky či představiteli blízkými vojenským kruhům. Také díky celkovému společenskému stavu v Německé říši, byla branná složka německé verze skautingu upřednostňována.

Téhož roku se Svojsík, který již díky cestování s Českým pěveckým kvartetem poznal Setonův woodcraft ve Spojených státech, vydal do Anglie, kde se seznámil s Baden-Powellovým dílem „*Scouting for boys*“, a které spolu se svým švagrem Adolfem „Dolfíčkem“ Stránským, který tehdy studoval v Londýně, přeložili.⁷²

Roku 1912, tedy ten samý rok co v únoru vyšla Svojsíkova první brožura, „*Český skaut*“, v květnu následovaná „*Základy junáctví*“, se uskutečnil o prázdninách první skautský tábor, který začal čtyřdenním putováním od žižkovské reálky do Vorlovských lesů u Lipnice. Tohoto tábora se zúčastnilo 13 chlapců právě pod vedením A. B. Svojsíka.

Rok po skončení 1. světové války, kdy byl 7. června formálně ustanoven Svaz Junáků-skautů RČS, se A. B. Svojsík stal jeho náčelníkem a starostou se stal Josef Rössler-Ořovský. Následující rok byl na prvním jamboree dekorován řádem Stříbrného vlka. Jako další důkaz uznání Svojsíkových zásluh o skauting nejen u nás, ale i v celosvětovém měřítku, bylo jeho jmenování prezidentem Svazu slovanských skautů a

⁷⁰ Učební osnova a instrukce k vyučování tělocviku i nařízení o pořádání her mládeže na gymnáziích všech typů a reálných školách tvrdí, že Vojenské hry polní „*mají jako všechna ostatní cvičení pod širým nebem více méně příznivě působiti na mládež, nejen po stránce tělesné a duševní, nýbrž také ještě zvláště mají se jimi pěstovati cenné vlastnosti pro její budoucí brannost ve službách vlasti*“; R. PLAJNER, *Úsvit*, s. 24.

⁷¹ A. B. SVOJSÍK, *Rozšíření skautingu*, in: Antonín Benjamin Svojsík, *Základy junáctví*, Praha 1991, s. 30.

⁷² Otázkou zůstává, kým byl upozorněn na toto hnutí. Někteří badatelé tvrdí, že jej upozornil T. G. Masaryk; J. ŠIMÁNEK, *A. B. Svojsík*, s. 13; jiní, že to byl Ing. Meilbeck; *Cestou*, s. 15.

skautek, který byl ustanoven 1. července roku 1922 a jeho členství v mezinárodním skautském výboru.⁷³

Na počátku třicátých let se u Svojsíka začaly projevovat první zdravotní obtíže jako následek neustálého pracovního vytížení a přepínání sil. Na radu lékařů odjel na několikátýdenní léčbu do Poděbrad a po návratu byl napomínán, aby se více šetřil a nepřepínal síly. Ale jakákoli nečinnost, či jen náznak zahálky je Svojsíkovi cizí. V tomto období byl rovněž oceněn Českou akademií věd a umění za své zásluhy při práci s mládeží.

Roku 1938 se však jeho život uzavřel. Dne 16. července odjel do Sovětského svazu, ale již 2. srpna se vrátil těžce nemocen a 17. září pak umřel na komplikace spojené se streptokokovou nákazou. Pohřben byl o tři dny později na Vyšehradském hřbitově, za účasti 3000 skautů a skautek. *„Člověk, který dal generaci a generacím nové mládí, který vrátil člověka přírodě a naučil jej žít s ní v nepřetržité harmonii, člověk, který postavil nově se rodící náš svět na místo, s něhož jedině může najít pravdivý poměr k veškerému tvorstvu, k sobě samému i k Bohu, byl odvolán, žel, příliš záhy.“*⁷⁴

⁷³ Díky jeho přičinění se Československo spolu s dalšími 29 státy stalo zakladatelem mezinárodního skautského ústředí. Členem mezinárodního skautského výboru pak byl až do roku 1933.

⁷⁴ J. ŠIMÁNEK, A. B. *Svojsík*, s. 55.

Zrod a specifika Junáka

Počátky českého skautingu lze doložit do období přelomu let 1911-1912. Víceméně již vzápětí začal boj o to, kdo jako první přenesl myšlenku skautingu na naše území. Tato pře se v průběhu následujících let několikrát opětovně rozhořela a svého vrcholu dosáhla roku 1938 po vydání „Pedagogické encyklopedie“. Došlo zejména ke konfrontaci mezi A. B. Svojsíkem a Ing. Františkem Hofmeisterem.⁷⁵ Mezi dalšími propagátory, kteří se podíleli na vzniku skautingu a jeho propagaci u nás, je nutno zmínit PhDr. Jana Hořejšího, který stál u vzniku skautského sdružení „Psohlavci“ roku 1913, a Miloslav Seifert – Woowotanna, který se podílel na vzniku sdružení „Děti živěny“.⁷⁶ Zejména „Psohlavci“ co do počtu zpočátku nejvíce konkurovali Svojsíkově organizaci.

Jak již bylo dříve řečeno Svojsík nechtěl doslovně převzít Baden-Powellův systém. Tento přístup se na první pohled formálně nejvíce projevil ve formě slibu, který čeští skauti skládali a samozřejmě také v názvu Svojsíkoví organizace: „Junák – český skaut“.

Heslo „*Bud' připraven!*“ bylo doslovně převzato z anglického „*Be prepared!*“⁷⁷, přestože se nejednalo o heslo jediné⁷⁸, tato hesla se však příliš nevžila. Skautský slib, po jehož slavnostním složení, se jednotlivý uchazeč teprve stal právoplatným členem se od svého anglického originálu značně lišil. V anglickém znění:

„On my honour I promised that I will do my best-

1. To do my duty to God and the King.

2. To help other people at all times.

⁷⁵ Ing. F. Hofmeister začal na jaře 1911, kdy založil tzv. americkou kolonii v Rožmitále. Vycházel však zejména z nových učebních osnov z roku 1911 a kladl poněkud větší důraz na tělovýchovnou složku. Naproti tomu A. B. Svojsík propagoval skauting jako komplexní výchovný systém, který není jen doplňkem tělocviku a tělovýchova není jeho nejpodstatnější součástí. Nicméně nelze upřít fakt, že i Ing. Hofmeister se zasloužil o vznik a propagaci skautského hnutí u nás; R. PLAJNER, *Úsvit*, s. 35-36.

⁷⁶ L. PECHA, *Woodcraft*, s. 33.

⁷⁷ Stojí za zmínku, že počáteční písmena jak českého hesla tak i jeho anglického protějšku jsou totožná s přezdívkou B. P., tedy iniciály zakladatele celosvětového skautského hnutí.

⁷⁸ Dalšími hesly, které Svojsík navrhoval, byly: „*Vlastní cestou*“, „*Napřed povinnost – pak zábava!*“, „*Vlast především!*“

3. *To obey the Scout Law*⁷⁹

Svojsík záměrně vynechal plnění povinností vůči Bohu i vůči panovníku. Tím si získal částečnou nedůvěru ze strany c. a k. úřadů, kterým byl znám text anglického originálu. V počátcích však zřejmě nebyla dávána junáckému slibu až taková důležitost, protože existovalo několik jeho znění. Zakladatel skautingu A. B. Svojsík píše, že „[...]když nováček prokázal, že zná povinnosti junáků a nejdůležitější příkazy pro pobyt v přírodě, slibuje na svou čest, že se všemožně přičiní, aby řádně plnil veškeré povinnosti junáků i své vlastní, a že bude při každé příležitosti svým bližním ku pomoci.⁸⁰ Naproti tomu Jiří Wolker ve svém „*Táborovém deníku šestnáctiletého skauta Jiřího Wolкера*“ tvrdil, že na tábore, který roku 1916 vedl A. B. Svojsík skládali nováčci slib, že:

1. *budou milovat vlast,*
2. *budou konat své povinnosti studentské,*
3. *v každém případě budou hledět přispěti bližnímu.“*

V tomto slibu není však uvedeno nic o dodržování junáckého zákona, ačkoli na oficiálním tiskopise přihlášky a formuly citované v časopise *Junák* předchozího roku se praví:

„*Slibuji na svou čest, že se všemožně přičiním:*

1. *Milovati vlast a sloužiti jí věrně v každé době.*
2. *Řádně plniti všechny povinnosti své vlastní a zachovávatí zákony junáků.*
3. *Ze všech sil a v každé době prospívati bližním.“⁸¹*

Vedle skautského slibu je kladen důraz rovněž na skautský zákon. „*Skautský zákon je základem, na kterém spočívá celá skautská výchova. Všechny jeho body musíme chlapcům srozumitelně vyložit na prostých, praktických příkladech z každodenního života. Největší výchovnou cenu má náš osobní příklad.“⁸² A. B. Svojsík tedy vytvořil jakési desatero podle nějž by se správný junák měl řídit:*

⁷⁹ Slibuji na svou čest, že se co nejvíce přičiním:

1. Plnit povinnosti vůči Bohu a králi.
2. Vždy pomáhat ostatním.
3. Být poslušen skautského zákona; R. PLAJNER, *Úsvit*, s. 129.

⁸⁰ A. B. SVOJSÍK, *Základy organizace*, in: Antonín Benjamin Svojsík, *Základy junáctví*, Praha 1991, s. 682.

⁸¹ R. PLAJNER, *Úsvit*, s. 129.

⁸² R. BADEN-POWELL, *Na pomoc*, s. 30.

„Zákon skautů káže: Skaut je:

- 1. pravdomluvný*
- 2. věrný a oddaný*
- 3. prospěšný a pomáhá jiným*
- 4. přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta*
- 5. zdvořilý*
- 6. ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských*
- 7. poslušný rodičů, představených a vůdců*
- 8. veselý myslí*
- 9. spořivý*
- 10. čistý v myšlení, slovech i skutcích“⁸³*

Tento skautský zákon je platný i v současné době a jen v drobných nuancích se liší od původního znění jež uvedl A. B. Svojsík v „Základech junáctví“, jehož téměř naprosto shodnou verzi uvedli v „Kapesní knížce českých junáků“ M. Seifert a M. Maixner o rok později.⁸⁴

Pro výchovu mládeže bylo naprosto nezbytné předložit a vštěpovat jí vzorce správného chování. Tyto modelové příklady byly záměrně vybírány tak, aby co nejvíce přitahovaly zejména mladé chlapce, jímž byla výchova především věnována. Pro E. T. Setona to byl ušlechtilý indián – gentleman, který žil v dokonalé fyzické i duševní harmonii s přírodou. R. Baden-Powell pak v mravní rovině výchovy zdůrazňoval rytířskost a celkově rytířská čest byla jedním z východisek, z nichž vycházel. „Rytířská romantika láká všechny chlapce a má vliv na jejich mravní cit Rytířský zákoník zahrnoval čest, sebeovládání, zdvořilost, odvahu, zbožnost a nesobecký smysl pro povinnost a službu.“⁸⁵

⁸³ A. B. SVOJSÍK, *Skauting*, s. 616.

⁸⁴ L. PECHA, *Woodcraft*, s. 33-34.

⁸⁵ „Tyto zákony byly zveřejněny v dobách krále Jindřicha VII. v tomto znění:

- 1. Nikdy neodkládat svou zbroj, vyjma noci a doby určené k odpočinku.*
- 2. Vyhledávat dobrodružství, i při nichž lze získat „čest a slávu“.*
- 3. Chránit chudé a slabé*
- 4. Pomoci ve spravedlivém sporu každému, kdo o to požádá..*
- 5. Vzájemně se neurážet.*
- 6. Táhnout do boje na obranu a pro blaho své země.*
- 7. Pracovat spíš pro čest než vlastní zisk.*

Proto i Svojsík hledal vzory, které by přitáhly českou mládež ke skautingu. Stejně jako Baden-Powell našel jeden ze vzorů v českém rytířství. Český rytíř měl mít následující vlastnosti: „*Měl býti štědrý, nezištný, obětavý, dobrý, úslužný k ženám, poslušný, zmužilý.*“⁸⁶ Další vzor však pocházel z typicky českého prostředí. Tímto vzorem byli Chodové z Domažlicka, zvaní též Psohlavci. Jejich příklad vyzdvihl nejen A. B. Svojsík, ale rovněž již zmíněný Jan Hořejší, který po nich pojmenoval své sdružení. Jejich znak psí hlavy se pak stal součástí znaku českých skautů.⁸⁷ Z dalších, tentokrát cizích vzorů, je nutné zmínit ještě černoohorského junáka. Tento vzor byl spojován zejména se jménem Marko Miljanova.⁸⁸ Jako poslední, ale ne nejméně následováníhodný, byl vyzdihován vzor japonského samuraje, který se řídil kodexem Bušidó, ovlivněným jak buddhismem tak šintoismem.⁸⁹

Zájem o nové hnutí projevily některé politické strany, organizace a spolky, zejména Sokol, jehož členem A. B. Svojsík byl. Všechny počáteční snahy organizovat skauting pod hlavičkou Sokola však ztroskotaly a vedly k poměrně napjatému poměru mezi A. B. Svojsíkem a sokolskou organizací, který trval prakticky až Svojsíkova smrt.⁹⁰ Další možnost, která se mu nabízela, bylo organizovat skauting jako úplně samostatný, nový spolek. Tím však riskoval možný nežádoucí úřední nátlak na politizaci a militarizaci výchovy. Zároveň by se mohly do vedení spolku dostat osoby z vojenských kruhů, či

8. *Nikdy a za žádných okolností neporušit daný slib.*

9. *Obětovat se pro čest své vlasti.*

10. *Raději čestně zemřít, než zbaběle utéci“; R. BADEN-POWELL, Na pomoc, s. 28.*

⁸⁶ V. SOKOL, *Ctnosti rytířské*, in: Antonín Benjamin Svojsík, *Základy junáctví*, Praha 1991, s. 73.

⁸⁷ „*Ve skutečnosti je autorem znaku se psí hlavou malíř Mikoláš Aleš, který jej vytvořil k dílu Aloise Jiráka, Psohlavci. Prvním znakem Junáka však byl trojúhelník s postavou atleta uvnitř. Svojsík ihned nepřevzal skautskou lilii, zřejmě z kvůli tomu, že doufal ve spojení Junáka se Sokolem, k čemuž však nikdy nedošlo. Poté se již stala lilie nedílnou součástí českého junáckého znaku spolu se znakem Psohlavců, aby bylo zdůrazněn inspirační zdroj českého Junáka“; J. ČÁKA, *Junácká symbolika*, s. 30-31.*

⁸⁸ Josef HOLEČEK, *Černoohorský junák*, in: Antonín Benjamin Svojsík, *Základy junáctví*, Praha 1991, s. 80-88.

⁸⁹ Alois SVOJSÍK, *Ideál muže v Japonsku*, in: Antonín Benjamin Svojsík, *Základy junáctví*, Praha 1991, s. 93-98.

⁹⁰ Viz R. PLAJNER, *Úsvit*.

jinak nežádoucí. Rozhodl se tudíž najít záštitu ve Svazu českých spolků a přátel pro tělesnou výchovu mládeže, kde byl prvním jednatelem.⁹¹

Roku 1914 bylo již založeno několik skautských oddílů a bylo nutné je nějak organizovat pod společné vedení, proto 15. června v Praze vznikl samostatný spolek Junák-Český skaut, v jehož čele stáli: subfyzik hl. města Prahy MUDr. Čeněk Klika ve funkci starosty; místostarosty se stali vládní rada a zemský inspektor František Bílý a zemský inspektor Josef Klenka. Vrchním vůdcem se pak stal samotný zakladatel A. B. Svojsík.

O rok později, 11. ledna, se začala počítat oficiální historie dívčího skautingu u nás, přestože první pokusy o dívčí skauting se uskutečnily již roku 1912. První ženou, která se přičinila o zrod dívčího skautingu v Čechách byla Popelka Biliánová,⁹² která uspořádala první prázdninovou osadu pod záštitou Svazu ženských spolků. Po ustanovení dívčího odboru v lednu 1915 se pak záhy dostala do sporů s vlastní zakladatelkou dívčího skautingu u nás, PhDr. Annou Berkovcovou a jejím kolektivem tvořeným převážně mladými učitelkami a studentkami, ohledně míry emancipace dívek ve skautské organizaci.⁹³

⁹¹ TAMTÉŽ, s. 84.

⁹² Ta se dívčím jménem jmenovala Marie Popelková a poté, co se provdala za A. Biliána přijala své původní příjmení za své jméno.

⁹³ R. PLAJNER, *Úsvit*, s. 182-188.

Vnitřní struktura Junáka

Základní jednotkou organizace byl oddíl, který byl tvořen dvěma až pěti družinami a v jehož čele stojí vůdce, který měl k dispozici zástupce. Družina byla tvořena šesti až deseti dětmi, kterou vedl rádce určený vůdcem a rovněž i on má na pomoc jednoho náhradníka. Pokud vůdce uzná za vhodné, může přenechat volbu rádce i jeho zástupce na členech družiny.⁹⁴

Členové Junáka byli dále organizováni podle věku a zkušeností. První členění vytyčil ve svých „*Základech junáctví*“ již A. B. Svojsík, když rozdělil jednotlivé členy na nováčky – junáčky, skauty druhé třídy – juny a skauty první třídy – junáky obdobně tak M. Seifert a M. Maixner v „*Kapesní knížce českých junáků*“ se drželi obdobného dělení přičemž vynechali pojem junáček a ponechali jen nováčka a v případech juna šlo o skauta první třídy a junáka o skauta druhé třídy. K postupu musel člen splnit řadu formálních předpokladů a zároveň složit předepsané zkoušky.⁹⁵

V návaznosti s rozvojem britské organizace se přeneslo do Čech nové členění podle věku. V Anglii se na počátku roku 1914 začalo s výchovou mladších skautů, tzv. vlčat,⁹⁶ a roku 1917 se započalo s výchovou starších skautů, jimž se o rok později začalo říkat roveři. Po převzetí tohoto modelu dělení mládeže podle jejího věku vypadala výchovná struktura takto: vlčata, jejímž dívčím protějškem se říkalo šotci (nyní mají název světlušky), byla mládež od 7 do 12 let. Skauti, u dívek pak skautky, byli v rozmezí od 11 do 16 až 18 let, roveři, u dívek junačky, byli všichni po 16 či eventuálně po 18 letech. Celé organizaci byli přiřčeni tzv. Old skauti (Old skautky) a Táborníci.⁹⁷ K postupu musel člen i nadále splnit řadu odborných zkoušek.

⁹⁴ A. B. SVOJSÍK, *Základní prvky organizace naší. Skautování u nás*, in: Antonín Benjamin Svojsík, *Základy junáctví*, Praha 1991, s. 679-681.

⁹⁵ R. PLAJNER, *Úsvit*, s. 134-139.

⁹⁶ „*Vlčata mají ve odznaku hlavu vlčka. Ideovým vzorem této nejmladší junácké složky je dílo anglického spisovatele Rudyarda Kiplinga, Kniha džunglí. V džungli opuštěného dítěte Maugliho se ujme smečka vlků, jejíž vůdce, zkušený a moudrý Akela, vychová chlapce tak, že rozumí hlasům zvířat a ptáků a zcela bezpečně se pohybuje v pralese plném nebezpečí. Po vzoru Maugliho i naši malí chlapci – vlčata – se chtějí naučit znát dokonale les a jeho obyvatele, chtějí být jako Maugli nebojácní, houževnatí, poctiví a stateční.*“; J. ČÁKA, *Junácká symbolika*, s. 44.

⁹⁷ A. B. SVOJSÍK, *Skauting*, s. 615.

Rozpoznávacím znakem všech skautů na světě byl skautský kroj a odznak. Přestože Baden-Powell řekl: „*Nezáleží mi na tom, jestli skaut nosí nebo nenosí kroj, hlavně když je skautingu oddán celým svým srdcem a dodržuje skautský zákon.*“⁹⁸ Na druhou stranu si byl vědom toho, že kroj je významným prvkem celosvětového hnutí a svým způsobem ho stmeluje a dodává jeho nositeli hrdost. Proto napsal: „*Já osobně si obléknu kroj, i když jdu navštívit jen některou skautskou družinu. Jsem si jistý, zlepšuje u chlapců morálku. Vidí-li, že dospělý člověk nepovažuje nošení kroje pod svou úroveň, víc si kroje váží.*“⁹⁹ Tento stejnokroj pak svým vzhledem poněkud připomínal vojenské stejnokroje a byl jednou z formálních příčin, kvůli nimž bylo Baden-Powellovo hnutí obviňováno z militarismu. A. B. Svojsík volně vycházel z anglického vzoru a kroj českých skautů obsahoval zálesácký klobouk se širokou střežou, krátké kalhoty nad kolena, košile zelené nebo hnědé barvy a nákrční šátek.¹⁰⁰ Součástí kroje byla i tzv. domovenka, nošená na levém rukávu, která deklarovala místní příslušnost daného člena, a junácký odznak.

⁹⁸ R. BADEN-POWELL, *Na pomoc*, s. 23.

⁹⁹ TAMTÉŽ, s. 24.

¹⁰⁰ „*Bude-li zavádět oblek pro naše junáky, zajisté dá se vhodně spojití národní ráz jeho s praktičností obleku anglického*“; A. B. SVOJSÍK, *Oblek*, in: Antonín Benjamin Svojsík, *Základy junáctví*, Praha 1991, s. 688.

Vznik samostatné Československé republiky

Zatímco do počátku 1. světové války se myšlenkou na samostatný český stát zaobíraly snad jen nejužší kruhy intelektuálů, které nemohly počítat s vážnější podporou české společnosti, po jejím propuknutí se k ní začaly přiklánět osobnosti české politiky, které do té doby věřily v reformovatelnost podunajské monarchie. Velkou měrou se na tom podílel fakt, že se Rakousko-Uhersko v průběhu války čím dál tím víc dostávalo pod vliv svého mocnějšího severního souseda, Německé říše, kde byla válka stále více vnímána jako osudový boj Germánů se Slovany a Rakousko-Uhersko bylo považováno za východní germánskou marku.¹⁰¹ Hned na po vyhlášení války došlo v celém Předlitavsku k nastolení zvláštního vojensko-byrokratického režimu. Byl uzavřen parlament, zpřísněna cenzura a postupně pozatýkáni někteří „podezřelí“ představitelé české politiky a společenského života vůbec.¹⁰²

Čeští skauti se během 1. světové války dostali do nesnadného postavení. Problémy se týkaly vlastního vnitřního fungování organizace, neboť mnozí skautští vůdci byli nuceni odejít na frontu a ne vždy mohli být plně nahrazeni některým ze starších rádců. Dalším problémem se, v důsledku blokády centrálních mocností ze strany Dohody a s tím souvisejícím zhoršením celkové hospodářské situace Rakousko-Uherska, stalo pořádání letních táborů. Přestože na jedné straně nadšení mládeže neubývalo, na druhé byly zpřísněny předpisy o vstupu do lesa, dále byl zakázán sběr chrástí. Také stupňující se potíže se zásobováním potravinami ztěžovalo organizování těchto táborů.

Jedním z největších problémů, které musel A. B. Svojsík vyřešit, byl oficiální postoj českého skautingu k plnění válečných úkolů v zázemí. Jak již bylo zmíněno, například ve Velké Británii se skauti poměrně aktivně podíleli na válečném úsilí své země, totéž si přály i rakouské úřady. Svojsík tuto situaci vyřešil tak, že přislíbil plnou pomoc, ale jen v okruhu charitativní práce a péče o raněné a invalidy například v rámci Červeného kříže či Českého srdce. To mu bylo vytýkáno nejen mladšími vůdci již během války, ale

¹⁰¹ Jaroslav KRÍŽEK, *Němci, Lenin a Čs. legie*, Praha 1997, s. 16.

¹⁰² M. C. EFFMERTOVÁ, *České země*, s. 139.

také mnohými lidmi po jejím skončení, spolu s tím, že udržoval kontakty s vojenskými představiteli, úřady a šlechtou.¹⁰³

Dne 28. října 1918 byla vyhlášena samostatná Československá republika a čeští skauti nastoupili na Svojsíkův pokyn do služeb Národní rady a spolu se Sokoly se významně podíleli na činnosti nově vzniklého státu. Zejména organizovali poštu a úřadovny Národní rady.¹⁰⁴ Znamky českých skautů byly vůbec prvními československými známkami a zároveň první skautskými známkami na světě.

¹⁰³ Tyto výtky však nebraly v potaz , že junáci získávali od vojska například stany na nocování v přírodě. Rovněž jednání s úřady se mohl Svojsík vyhnout jen dost ztěžka pokud chtěl, aby jeho organizace mohla i nadále působit.

¹⁰⁴ Z.KÁRNÍK, *České země v éře první republiky (1918-1938)I. Vznik*, s. 546.

Skauting v době 1. republiky

Vznik samostatné Československé republiky měl na český skauting nemalý vliv. Snad nejviditelnějším důkazem byly úprava skautského slibu, kde se konečně při zmínce o vlasti začal uvádět její konkrétní název¹⁰⁵ a nešlo o pouhé obecné zmínění se o vlasti. Rovněž se neustále rozšiřovala členská základna a vznikaly stále nové oddíly. Jak již bylo zmíněno, krátce po válce musel čelit Svojsík kritice ze stran svých odpůrců, že skautské hnutí napomáhalo válečným snahám Rakouska-Uherska a rovněž se opět objevily kritiky kvůli domnělému militarismu tohoto hnutí, ke kterým se přidala i prohlášení, že skauting je pro českou mládež cizí a šlo o nevhodný model výchovy. Těmto kritikám se však Svojsík úspěšně ubránil.¹⁰⁶

Dne 7. června roku 1919 byl v Praze formálně ustanoven Svaz junáků – skautů RČS (dále jen Svaz) a jeho starostou byl zvolen Josef Rössler-Ořovský a náčelníkem A. B. Svojsík. Na první schůzi ústřední rady svazu, který se konal 27. června, byl přijat oficiální odznak svazu – lilie se štítkem a Alšovou hlavou Psohlavců.¹⁰⁷ O rok později, v květnu 1920, byli zástupci svazu přijati na Pražském hradě prezidentem republiky T. G. Masarykem, který se zároveň stal protektorem svazu.¹⁰⁸

Rozrůstající se Svaz se organizoval do jednotlivých žup a okresů a začal pronikat i do dalších částí nově vzniklé republiky. Roku 1919 vznikly první slovenské oddíly v Bratislavě a Žilině a o dva roky později je založen první oddíl v Mukačevě, na Podkarpatské Rusi.

¹⁰⁵ „Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe milovati vlast svou republiku Československou.“ A. B. SVOJSÍK, *Skauting*, s. 616.

¹⁰⁶ Proti těmto výtkám však stojí tvrzení, že „cíl junácké výchovy v období 1911-1918 nemohl být formulován přesně a explicitně, poněvadž byl v rozporu s oficiálním cílem rakousko-uherské školní výchovy, která byla založena na *Gottesfrucht* a *Kaisertreu*. Ostatně je známo, že po vydání ZJ [Základů junáctví] byl Svojsík udán na místodržitelství, že organizuje český skauting protidynasticky a protiklerikálně, tedy v souladu s potřebami a úsilím českého národa“; R. PLAJNER, *Úsvit*, s. 74.

¹⁰⁷ *Cestou*, s. 39.

¹⁰⁸ Z. KÁRNÍK, *České země v éře první republiky (1918-1938)I. Vznik*, s. 546.

Svaz samotný se skládal ze Svojsíkova spolku Junák – český skaut, z Děti svobody¹⁰⁹ a Skautů učňovských besídek¹¹⁰, ale ještě roku 1919 se od Svazu oddělili skauti pod vedením kpt. Marka, kterým se zdálo, že se Svaz příliš odchýlil od původního Baden-Powellova hnutí a založili Obec čs. skautů Baden-Powellových.¹¹¹ Zejména centralismus kritizovali Děti svobody a Skauti učňovských besídek a osamostatnili se. Seifert se pak orientoval na Setonův woodcraft a v jeho duchu kritizoval Baden-Powella, kterému vytýkal militarismus, klerikalismus a konzervativismus.

Organizace, jež nesouhlasily se Svazem, se sjednotily do Federace čs. skautů, která zpočátku měla dokonce více členů než samotný Svaz. Narozdíl od Svazu však byla volným sdružením autonomních spolků, jejichž centrální organizovanost nebyla pevná.¹¹² Mezi jednotlivými organizacemi to bylo například Sdružení čs. skautů socialistických, původně organizované pod hlavičkou národně socialistické strany a později apolitické; dále to byli Skauti práce vzniklí při mládeži sociálně demokratické strany, kteří se však roku 1922 prohlásili za komunisty, a sdružení skautů Děti přírody, které spolu se sdružením E. T. Setonových skautů vytvořilo Sdružení zálesáků v RČS. Federace čs. skautů se po návratu části členů zpět do Svazu prohlašovala za organizaci založenou na základě myšlenek E. T. Setona. Roku 1922 se ta část Psohlavců pod Seifertovým vedením, která nevstoupila do Svazu, vytvořila Zálesáckou ligu československou, která se později přejmenovala na Ligu lesní moudrosti¹¹³, od níž se odštěpila Čs. obec lesní moudrosti, přejmenovaná roku 1927 na ISAW (Mezinárodní socialistická asociace woodcrafterská). Seifert, který odešel z Ligy lesní moudrosti, založil nový klub v duchu ortodoxního woodcraftu, který nazval Klub čs. woodcrafterů, později přejmenovaný na Ligu pro výchovu přírodou – Moudrost lesa.¹¹⁴ Seifertovi, který byl nejvýznamnějším propagátorem myšlenek E. T. Setona u nás, se však organizační činnost stále nedařila, a tak roku 1928 došlo ke spojení Ligy lesní

¹⁰⁹ Ty vznikly sdružením Hořejšího Psohlavců a Seifertovo Děti živěny krátce po vzniku samostatného státu.

¹¹⁰ Ti se přejmenovali na Spojené sbory junáků-skautů.

¹¹¹ Tato obec, jež získala v době svého největšího rozmachu až 1600 členů, se roku 1923 opět spojila se Svazem.

¹¹² L. PECHA, *Woodcraft*, s. 35.

¹¹³ TAMTÉŽ, s. 35.

¹¹⁴ TAMTÉŽ, s. 40.

moudrosti, v té době vedené Jaroslavem Šimsou, a jeho hnutí v Ligu čs. woodcrafterů, která roku 1929 opustila Federaci čs. skautů a pracovala dál samostatně.

V nově vzniklém státě začaly vznikat další skupiny skautů organizované politickými stranami. Tím byly u nás položeny základy skautu politického. Sociální demokraté založili roku 1920 skauting, který organizovali z dorostu DTJ, tento skauting ovšem stál mimo Svaz i Federaci čs. skautů. Z této skupiny se oddělili roku 1921 po vzniku KSČ Spartakovi skauti, kteří spolu se Skauty práce později splynuli v jedinou organizaci Mladí průkopníci (později zvaní Rudí průkopníci). Roku 1923 vznikl při straně národních socialistů Čs. obec skautů volnosti, hlásící se k myšlenkám woodcraftu a socialismu.¹¹⁵ O rok později se přejmenovali na Junáky volnosti. Svě skauty měla i Národní obec fašistická. Junáci NOF organizovaní podle italského vzoru však, stejně jako komunistické odnože skautingu, neměli s vlastní skautskou myšlenkou kromě názvu nic společného. Ve skutečnosti se jednalo o jakési bojůvky, které byly ozbrojeny noži, boxery a jinými často po domácíky vyrobenými zbraněmi a jejich hlavním cílem bylo budit strach.¹¹⁶

Zvláštní místo měl skauting organizovaný pod hlavičkou katolické církve. Není třeba se podrobně zabývat tím, čím se katolický skaut lišil od ostatních skautských uskupení v ČSR. Nejdůležitější věcí, která jej odlišovala od ostatních hnutí, bylo kladení důrazu na plnění náboženských povinností. Skaut pro něj představoval vojáka Kristova.¹¹⁷ Katolickým skautům se rovněž příliš nelíbilo vynechání Boha ze slibu. Katoličtí skauti začali svou činnost na Moravě roku 1921 v rámci tělovýchovné organizace Orel. Na Slovensku byl katolický skaut organizován roku 1927 ve Sdružení katolické mládeže. V Čechách pak byla utvořena autonomní Liga, která sdružovala katolické skauty všech národností a fungovala pod hlavičkou Svazu. Na Slovensku byla rovněž skupina skautů, kteří se rekrutovali z evangelíků augšburského vyznání.

Jako poslední je nutné zmínit rovněž sdružení židovských skautů. Jako první začali již roku 1918 působit Techelet Lawan, kteří se klonili především k Setonovu hnutí a od roku 1924 pak byli členy Federace. Od roku 1920 pak na Slovensku působili Brit

¹¹⁵ *Cestou*, s. 25.

¹¹⁶ Z. KÁRNÍK, *České země v éře první republiky(1918-1938) II. Československo*, s. 146.

¹¹⁷ *Cestou*, s. 26.

Trumpeldor, kteří vstoupili naopak do Svazu.¹¹⁸ Dalšími organizacemi, které šířily Baden-Powellovo hnutí mezi židovskou mládeží, byly na Slovensku Hašomer Hacair a na Podkarpatské Rusi Hašomer Kadimah,¹¹⁹ které se roku 1925 sloučily do jedné organizace Hašomer – Kadimah a následujícího roku vstoupily do Svazu.

Co se týče nárůstu počtu členů Svazu Junáků – skautů, jejich množství se například mezi lety 1920 a 1922 zdvojnásobilo z původních 8 000 na 16 000, přičemž po celou dobu trvání první republiky se tento vzrůstající trend pokračoval, až dosáhl téměř 70 000 členů na jejím sklonku. Co se týče významu skautingu, junáctví a woodcraftu pro Československou republiku, byl nesporný fakt, že všichni členové těchto organizací, vyjma těch „junáků“ organizovaných stranami jak extrémní levice, tak i extrémní pravice, se podíleli na rozvoji svobodné demokratické společnosti a jednoznačně byli jejími oporami, což se později projevilo na jejich perzekuci.

¹¹⁸ Brit Trumpeldor působili i v jiných státech a jejich mezinárodní ústředí sídlilo v Paříži; TAMTÉŽ, s. 27.

¹¹⁹ Stanislav BALÍK, *Junák-skaut. Příklad Velena Fanderlika*, in: Lukáš Fasora – Jiří Hanuš – Jiří Malý – Libor Vykoupil, *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*, Brno 2006, s. 454.

Od divokého skautingu k trampingu

Vlastní počátky trampingu lze vysledovat již krátce po vzniku samostatného Československa. Sice již v předválečném období se několik nadšenců a průkopníků rozhodlo vyrazit na toulky do přírody a založili tzv. Roaring camp – Tábor řvavých, ale tehdy se tomuto stylu života ještě neříkalo trampingu.¹²⁰ Toto hnutí, které však nikdy nebylo pevně organizováno, se stalo velmi specifickým projevem české společnosti a kultury. Odrážela se v něm nejen ona snaha k návratu do přírody spojená s romantikou, ale projevovala se v něm i touha po svobodě a rovnosti. Ač trampingu zdánlivě vybočoval z obecně široké organizovanosti období první republiky, ve skutečnosti ji svým způsobem rozšiřoval a doplňoval. Vznik trampingu a jeho vlastní existence byl podmíněn tehdejší společností, která byla obdařena velkou mírou svobod a trampingu se tudíž stal jakýmsi ukazatelem míry těchto svobod.¹²¹ Původně se trampům říkalo divocí skauti, podle toho, že mnozí z nich byli dříve členy skautských oddílů, ale pro přílišnou organizovanost hledali jiné formy táboření a života v přírodě.¹²² Trampské hnutí se dal považovat za typicky české hnutí, které nemělo ve světě obdoby.

Konec 1. světové války přinesl s sebou nejen vznik samostatného státu, ale rovněž se do popředí dostal vliv americké kultury a zejména fenomén filmu. Do českých kin přišla

¹²⁰ B. HURIKÁN, *Dějiny trampingu*, s. 14-15.

¹²¹ Z. KÁRNÍK, *České země v éře první republiky (1918-1938)I. Vznik*, s. 548-549.

¹²² Jeden z prvních trampů, Jenda Korda, vzpomíná: „*Skauting byl dobrou přípravou, jenže já jsem při svém krátkodobém skautování měl stále pocit, že té dobrovolné skautské výchově něco chybí. V debatách s druhými, stejně smýšlejícími skautíky jsme se shodli na tom, že to, co nám schází, je naprostá volnost počínání, po které jsme skrytě všichni toužili. Proto jsem brzy „zběhl“ a stal jsem se nejprve „divokým skautem“ a pak tulákem – stanařem - trampem“* Zbyněk MÁCHA (ed.), *Kronika trampské písničky*, Praha 1967, s. 7; mnohdy vstupovali chlapci do Junáka, aby se zdokonalili v tábornictví a životu v přírodě, jako Alois Škach: „*Po ukončení světové války v říjnu 1918 jsem se stal skautem u tzv. „Halaburdovců“.* Tam jsem se zdokonalil v základech táboření a vůbec ve všem, co potřebuje milovník přírody. Záhy jsem ale vystoupil. Utvořili jsme menší skupiny kamarádů a stali se tak „divokými skauty“, jak nás tenkrát pokřtili“; TAMTÉŽ, s. 6; jiným, stejně jako Bohumilovi Červenému, vadila přílišná okázalost, kterou se, podle nich, Junák vykazoval: „*Nepotrpěli si na okázalost a tak často nesouhlasili s různými průvody a jinými paradami, které byly tenkrát v módě. Proto se také se „Svazem skautů“ brzy rozešli. Přírodě a hudbě však zůstali věrní.*“; TAMTÉŽ, s. 55.

celá řada amerických filmů z Divokého západu, které velmi silně zapůsobily na československou mládež.¹²³ Roku 1919 pak vznikla první osada u nás „Ztracená naděje“, která vzešla z Roaring campu. Český tramping prošel celkem třemi základními fázemi svého vývoje. První byla označována jako tzv. divoký skauting. Tento pojem byl odvozen od vlastního faktu, že se první táborníci rekrutovali z bývalých skautů, pro které byla junácká výchova příliš svazující. Dalším obdobím, které vzápětí následovalo, byla tzv. doba cowboyská. V této době se objevil pojem šerif a celkově oblečení všech táborníků bylo ovlivněno cowboyskou módou. Posledním obdobím byla tzv. doba kanadská, během níž u nás velmi rychle zdomácněl pojem „tramp“, který byl převzat od J. Londona.¹²⁴

Trampové ovšem ani v době první republiky neměli jednoduchý život a museli čelit značným potížím zejména ze strany zákona, který byl personifikován hlavně četníky, a dále pak ze strany majitelů pozemků, kde chtěli tábořit. Museli se často uchýlit ke lstím a různým drobným trikům, aby tyto nepříjemné situace zvládali. Velmi jim pomáhal fakt, že jsou milovníci přírody a tudíž by jí nikdy neškodili.¹²⁵ Snad nejvážnějším pokusem omezit tramping byl tzv. „Lex Kubát“ z 25. dubna roku 1931,¹²⁶ který významně omezoval táboření v přírodě. Tento zásah do svobodného táboření ihned vyvolal odezvu mezi všemi trampy v republice; bylo uspořádáno několik protestních setkání a trampové se s tímto nařízením vypořádali po svém, a to skládáním písní, v nichž je zmíněné nařízení i jeho autor, zemský policejní prezident Kubát, zesměšňování. Vše po čase vedlo k zrušení onoho zákazu a odvolání policejního prezidenta Kubáta.¹²⁷

¹²³ „Z Aniček, Mániček a Boženek se přes noc staly Annie, Mary, Bobiny nebo Catty, Betsy, Virginie; u chlapců to bylo ještě horší. Z Jardy se stal Harry, z Pepíka Bob, z Oty Brandy, ze Zdeňka železná pěst nebo Wintrop, Edie a někdy také Swenny, Grizzly, Káča, Říman, Bill, Old Saterhand, Farnum, Dawson, Jack atd. atd. Fantazie podbarvená cowboyskými filmy bujně pracovala“; B. HURIKÁN, *Dějiny trampingu*, s. 16-17.

¹²⁴ TAMTÉŽ, s. 16-22.

¹²⁵ Z. KÁRNÍK, *České země v éře První republiky (1918-1938)I. Vznik*, s. 548.

¹²⁶ AJH, *O trampech*, nesign.

¹²⁷ Toto nařízení mělo být dokonce zostřeno, když 19. srpna 1933 připravovala veřejná lesní správa po dohodě s majiteli pozemků úplný zákaz volného vstupu do lesů. V druhé polovině května roku 1935 pak byl Kubátův výnos definitivně zrušen; B. HURIKÁN, *Dějiny trampingu*, s. 246-247; Jenda Korda vzpomíná na toto období: „Ani kocourkovské nařízení smutně

S rozvojem trampského hnutí rovněž souvisel rozvoj tzv. kolportážní literatury zejména populárních rodokapsů – románů do kapsy.¹²⁸ Tato literatura byla populární zejména mezi mládeží a vycházely v ní především dobrodružné příběhy, které byly inspirovány nejen americkým západem a kanadskou divočinou. Navíc v třicátých letech byly vydávány romány Karla Maye a tzv. románová sbírka „S puškou a lasem“, ve které vycházely jednotlivé dobrodružné romány pro mládež.¹²⁹

*proslulého policejního prezidenta Kubáta neodradilo trampy od ježdění do přírody. Dělal si z toho prostě legraci. Také to nikam nevedlo a za krátký čas musel pan Kubát odstoupit a nesmyslné nařízení bylo zrušeno. V mé písničkové tvorbě se objevila kubátovština v písničce „Už je tomu dávno“, kde se na konci jedné sloky zpívá: Manitou to nemoh' vidět, Kubáta si povolal, dal mu pořádně do těla a trampovalo se dál“; Z. MÁCHA (ed.), *Kronika trampské písničky*, s. 66; rovněž L. Sekera tehdy ještě jako mladý žák napsal text písně o „panu Kubátovi“: „Když pan Kubát trampy straší a bodákem haraší, volá: Což to nevíte? Už trampovat nesmíte. Seberte si svejch pět švestek, co tu ještě civíte?“; TAMTÉŽ, s. 67.*

¹²⁸Z. KÁRNÍK, *České země v éře První republiky(1918-1938)III. O přežití*, s. 289-291.

¹²⁹„S puškou a lasem jest jméno románové sbírky, která chce mládeži a těm, kteří se cítí mladými, nahradit ztracenou krásu táborových ohňů a kouzlo letních dobrodružství. Za krátkou dobu svého trvání získala si přátelství všech mladých srdcí“; Doslov, in: Karel May, *Vězeň Bagdadský*, Praha 1937, s. 364; jednotlivé romány pak velmi často nesou ilustrace od Zdeňka Buriana, který byl rovněž trampem; viz Eva HOCHMANOVÁ-BURIANOVÁ, *Zdeňk Burian – pravěk a dobrodružství (rodinné vzpomínky)*, Praha 1991, s. 16-17.

Skauting v době 2. republiky a protektorátu

Mnichovské události z konce září roku 1938 změnilly podobu státu nejen v geografickém a kartografickém směru, ale zejména ve vnitřním životě republiky jak politickém, společenském, tak i kulturním. Mnoho představitelů veřejného života snažilo distancovat od předchozího liberálního, parlamentního státu.¹³⁰ Autoritativní vliv státu a jeho orgánů se projevoval i v zjednodušení politického, kulturního a společenského života zdánlivě pro společný cíl mravní obrody národa, ale mnohdy s vedlejší pohnutkou větší kontroly společnosti. Tyto sjednocující pokusy, vedené hlavně demokratickými konzervativními stranami, se projevíly nejtransparentněji v ustanovení vlády pod hlavičkou Strany národní jednoty. I veřejnost byla přesvědčována o prospěchu tohoto „zjednodušení“. Například šéfredaktor Venkova Rudolf Halík napsal 11. října „*Zjednodušíme stranický systém podstatným omezením počtu stran... Tisk, kulturu,, tělovýchovu, sport a jiné instituce svedeme v jeden pramen.*“¹³¹

Snaha sjednotit tělovýchovné organizace vycházela zejména ze strany České obce sokolské a pod hlavičkou Svazu občanské pohotovosti měla zahrnovat vedle již zmíněných sokolů i orly, členy DTJ a Čs. obec legionářskou. Ke konečné dohodě však nakonec nedošlo.¹³²

Také český skauting měl být zahrnut do těchto unifikačních snah, ale podařilo se zachovat jeho samostatnost a 22. ledna 1939 ustavujícím sněmem vznikla jednotná organizace Junák - ústředí skautské výchovy, která zahrnovala Svaz junáků - skautů a skautek RČS s katolickými složkami, Junáky volnosti a Švehlovy junáky.

Došlo rovněž i k formální unifikaci, když různobarevné šátky byly nahrazeny jednotně šátky hnědými, u vlčat pak žlutými¹³³ Konzervativní a do značné míry religióznější ráz druhé republiky se projevil v závěrečné doložce skautského slibu, která zní „*Tak mi dopomáhej Bůh*“, a zavedením náboženské výchovy v oddílech řízené

¹³⁰ Z. KÁRNÍK, *České země v éře První republiky(1918-1938)III. O přežití*, s. 634.

¹³¹ Jan GEBHART – Jan KUKLÍK, *Druhá republika 1938-1939. Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*, Praha 2004, s. 41.

¹³² TAMTÉŽ, s. 81.

¹³³ *Cestou*, s. 28.

duchovní radou Junáka. Poslední změnou bylo zavedení názvu pro malé dívky, světlušky,¹³⁴ který nahrazoval tehdy užívaný pojem šotci.

Co se týče území, které bylo po mnichovských dohodách odstoupeno Německu, začaly zde platit říšské zákony a obyvatelstvo české národnosti, které na tomto území zůstalo, nemělo žádný veřejně garantovaný prostor pro vlastní národní a kulturní život.¹³⁵

Dne 15. března roku 1939 zvlášť spojený se vznikem Protektorátu Čechy a Morava sice formálně nepřinesl skautskému hnutí u nás výrazné změny, přesto se projevil v určitém úbytku členské základny. Vztah okupační správy k organizaci Junáka byl víceméně negativní, protože jak již bylo zmíněno český, potažmo československý, skauting byl jednou z důležitých opor první republiky v oblasti výchovy a vzdělávání mládeže.¹³⁶ Další problém spočíval v tom, že skauting byl organizován mezinárodně, na základě demokratických principů, a jeho nejvyšší představitel pocházel z Velké Británie, která byla od počátku září roku 1939 ve válečném stavu s Třetí říší.¹³⁷

Stejně jako v ostatních zemích okupované Evropy, také v protektorátu nakonec došlo k nevyhnutelnému, a to k oficiálnímu zákazu jednotlivých skautských organizací. V samotném protektorátu tomu předcházela tzv. „černý den Junáka“, kdy 11. července 1940 vpadlo gestapo do několika skautských táborů, rozebralo je a majetek částečně zkonfiskovalo či zdemolovalo. Další tábory byly předčasně ukončeny zásahem četnictva.¹³⁸ Snaha o zachování Junáka se nepodařila ani po změně stanov v září téhož roku a o měsíc později, 28. října, podepsal státní sekretář K. H. Frank rozhodnutí o rozpuštění Junáka.¹³⁹ Gestapo obsadilo, 4. listopadu, ústředí Junáka a veškerý jeho

¹³⁴ Název světlušky byl vybrán podle tehdy oblíbených Karafiátových Broučků; *Cestou*, s. 28.

¹³⁵ J. GEBHART – J. KUKLÍK, *Druhá republika*. s. 34.

¹³⁶ Hned na počátku 2. světové války byli vzati jako rukojmí čelní představitelé Junáka.

¹³⁷ Na organizaci Junáka byl vyvíjen ostrý nátlak, aby vystoupil z mezinárodní skautské organizace a navázal styky s Hitlerjugend. Slovenský skauting byl záhy po vyhlášení Slovenského štátu likvidován Hlinkovou gardou.

¹³⁸ Jako důvod byl uveden fakt, že na táborech probíhala branná výchova namířená proti Německé říši.

¹³⁹ S. BALÍK, *Junák-skaut*, s. 455.

majetek konfiskovalo. Spolu se zákazem organizace došlo k zákazu vydávání všech junáckých časopisů.¹⁴⁰

Likvidace československého skautingu však nebyla definitivní. Některé oddíly přešly do ilegality či se skryly pod hlavičkou jiných organizací, které nebyly tolik perzekuovány ze strany úřadů.¹⁴¹ Mnoho členů Junáka již před válkou odešlo do zahraničí a ti se podíleli na obnově skautingu v londýnském exilu. Již 23. května souhlasil ministr vnitra čsl. exilové vlády, Juraj Slávik, s vytvořením Junáka – čsl. ústředí skautské výchovy v Londýně a o dva dny později uznala mezinárodní skautská kancelář Svaz československých skautů ve Velké Británii.

Vedle těch, kteří plnili daný skautský slib „*milovati vlast svou republiku Československou*“ v zahraničním exilu, se řada skautů podílela i na domácím odboji. Prováděli výcvik, podíleli se na drobných sabotážích, roznášeli letáky, rozšiřovali zprávy ze zahraničního vysílání a shromažďovali informace, které byly následně předávány do zahraničí.¹⁴² Podstatnou roli rovněž sehráli při květnovém povstání. Během války zemřelo na popravištích, ve věznicích a koncentračních táborech téměř 600 skautů.¹⁴³

¹⁴⁰Již před vlastním zákazem obou časopisů, Junák (Skaut–junák) a Vůdce, byl veškerý tisk od počátku vzniku Protektorátu postupně omezován propagandou a cenzurou; Jan B. UHLÍŘ, *Protektorát Čechy a Morava v obrazech*, Praha 2008, s. 255; časopis určený skautským vůdcům s názvem „*Vůdce*“ byl již roku 1939 přejmenován z politických důvodů na apoliticky znějící „*Činovník*“.

¹⁴¹ Zejména se skryli v Klubu českých turistů, kde byli organizováni jako dorost, dále pak sportovních klubech a také ve Foglarových čtenářských Klubech mladého hlasatele. Tento časopis, nedlouho před svým zákazem v květnu 1941, vycházel jako týdeník v nákladu 200 tisíc výtisků; J. B. UHLÍŘ, *Protektorát*, s. 277; Tento časopis zaujal hlavně díky Foglarovým příběhům Rychlých šípů, díky nimž mohl autor i nadále šířit myšlenky, které byly totožné se skautskými ideály.

¹⁴² Jednou z nejznámějších skupin u jejíhož zrodu stála i řada členů 5. vodního oddílu byla Zpravodajská brigáda, někdy též označována jako ZBojníci, která na konci války za květnového povstání čítala na 700 členů.

¹⁴³ Při výzkumech z roku 1985 bylo zjištěno a ověřeno 565 obětí z řad Junáka. Z toho bylo 140 popraveno, v koncentračních táborech a věznicích zemřelo 257, 14 jich patřilo k padlým partyzánům, 43 jich padlo v československé zahraniční armádě a 111 jich zemřelo při Pražském povstání, SNP a při osvobození území ČSR; S. BALÍK, *Junák-skaut*, s. 455.

Řeka a život u ní

Pro pochopení problematiky skautingu a trampingu na Vltavotýnsku, se vším co s nimi souvisí, je nutné se nejprve blíže seznámit i s vlastním prostředím, které dlouhodobě utvářelo a ovlivňovalo život v tomto regionu. Jak již sám název napovídá, centrem tohoto regionu je město Týn nad Vltavou, dříve zvaný též Vltavotýn, či Týn vltavský (v němčině pak Moldauthein), které se nachází při soutoku řek Vltavy a Lužnice. Samotné jméno pak zřejmě pochází z markomanského spojení slov *with* – divoký a *ahwa* – voda, podle čehož by tedy Vltava byla divokou řekou.

Padl zde pojem řeka, který však nelze chápat jen z čistě geografického hlediska, jako přirozený povrchový vodní tok s větší délkou a plochou povodí;¹⁴⁴ není to jen významný topografický bod, který by postrádal většího významu při bližším bádání v regionální historii. Fenomén řeky je obecně nesmírně důležitý při studiu dané lokality a velmi se podílel na utváření historie daného prostoru, společnosti a jednotlivce.

Právě řeka Vltava, která dala jméno nejen městu, a tedy i celému regionu, se stala jakýmsi „geniem loci“, nejen této oblasti, ale i celých Čech. Obyvatelé města Týna vnímali řeku nejen zrakem, ale zejména také sluchem, neboť zvuk týnských jezů byl slyšet poměrně daleko. Význam řeky pro celou oblast byl mimořádný a její relativně nedávné, zato však zásadní, úpravy velmi poznamenaly tvář nejen města Týna, ale i celého Vltavotýnska.¹⁴⁵ Během těchto zásahů do řečiště Vltavy jejího okolí zanikla nejen městská čtvrť Dolní Brašov, ale později i všechny tři jezy a některé obce, z nichž pro zdejší dějiny trampingu byla nejcitelnější ztráta obce Jaroslavice.¹⁴⁶ Fenomén řeky Vltavy, v tomto případě zejména kvůli rybám, vyzdvihl již ve svém díle významný český barokní učenec Bohuslav Balbín.¹⁴⁷

Vltava působila jako velmi důležitá dopravní tepna, po níž se přeplavovalo dřevo a zejména sůl, v samotném Týně nad Vltavou pak byla důležitá solnice. Dříve se zde

¹⁴⁴ *Encyklopedický slovník*, Praha 1993, s. 955.

¹⁴⁵ Jedná se o stavbu přehrad Hněvkovice, Kořensko a Orlík, které jsou součástí Vltavské kaskády. „*Rok 1962 je pro Týn rokem historickým, protože poprvé dosáhla voda orlické nádrže až k Týnu*“; MMTnV, Pamětní kniha města, nezprac., s. 317.

¹⁴⁶ Martina SUDOVÁ – Lubomír PROCHÁZKA, *Vltavotýnsko*, Praha–Litomyšl 2007, s. 19-20.

¹⁴⁷ Ve svém díle *Miscelanea historica regni Bohemiae* zmiňuje Balbín město Týn v souvislosti s lososi, kteří se v okolí města často zdržovali; Jan ČÁKA, *Zmizelá Vltava*, Beroun 1997, s. 95.

nacházel významný brod, nad nímž, na ostrohu, bylo zbudováno hradiště. Pod hradištěm pak vzniklo osídlení. Za biskupa Tobiáše z Bechyně pak byly ve městě zbudovány tři jezy a čtyři mlýny. Díky této stavební činnosti se řečiště, do té doby poměrně mělké, značně prohloubilo a bylo nutné nějak zajistit nové spojení mezi oběma břehy Vltavy. Z těchto důvodů byl v Týně vystavěn první dřevěný most přes řeku Vltavu,¹⁴⁸ který byl několikrát zničen a opětovně znovu postaven, a byl až do poloviny 19. století jediným přemostěním Vltavy mezi Českými Budějovicemi a Prahou.¹⁴⁹

Je-li řeč o řece jako dopravní tepně, nelze v žádné případě opominout roli plavců,¹⁵⁰ kteří se na přepravě soli, ale i jiných komodit, nejvíce podíleli. Nejčastější cílem přepravců se stávala Praha, ze které, až do zavedení železnice, se plavci vraceli do jižních Čech pěšky. Plavecké řemeslo a plavecký život tedy, do jisté míry, evokoval potulný život amerických trampů a hobo. Plavení se bylo velmi náročné, probíhalo, vyjma zimy, po celý rok za jakéhokoli počasí a spolu s určitým nebezpečím dravého říčního proudu Vltavy mělo silný dobrodružný, z dnešního hlediska téměř romantický ráz. Vltavotýnsko bylo jedním z nejvýznamnějších center vltavského plavectví a není tedy divu, že v Týně nad Vltavou rovněž vznikl na počátku 18. století významný plavecký cech a později plavecký spolek.¹⁵¹

V určité návaznosti na plaveckou tradici na Vltavotýnsku nejde opomenout vodácký charakter řeky, neboť jak týnští trampové, tak i junáci se odvolávali na vodáctví a kanoistiku vůbec. Zejména trampové, kteří cestovali na osadní chatu Samotárnu, o které ještě bude řeč, se často vydávali na tuto chatu právě na kánoích po Vltavě, což považovali za dobrodružnější., neboť se zde nacházelo několik jezů.¹⁵² Kanoistika měla

¹⁴⁸ Josef SAKAŘ, *Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí I.*, Týn nad Vltavou 1935.

¹⁴⁹ Mezi lety 1847-1848 byl vystavěn známý most v Podolsku, který byl přemístěn při výstavbě Orlické přehrady do Stádlece nad Lužnicí.

¹⁵⁰ Pojmy vor, či vorař, které dnes běžně používáme jsou poněkud zkreslené. Lidé „od vody“ je neužívali, pro ně „to výhradně byli plavci, kteří po řece splavovali prameny. Slovo vor, jinak také tabule, patřilo jen části pramene, totiž jednomu svazku kmenů“; J. ČÁKA, *Zmizelá Vltava*, s. 22.

¹⁵¹ TAMTÉŽ, s. 50.

¹⁵² „Cesta proti proudu je mnohem delší než pěšky, neb trvá asi dvě hodiny. Celou cestu je nutno pádlovati a ve větších proudech koníčkovati... Naproti tomu cesta po proudu je mnohem kratší a trvá asi 3/4 hodiny průměrné jízdy“; ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.

a dodnes má v tomto regionu silné kořeny a to nejen kanoistika rekreační, ale též kanoistika závodní.

Vltava, její okolí, ale i život u ní se také stal inspiračním zdrojem pro mnoho uměleckých děl, zejména pak hudebních. Zmiňovat Smetanovu Vltavu ze symfonických básní „*Má vlast*“ téměř není třeba, ale své písně věnovali této řece i již zmínění plavci a rovněž v trampských písních je patná inspirace tímto tokem.

Týn nad Vltavou a okolí v období od třicátých let až do konce 2. světové války

Poměrně úspěšný vývoj české ekonomiky ve 20. letech byl v následující dekádě zásadně ovlivněn krachem na newyorské burze v říjnu roku 1929. Velká krize, která posléze nastala, se s určitým časovým zpožděním dostala do Evropy a zasáhla i Československo. Ve třicátých letech tak vzrůstala nezaměstnanost a společnost se začala radikalizovat. Dalším vzrůstajícím problémem, který šel ruku v ruce s ekonomickou krizí, bylo postupné zhoršování politické situace.¹⁵³ Tento stav se odrazil i na situaci ve městě v tomto období. Z důvodů zhoršující se zahraničněpolitické situace byla zaznamenána častá cvičení civilní protiletecké ochrany (CPO), cvičné nálety na město a pořádaly se sbírky na pomoc chudým. Rovněž byl podporován význam branné výchovy, která byl probírána žactvem, dorostem a členy Sboru dobrovolných hasičů a Sokola a také byla podporována činnost armády.

Přes tyto různé příznaky vzrůstajícího neklidu zůstalo město Týn nad Vltavou a jeho okolí vyhledávaným místem pro táboření a této možnosti využívaly mnohé spolky a uskupení i ze vzdálenějších míst republiky. Na břehu řeky Vltavy tak tábořili vedle skautů z Písku, skautky z Kolína nebo žactvo vinohradského Sokola.¹⁵⁴ Další vyhledávanou lokalitou bylo okolí řeky Lužnice,¹⁵⁵ jež poskytovalo útočiště pro mnohé tábory, které co do počtu byly zdaleka největšími. V Kolodějích nad Lužnicí bylo roku 1935 ubytováno 40 dětí ruských emigrantů.¹⁵⁶ Rovněž byly pořádány tzv. ozdravné tábory, které se uskutečňovaly na Semenci, kopci za městem.¹⁵⁷

Mezníkem se, stejně jako pro zbytek Československa, stala mnichovská dohoda ze září 1938 a 15. březen roku 1939. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava a zejména

¹⁵³ V městské kronice je na přelomu let 1934-35 zaznamenáno: „Uplynul rok, ale nezmizely trampoty, starosti a vyhlídky na nepokojné rozvraty sousedních říší, hrozících vypuknutí nové války[...] Jak divně končil starý rok, tak divně začal nový. U nás tísnivá nezaměstnanost, hospodářská krize, zvenčí zbrojení a politické kvašení“; MMTnV, Pamětní kniha města, nezprac., s. 6.

¹⁵⁴ TAMTÉŽ, s. 15.

¹⁵⁵ TAMTÉŽ, s. 55, s. 66.

¹⁵⁶ TAMTÉŽ, s. 15.

¹⁵⁷ TAMTÉŽ, s. 41

po zahájení 2. světové války se situace ve městě obrátila k horšímu. Již předválečný vývoj naznačoval radikalizaci společnosti, protože ve volbách roku 1935 vzrostla moc krajní pravice zastupované Národní obcí fašistickou.¹⁵⁸ Město samotné pak za války získalo nálepku zrádcovského a kolaborantského města s výrazným zastoupením „vlajkařů“, kterému se bylo radno vyhýbat. „*Pověst fašistického střediska šla tak daleko, že nikdo nesměl říci, že je z Týna hned od něho odsedávali, aby na sebe nevrhli podezření a vzápětí zajetí slídivými gestapáky.*“¹⁵⁹

Mnoho obyvatel města i jeho okolí bylo za války zatčeno gestapem, odvečeno do koncentračních táborů, popraveno či bylo nasazeno na nucenou práci v říši. K první vlně zatýkání došlo již 1. září 1939 a mezi zatčenými figurovali čelní představitelé města.¹⁶⁰ Roku 1940 byli z města vyhoštěni všichni Židé.¹⁶¹ K dalšímu zatýkání a popravám pak došlo zejména po atentátu na zastupujícího říšského protektora R. Heydricha v roce 1942¹⁶² a v roce 1944. Mezi těmi, kteří byli takto postiženi, byli i někteří trampové z Týna nad Vltavou.

¹⁵⁸ NOF získala ve volbách do poslanecké sněmovny a senátu dne 17. května 386 z 2263 celkem platných hlasů do poslanecké sněmovny a 363 z 2022 celkem platných hlasů do senátu. Dne 26. května ve volbách do městského a okresního zastupitelstva 306 z 2112 celkem platných hlasů do městského a 279 z 2076 celkem platných hlasů do okresního; TAMTÉŽ, s. 9.

¹⁵⁹ TAMTÉŽ, s. 104.

¹⁶⁰ Obdobná praxe zatýkání čelních představitelů byla typická pro všechna města protektorátu. V Týně byli mezi zatčenými K. Hájek ředitel měst. Úřadu a zároveň starosta místního Sokola, A. Holina ředitel měšťanské školy a zároveň místostarosta Sokola, O. Pojar, A. Štýbler předseda svazu legionářů, A. Sova legionář a propagátor odboje v Týně a okolí, prelát V. Příbek, J. Pilát předseda komunistické strany. Spolu s nimi byli zatčeni i E. Pisinger a K. a E. Panští, ovšem ti byli zatčeni „*jen na oko*“ a po sedmi dnech byli propuštěni; TAMTÉŽ, s. 58-59.

¹⁶¹ TAMTÉŽ, s. 63.

¹⁶² Ihned po atentátu, v sobotu 30. května, bylo po udání zatčeno pět úředníků, většinou bývalých důstojníků čsl. armády, za údajné schvalování atentátu. Všichni byli v zápětí popraveni. Jednalo se o K. Kalvodu, V. Vavrouška, J. Horáka, R. Šelepou a F. Prudila; TAMTÉŽ, s. 77; touto popravou získalo město smutný primát, protože tito občané města byli prvními popravenými v jižních Čechách; M. SUDOVÁ – L. PROCHÁZKA, *Vltavotýnsko*, s. 19.

Počátek trampingu na Vltavotýnsku – vznik osady Samotáři

Vlastní počátky trampingu v Týně nad Vltavou a jeho okolí se datují přibližně do období kolem roku 1930. V této době postupně vrcholila světová ekonomická krize, postupně docházelo i k zhoršování politické situace a touha obyčejných lidí, zejména pak mladých, na alespoň kratičký útěk od problémů všedního života tak poněkud vzrostla. Stejně jako v mnoha jiných případech, stála na počátku trampování v tomto regionu parta mladých lidí, kteří byli členy vltavotýnského Sokola. Tito průkopníci místního trampingu pořádali výlety do týnského okolí, které často byly i s přespáním pod stanem. Nejčastějším místem jejich výletů pak bylo okolí Vltavy, zejména pak údolí řeky v oblasti mezi Hněvkovicemi a dnes již neexistující vesnicí Jaroslavice. Těmito průkopníky týnského trampingu byli Josef Strubinský, Jarka Humhej a Jarka Bečvář.¹⁶³

Rok 1933 bylo jakýmsi mezním, či počátečním bodem, od kterého šlo oficiálně datovat historie trampingu na Vltavotýnsku, neboť v tomto roce vznikla osada Samotáři. K již zmíněné partě mladých trampů, kteří se podíleli na vzniku první tramské osady, se postupně přidávali další členové: nejprve to byl Ladislav Hodný¹⁶⁴, pak následovali Josef Jírů, Václav Míček, Bohuslav Průha, Václav Halada a bratři Karel a Václav Mezerovi. Prvním šerifem se stal J. Strubinský.

Dalším významným datem je již zmíněný rok 1935,¹⁶⁵ který se nesl ve znamení stavby chaty, Samotárny. Obdobně jako v počátcích českého trampingu v okolí Prahy se i týnský trampingu postupně transformoval z tzv. divokého do osadního. Ten byl spjat s nějakým pevným osadním zázemím, nejčastěji s chatou. Členové osady se tedy rozhodli vystavět si vlastní srub. Pro jeho výstavbu si vybrali místo, které nejčastěji navštěvovali při svých toulkách po Vltavotýnském okolí. Šlo o místo zvané Skalka, které patřilo nedaleké obci Pořežany a nacházelo se na pravém břehu řeky Vltavy, ale

¹⁶³ Rudolf KOSTELECKÝ, *Tramping a tramská píseň na Vltavotýnsku. 70 let osady Samotáři*, Týn nad Vltavou 2005, s. 3; *Písničky Samotářů*, s. 1.

¹⁶⁴ Ten se seznámil s trampigem a tramskou kulturou vůbec ve dvacátých. letech minulého století kdy pracoval v Praze jako knihař; R. KOSTELECKÝ, *Tramping*, s. 4.

¹⁶⁵ Rok 1935 byl pak někdy považován za opravdový počátek trampingu na Vltavotýnsku; Leopold SEKERA, *Samotáři*, Jižní stezka 4, 1968; R. KOSTELECKÝ, *Tramping*, s. 3.

podaná žádost byla zamítnuta.¹⁶⁶ Přesto se osadníci nevzdávali a hledali nové místo. Vstříc jim vyšel pan Boček z Pořežan, který snahu o výstavbu chaty od začátku podporoval. Samotné místo se pak nacházelo nedaleko původní lokace, ale poněkud dál v lese. Od tohoto místa se rovněž údajně odvíjel i samotný název chaty a osady vůbec. V celém okolí nově vznikající chaty se nenacházelo žádné stavení a chata tak získala název Samotárna. Tak vznikla první tramská, a zároveň nejznámější osada na Vltavotýnsku, Samotáři. Dne 1. května tohoto roku byla sepsána pachtovní smlouva mezi Samotáři a panem Bočkem, která umožnila postavení již zmíněné chaty a zároveň stanovila roční nájem, který činil 30 korun.¹⁶⁷

¹⁶⁶ „Toto klade se za vinu neblahým událostem v Pořežanech, kde obyvatelstvo obce bylo rozděleno na dva tábory navzájem se potírající. Nešťastnou shodou událostí přišla do toho víru i naše žádost. Jedna strana naší žádost podporovala a druhá byla samozřejmě proti. Jelikož protivníků bylo více, byla žádost zamítnuta“; ARK, Pamětní kniha osady, nesign.

¹⁶⁷ Tento nájem se v období 1935-1938 neměnil. Po roce 1939 byl kdy došlo ke změně majitele pozemku kde chata stála se roční zvýšil na 50 korun; TAMTÉŽ, nesign.

Chata Samotárna

Stejně jako bylo nutné se seznámit s vlastním regionem a jeho přírodními podmínkami, kde osada vznikla, je nutné se seznámit s vlastním fenoménem chaty, pro pochopení všech aspektů místního tramského hnutí. Chaty byly obecně spojeny s rozvojem turistiky, vždy však šlo o místo pouhého přespání. Chata v tramském hnutí však nebyla jen jakási pouhá noclehárna. Bylo to místo, víceméně pravidelných, setkávání se svými přáteli. Jednotliví členové osad si pak zakládali své vlastní chaty, které sloužili spíše pro rodinný odpočinek. Tyto chaty byly většinou stavěny v obdobném duchu jako ty osadní, tudíž se lišily od chat stavěných často v tzv. chatových koloniích, které vznikaly zejména od dob normalizace.

Před samotným zahájením prací na osadní chatě vznikla nejprve společná osadní pokladna, do níž přispívali členové podle svých finančních možností.¹⁶⁸ Budova sama byla vystavena svépomocí, samozřejmě s přispěním nejen samotných členů osady, ale i jejich přátel. Její výstavba trvala celý jeden rok.

Jako pracovní materiál bylo užito dřevo, jež bylo zakoupeno a poraženo v lese přímo na místě stavby, prkna pak byla nařezána na pile u Štěrbů. Dále bylo užito kamene z nedalekého lomu. Vlastní základy vznikající chaty vytvořil Václav Vlček. Na tesařských pracích se pak podíleli tesaři z Týna nad Vltavou, pan Dvořák a pan Špatný.¹⁶⁹ Veškerý materiál se dopravoval na místo stavby potahem, na zádech nebo pramicí proti proudu řeky.¹⁷⁰

¹⁶⁸ „Začalo se šetřit a peníze místo na zábavu šly do společné pokladny, nebo každý koupil nějaký materiál nebo potřebné věci... Veškeré vklady byly připsány jako podíly. První podílníci a zakládající členové jsou: Jaroslav Bečvář, Josef Štrubínský, Jaroslav Humhej, Ladislav Hodný, Bohuslav Průha, Václav Halada a Josef Jírů“; TAMTÉŽ, nesign.

¹⁶⁹ Výdaje na materiál byly následně rozepsány:

- „Lesní správa v Žimuticích	456,10 K
- Cementářské družstvo Invalidů v Týně nad Vltavou	156,45 K
- Družba – prodejna v Týně nad Vltavou	43 K
- Bří. Fischerové par. pila v Týně nad Vltavou	56,70 K
- Fr. Štěrbá, mlýn a pila v Týně nad Vltavou	315,35 K
- Josef Hodný z Týna nad Vltavou	79 K
- Karel Pisinger z Týna nad Vltavou	11,50 K
- Správa velkostatku v Žimuticích	56,55 K

Chata sama měla velmi jednoduchou konstrukci. Jednalo se o jednu obdélníkovou místnost, která byla velmi prostě zařízená. Vnitřní vybavení se průběžně měnilo, jediné, co zůstalo nezměněno, bylo postavení jednoho stolu pod oknem a pozice kamen v rohu místnosti na straně dveří. Vybavení u protilehlé stěny došlo mnohých změn; zpočátku se jednalo o dva dvojité kavalece, každý v jednom rohu, a mezi nimi stál stůl se dvěma lavicemi. Ty nahradil jednoduchý kavalec, dvě lavice a stůl, kvůli většímu prostoru na taneční zábavy. Toto rozmístění se však příliš neosvědčilo pro nedostatek místa ke spaní. Tak vznikl konečný stav, kdy naproti dveří byl umístěn dvojitý kavalec, vedle nějž byl umístěn stůl a dvě lavice. Nad dveře chaty byl zavěšen křížek s Kristem, neboť Samotáři o sobě prohlašovali, že „*my přece jen věříme v Boha, třebaže netrávíme většinu času v kostele*“¹⁷¹

Se vším vybavením se dalo libovolně pohybovat podle potřeb a podle počtu osob, které byly přítomny na osadě. Budova byla dodatečně opatřena rovněž verandičkou a schody, které vedly od řeky do stráně. Na boku chaty členové osady upevnili lucernu, kterou se dříve svítilo v ulicích Týna nad Vltavou. Šlo o dar městských zastupitelů. Tato lucerna svítila jako jakýsi maják pro ty, kteří chtěli přijít na osadu za večera. Po vypuknutí války roku 1939 pak, stejně jako v celém Protektorátu Čechy a Morava, nebyla z důvodů zatemnění rozsvěcována.¹⁷² Na počátku čtyřicátých. let, v důsledku omezení činnosti osady, navštěvovali chatu převážně hosté, kteří se mnohdy o stavení i jeho okolí nestarali a chata tudíž chátrala.

V letech 1942-43 po nástupu nového šerifa Leopolda Sekery pak došlo k rekonstrukci samotné chaty, protože do srubu zatékalo a bylo nutné jej celý zaizolovat.¹⁷³ Byla

- Č. Kubiš z Týna nad Vltavou

24 K

- Fr. Dvořák, za tesařské práce

210 K“; TAMTÉŽ, nesign.

¹⁷⁰ TAMTÉŽ, nesign.

¹⁷¹ TAMTÉŽ, nesign.

¹⁷² „*Narizení o zatemňování po pádu Polska zrušeno, ale přístřením na západní frontě opětně zostřeno. Pochůzkové hlídky CPO civilní protiletectké ochrany přísně upozorňovaly na sebe menší prosvícování, což bylo pokutami stíháno v důsledku toho ani na Dušičky nesměla být v době po soumraku světélka na hřbitově*“; MMTnV, Pamětní kniha města, nezprac., s. 60.

¹⁷³ Jeho počáteční zpráva zní: „*Převzal jsem chatu v poněkud kritickém stavu, jelikož opravy bylo nezbytně třeba a o se předcházející návštěvníci zapomněli postarat. Chata byl příliš zveřejněna při tomto hospodářství by byla za několik let k nepotřebě. Nechci tím kritizovat Lád'u Hodného, který se staral co mohl a pro osadu učinil víc než kdo jiný, ale obviňuji ty, kteří využívali jeho*

opravena střecha a vyklizena půda, čímž se zamezilo jejímu možnému budoucímu propadnutí. Rovněž došlo k zateplení celé stavby a stěny byly zaizolovány lepenkou. Dále byla vyměněna shnilá podlaha a celkový interiér byl dozdoben a doplněn dalším zařízením. Také v okolí chaty došlo k některým dílčím změnám, neboť bylo vytvořeno nové ohniště, kolem kterého bylo upraveno místo s novými lavicemi pro pořádání různých oslav. Celá chata byla zajištěna novou petlicí a novým zabezpečovacím zařízením. Pro hosty, kteří chtěli osadní chatu navštívit či strávit zde své volné chvíle, byl stanoven řád podle, něž se měli návštěvníci chovat.¹⁷⁴ Po válce začala využívat chatu Samotárnu další osada, Kentucky, která si ji pronajímala.

zaneprázdnění, aby chatu využili pro sebe. Tím se mu špatně odměnili za jeho ochotu, s kterou jim chatu propůjčoval a někteří dokonce ani nepoděkovali, pokládajíce propůjčení chaty za samozřejmost. V jakém stavu byla si představíte z toho, že práce, které jsem pokládal za nejnuttnější trvaly skoro půl roku. Pracovalo se ovšem pouze v neděli“; ARK, Pamětní kniha osady, nesign.

¹⁷⁴ *Znění řádu bylo: **Hosté**, v případě, že Vám bude chata propůjčena, mějte na zřeteli několik věcí. V první řadě hleďte, abyste chatu svévolně nepoškodili, zařízení neměnili a po dobu Vašeho pobytu udrželi v čistotě. Totéž platí i o okolí. Rozdělávati v lese oheň a bráti palivové dříví je trestné. Dbejte všemožně, aby dobré jméno Samotářů bylo i Vámi důstojně reprezentováno a aby nevznikli nepřijemnosti od hajného, majitele lesa apod., poněvadž v tom případě nese zodpovědnost osada. Mějte na zřeteli možnost požáru v chatě samé a před odchodem se o tom přesvědčte. Chata je majetkem kolektivu a škodu by citelně nesl každý jednotlivec. Bude-li chata poškozena před Vaším příchodem, prosím, abyste jí dle možnosti opravili a mě nahlásili. Ke konci bych Vás prosil, abyste pamatovali na naši osadní pokladnu, neb udržování chaty stojí peníze. Děkuji za každý sebemenší příspěvek, který nám při odevzdání klíčů věnujete. L. Sekera – šerif“; R. KOSTELECKÝ, *Tramping*, s. 5.*

Osada a soubor Samotáři

Historie týnské osady a souboru Samotáři trvala více než pětapadesát let a během tohoto období jimi prošel velký počet členů. V průběhu těchto let došlo i ke dvěma výrazným omezením činnosti osady i souboru. K prvnímu kratičkému období pozastavení činnosti došlo na sklonku 2. světové války a k druhému, tentokrát mnohem delšímu omezení, došlo v padesátých letech. Mnoho členů zůstalo osadě i souboru věrno po desítky let.

Jak již bylo řečeno, prvním šerifem osady se stal Josef Strubinský a jeho zástupcem byl Ladislav Hodný. Jako každá správná tramská osada i Samotáři hned od svého založení pěstovali zpěv a hudbu. Jejich prvním uměleckým poradcem se stal Antonín Konvička, který spolu se svým bratrem Václavem, jenž byl tehdy členem populárního sboru Settleři, věnoval píseň „*Mládenci sláva*“, která byla prohlášena osadní hymnou. Postupně se pod jeho vedením vyprofiloval osadní pěvecký kroužek poté, co „[...]slabší zpěváci odpadli a byli přibráni noví kamarádi“, ¹⁷⁵ a soubor se ustálil ve složení L. Hodný – kytara a zpěv, K. Mezera – zpěv, V. Mezera – kytara a zpěv, J. Bečvář – zpěv, J. Soucha – zpěv. ¹⁷⁶ Jako impresárió v souboru působil V. Kadlec. První koncert, který se uskutečnil v Týně na Mikulášské slavnosti v Sokolovně, znamenal takový úspěch, že byl soubor zván na mnohé společenské akce nejen v Týně, ale i v jeho okolí, a získal si velké uznání a věhlas na poli tramské hudby. ¹⁷⁷

Roku 1938 se „první“ parta Samotářů postupně začala rozcházet. Po odchodu J. Strubinského z Týna se novým šerifem stal L. Hodný a jeho zástupcem J. Humhej. Poté odešli za prací i J. Bečvář, J. Humhej a V. Míček mimo Týn a 28. srpna téhož roku zemřeli J. Jírů a V. Halada. Přestože mnozí členové odešli, zůstávali i nadále podílníky, tudíž i spolujiteli chaty Samotárny. ¹⁷⁸ Do osady se postupně dostali noví, mladší členové, kteří pomáhali šerifovi Hodnému alespoň trochu udržovat chatu v pořádku, a

¹⁷⁵ ARK, Pamětní kniha osady, nesign.

¹⁷⁶ R. KOSTELECKÝ, *Tramping*, s. 4.

¹⁷⁷ Po roce 1937 se však postupně soubor potýká s nedostatkem členů, chvíli hraje ve složení Hodný, J. Bečvář, Soucha spolu s kytaristou K. Hájkem, ale i tento soubor se po čase rozpadá; TAMTÉŽ, s. 6.

¹⁷⁸ Podílníky zůstali i V. Halada aj. Jírů přestože již byli po smrti; ARK, Pamětní kniha osady, nesign.

zároveň vytvořili nové umělecké trio osady.¹⁷⁹ Ten však byl až příliš vázán profesními povinnostmi a neměl potřebný čas na vedení osady, a proto zplnomocnil L. Sekera ke správě chaty, a zároveň mu předal funkci šerifa. Dne 15. srpna roku 1942 se stal, v pořadí již třetím šerifem, L. Sekera, který ihned započal spolu s novými členy rekonstrukci osadního srubu. S. Lukš však mezitím odešel za prací mimo Týn, a tak na se na první schůzi konané 26. února roku 1943 ustálil počet činných členů na pěti:

Leopold Sekera – Vlk Samotář (šerif),

František Bečvář – Desperát Pedro (zástupce šerifa),

Stanislav Řimnáč – Bílý Vlk,

Zdena Králová – Vlaštovka,

František Kobera – Pirát Klacek,¹⁸⁰

Téhož roku, 15. srpna, se na Samotárně uskutečnil potlach, během něhož se setkali staří členové s novými a bylo přítomno i několik hostů. Během této slavnosti byla slavnostně pokřtěna Pamětní kniha Samotářů a vztyčena nová vlajka, jejíž autorkou byla Z. Králová.

Do konce roku 1943 pak přibyli ještě dva nové činní členové osady, když 14. září byl přijat František Frýd, který se pak 4. listopadu stává šerifovým zástupcem a 1. listopadu byl přijat Miloslav Bilicz. Oba podle zvyklosti osady přijali nové osadní jméno; z F. Frýda se stává Tulák Severu a z M. Bilicze Šprýmař Jiskra.

Po příchodu M. Bilicze došlo k opětovnému obnovení osadního souboru a M. Bilicz se stal jeho kapelníkem. Soubor zároveň zahájil spolupráci s novým hudebním poradcem „Ironem“ Josefem Urksem, který již vypomáhal předchozímu souboru a

¹⁷⁹ Těmito členy se stali Leopold Sekera, František Bečvář a Stanislav Lukš, přičemž Sekera s Bečvářem se stali zároveň podílníky a spolumajiteli chaty; TAMTÉŽ, nesign.

¹⁸⁰ Ve zprávě zhotovené ke 30. červnu 1943 jsou členové osady rozdělení následovně: Podílníci v pořadí dle výše podílů: L. Hodný - 625 korun, J. Bečvář – 366 k., B. Průha – 292k., L. Sekera – 260 k., J. Strubinský – 179 k., J. Humhej – 130 k., Václav Míček – 100 k., † J. Jírů – 80 k., † V. Halada – 75 k., F. Bečvář – 70 k.; členové osady, kteří podíl nemají: V. Vlček, K. Hájek, S. Lukš, S. Řimnáč, F. Kobera; členky osady: A. Hodná (roz. Fialová) a Z. Králová. Celková hodnota vybavení chaty je 755 k. a chata sama je ohodnocena jakožto neprodejný celek na 5 000 k. z roku 1935. Dále byla založena vkladní knížka u Městské spořitelny v Týně nad Vltavou jejíž vklad činil ke 30. 6. 1943 150 k. a hotovost v osadní pokladně činila k témuž datu 125 k. Celkem tvořili členské podíly 2. 170 k. a vlastní jmění osady činilo 3. 860 k. Celková hodnota tedy činila k 30. 6. 1943 6. 030 korun; TAMTÉŽ, nesign.

zároveň přispěl i hudebně do jejich repertoáru. Jako první pak nacvičují osadní hymnu „*Mládenci sláva*“.¹⁸¹

Vedle vlastní osadní hymny byla nejoriginálnější hudebním počinem tohoto souboru Samotářů skladba „*U tý naší skály...*“ v níž, až na první a poslední sloku, byla každá sloka celé písně věnována jednotlivému činnému členu tehdejší osady a představila ho; jejím autorem je sám šerif osady, L. Sekera:

*„U tý naší skály, Samotáři stáli,
Že neměli co na práci na kytáry hráli.*

*Bílý Vlk tam seděl, na Vlaštovku hleděl,
pokladnu mu někdo ukrad, vůbec nic nevěděl.*

*Náš Desperát Pedro, rád má velký vedro,
Pistolí do hodin střílí, říká „To to sedlo“.*

*Piráta Klacek zpívá, škuner se mu kývá,
pevně stojí na palubě, do dále se dívá.*

*Tulák Severu – hej, ten má život tuhej,
že má srdce moc veliký, jde vod jedný k druhej.*

*Šprýmař Jiskra já je, z každého si leje,
šprýmy dělá do foroty a všemu se směje.*

*Vlk Samotář k stáru tříská na kytáru,
lulku překous ta mu rovnou spadla do kanálu.*

*Přišel na ně četník, strarej obojetník,
že neměli rámusenky zaplatili pětník.“¹⁸²*

¹⁸¹ Členy souboru jsou všichni činní Samotáři kromě Z. Králové – Vlaštovky. Soubor pak vystupoval v jednotném oblečení, které se skládalo z tmavých kalhot a bílé košile, na které byl na levé straně našit odznak tramské osady Samotáři; TAMTÉŽ, nesign.

¹⁸² Jako refrén bylo po každé sloce opakováno:

Rok 1943 byl ve znamení významných událostí, bohužel, nejen těch dobrých. V sobotu večer 25. září okolo 10. hodiny zjistili členové osady, kteří se vydali na chatu přenocovat, že je chata vykradená. Vcelku pachatel nezcizil žádné drahé předměty, protože ty se ve srubu nenacházely a vnitřní vybavení nebylo výrazně poškozeno. Nejhorší byl samotný fakt, že byla vykradena nechráněná chata, o které musel pachatel vědět, že se v ní nenachází žádné cennosti. Pachatel, ze kterého se vyklubal jistý R. Habich z Podháje, byl dopaden hajným Růžičkou a předán četníkům v nedaleké obci Bzí již 23. září a později byl na základě nálezu zcizených věcí usvědčen členy osady.¹⁸³ Habichův spolupachatel Nachtigal přísahal členům osady pomstu a ta na sebe nenechala dlouho čekat. Již o týden později, 2. října, napadl spolu se dvěma dalšími komplici šerifa Sekeru a F. Koberu na cestě na chatu. Oba osadníci se zdárně zabarikádovali na chatě a čelili několika neúspěšným pokusům dobýt chatu a útočníci po rozednění utekli.¹⁸⁴

První schůze roku 1944 se konala v sobotu 15. ledna. Šerif na ní ve svém projevu nastínil budoucí směřování osady a bylo rozhodnuto, že se Samotáři budou více věnovat výchově mládeže a vychovají si dorost. Sám šerif, který již měl značné zkušenosti se skautingem a woodcraftem z předchozích let, se rozhodl v Setonovském duchu učit i

„um caj, caj, caj, cára

um caj, caj, caj, cára

um caj, caj, caj, cára

rici, pici na vrbici

um caj, caj, caj, cára

um caj, caj, caj, cára

um caj, caj, caj, cára

rici pici bum“; TAMTÉŽ, nesign.

¹⁸³ Soud s R. Habichem se konal 23. listopadu ve Vodňanech a pachatel, který se již přiznal, svaloval vinu na své spolupachatele, zejména na jistého J. Nachtigala, který v té době měl za družku právě Habichovu matku. Pachatel přiznal, že v chatě pobýli tři dny a nakonec jí vykradli. Jakožto mladiství, který dosud nebyl trestán, byl odsouzen na 2 měsíce žaláře.

¹⁸⁴ „*Abyste si učinili představu o tom, že jsme prožili skutečně horkou noc, prozradím Vám, že jsme si v nejhorší chvíli slíbili, že dostaneme-li se z toho se zdravou kůží, půjdeme hned ráno do kostela. A představte si, že já – Vlk Samotář a Pirát Klacek – starí bezbožníci – jsme do kostela opravdu šli“; TAMTÉŽ, nesign.*

samotné členy osady školu lesní moudrosti. Dalším bodem schůze bylo určení S. Řimnáče pokladníkem osady¹⁸⁵ a stanovení měsíčního poplatku v hodnotě 5 korun.

Již 25. ledna byl založen „Odbor dorostu“ a jeho členové přijali slib věrnosti osadě. Jejich vedoucím byl určen F. Kobera a členy byli Vladimír Lukš, který byl zároveň zástupce vedoucího, Jiří Kuna, Jaroslav Frýd a Stanislav Bečvář. Dne 15. dubna téhož roku k nim přibyl ještě Miroslav Frýd. Členové měli být vychováváni v duchu woodcraftu a měli získat především znalosti z oblasti tábornictví.

Téhož roku se 17. května uskutečnila schůze, na kterou byla pozvána parta Podskaláků,¹⁸⁶ pojmenovaná podle jedné městské části Týna nad Vltavou, Podskalí. Podskaláci byli blíže seznámeni s činností osady a byly prohloubeny kontakty právě mezi nimi a Samotáři.

Jak již bylo řečeno, roku 1944 zatkl gestapo mnoho obyvatel města Týna nad Vltavou. Mezi 18 lidmi zatčenými 2. června byli i M. Bilicz a F. Bečvář.¹⁸⁷ Zejména ztráta kapelníka M. Bilicze se ukázala být velmi citelnou. Po tomto zatčení osada i soubor Samotáři utlumila svou činnost, kterou obnovila až po osvobození republiky v květnu roku 1945.

¹⁸⁵ Osadníci označovali pokladníka jako „*postrach osady*“, či o něm bylo – ovšem v dobrém – napsáno jako o vydřiduchovi

¹⁸⁶ Z Podskaláků se později stala po skončení 2. světové války osada Kentucky, které se věnuje následující kapitola.

¹⁸⁷ MMTnV, Pamětní kniha města, nezprac., s. 86.

Město Týn nad Vltavou po skončení 2. světové války

Obdobně jako v Praze dochází i v Týně nad Vltavou 5. května 1945 k povstání. Byl ustanoven Revoluční národní výbor, došlo k zatýkání místních kolaborantů a o den později začal působit i Místní národní výbor. V nejbližších dnech pak došlo k postupnému převzetí moci ve městě, k odvodům vojska a odzbrojování Němců. Příchodu Rudé armády od Veselí nad Lužnicí, delegace Američanů a Angličanů z Písku a oslav osvobození s tím spojených se však obyvatelé města Týna dočkali až 10. května. Do té doby projížděli městem ještě neodzbrojení „esesmani“.¹⁸⁸ Mezi 18. a 30. květnem se vrátili vězňeni občané města.¹⁸⁹ Mezi těmi, kteří se konce války nedočkali, byl i zakladatel osady Samotáři a zároveň její první šerif J. Strubinský, který byl popraven v Dráždanech 8. února roku 1945.

Rok 1946 se nesl zejména ve světle dvou velkých událostí. První z nich se stal soud s kolaboranty konaný na přelomu ledna a února. Již krátce po skončení 2. světové války byl vytvořen seznam týnských kolaborantů, udavačů a německých přísluhovačů, jejichž počet dosáhl 56. Mimořádný lidový soud z Českých Budějovic zasedal ve velkém sálu týnské Sokolovny a prošetřoval kolaboranty nejen z Týna, ale i z okolí a přilákal velké davy diváků. Soud skončil popravou největšího kolaboranta v Týně, E. Pisingera, 7. února v půl sedmé večer v téže budově.¹⁹⁰

Druhou velkou událostí tohoto roku, která však nabývala již celostátního významu, byly volby do Národního shromáždění konané dne 26. května. V souvislosti s politickým vývojem osvobozené republiky, zejména pak v návaznosti na Košický vládní program z předchozího roku, byly tyto volby poněkud omezené. Nedalo se již mluvit o demokracii, která tu byla za první republiky, spíše se mohlo hovořit o jakési

¹⁸⁸ TAMTÉŽ, s. 93.

¹⁸⁹ Mezi těmi, kteří se navrátili zpět do Týna byli i oba členové osady Samotáři František Bečvář a Miroslav Bilicz; TAMTÉŽ, s. 101.

¹⁹⁰ Celkem bylo v Týně nad Vltavou, mezi 29. lednem a 7. únorem roku 1946, souzeno 36 obyvatel z města a okolí. Padly dva rozsudky trestu smrti provazem, dva doživotní žaláře, 20 trestů žaláře v rozmezí od 3 do 20 let, 7 obyvatel bylo osvobozeno, 2 spáchali sebevraždu před vynesemím rozsudku. U zbývajících tří se rozsudky neuvádějí. TAMTÉŽ, s. 104-105. Z ústních výpovědí mnoha pamětníků je patrné, že E. Pisinger byl sice nejpřednějším představitelem kolaborantské moci v Týně nad Vltavou, ale za jeho osobou se skrylo mnoho jiných, kteří uvítali jeho rychlé odsouzení.

obdobě autoritativnější druhé republiky, ovšem výrazně nakloněné do levé části politického spektra. Kromě povolených čtyř politických stran tak mohl volič vhodit bílý lístek na znamení nesouhlasu.¹⁹¹ Výsledky místních voleb víceméně korespondovaly s celostátními výsledky, když výrazně vyhrála KSČ.¹⁹² Rovněž na místní úrovni došlo k určitým změnám v MNV, když byl po dohodě všech stran jednohlasně zvolen předsedou stavitel A. Sova, jeden z prvních občanů města zatčených gestapem hned na počátku 2. světové války.

Přestože k procesům s kolaboranty z Týna a okolí došlo již na počátku roku 1946, probíhalo i nadále šetření trestní nalézací komise ONV v otázce někdejších členů organizace Vlajka, Národní obce fašistické, propagátorů nacismu a lidí, kteří se během

¹⁹¹ Těmi čtyřmi povolenými stranami byli komunisté, národní socialisté, lidovci a sociální demokraté. Na Slovensku byly pak povoleny jen dvě strany, Demokratická strana a Komunistická strana Slovenska; viz Karel KAPLAN, *Pět kapitol o únoru*, Brno 1997, s. 167.

¹⁹² KSČ získala v Týně 988 hlasů, v okrese pak 3314, NS získali v Týně 517 hlasů, v okrese 2780, lidovci v Týně 302 hlasy, v okrese 1054, Soc. dem. V Týně 75 hlasů, v okrese 2016. Po přepočtení na mandáty byl výsledek následující: KSČ–12 mandátů, NS–9 mandátů, lidovci–6 mandátů, SD–3 mandáty. Bílých lístků bylo odevzdáno v Týně 5, v okrese pak 25 a neplatných hlasů bylo v Týně 10 a v okrese 20; MMTnV, Pamětní kniha města, nezprac., s. 109; zajímavé je pak srovnání s posledními volbami konanými roku 1935 a vůbec pověstí města za 2. světové války, kdy bylo město označováno jako značně kolaborantské. Ve volbách konaných ve 19. a 26. května 1935, dostaly výše zmíněné strany tyto hlasy:

	Poslanecká sněmovna	Senát	Zastupitelstvo země	Zastupitelstvo okresu
Sociální dem.	444	389	451	506
Národní socialisté	331	306	310	234
Lidovci	126	112	125	102
KSČ	164	150	118	118

TAMTĚŽ, s. 9; při srovnání výsledků jednotlivých voleb je tedy patrné, že nebývale posílila KSČ a to zejména na úkor Sociální demokracie. Výsledky těchto voleb všechny překvapily, zejména pak prezidenta Beneše a národní socialisty, kteří se považovali za favority těchto voleb. Všechny strany, s výjimkou slovenské Demokratické strany, byly s výsledky voleb nespokojené; K. KAPLAN, *Pět kapitol*, s. 167; obecně všichni uznali, že v těchto svobodných volbách značně podcenili KSČ, které do ruky hrál i fakt, že si vylosovala pro svou kandidátku číslo jedna, které se dalo nejspíše využít při kampani; Michal PEHR, *Velmi slušná kampaň. Volby 1946 v heslech karikaturách a obrazech*, Dějiny a současnost 26, 2004, č. 2, s. 31-32.

války přihlásili k německé národnosti. Komise pracovala mezi 26. listopadem 1945 a 4. květnem 1947.¹⁹³

V poválečném období byl patrný zájem o vltavotýnský region zejména ze strany komunistů a to přímo jmenovitě ze strany jejího čelního představitele, ministra informací a zároveň jednoho z nejtvrdějších zastánců tvrdé stranické, stalinistické linie, Václava Kopeckého. Ten především využíval svého údajného příbuzenství s loutkářem Matějem Kopeckým, který je v Týně pochován a má zde pomník.¹⁹⁴

Únorové události roku 1948 se citelně projeví i v samotném Týně. V přímé reakci na demisi nekomunistických ministrů byly vytvářeny akční výbory národní fronty. Jedním z prvních úkolů, které akční výbory měly za úkol vyřešit, byla tzv. očista závodů, úřadů a veřejného života vůbec.¹⁹⁵ Taktéž na postu předsedy MNV došlo k změně, novým předsedou se stal J. Petřík.¹⁹⁶ Volby konané 30. května téhož roku pak jen stvrzovaly výsledek únorového převratu.¹⁹⁷

¹⁹³ Komise vykazuje celkem 347 prošetřených případů, nichž bylo 140 trestních nálezů, ve 180 případech bylo vyšetřování zastaveno pro nedostatek důkazů a 27 případů bylo postoupeno okresnímu soudu. Bylo uděleno 134 veřejných pokání. Úhrnem bylo uděleno 38 let, 10 měsíců a 21 dní a celková výše udělených pokut činila 633 000 Kčs; MMTnV, Pamětní kniha města, nezprac., s. 118.

¹⁹⁴ V jednom stranické rukopise se o V. Kopeckém píše, že v jeho rodině žila „*tradice buditelského loutkáře Matěje Kopeckého, praděda soudruha Václava Kopeckého*.“ Milan CHURANĚ a kol., *Kdo byl kdo v našich dějinách 20. století*, Praha 1994, s. 273-274. „*Ministr V. Kopecký, který se otevřeně hlásil do rodu Kopeckých*“; MMTnV, Pamětní kniha města, nezprac., s. 121; zároveň u příležitosti oslav Matěje Kopeckého věnoval dar městu Týnu nad Vltavou v hodnotě 50 tisíc Kčs. a MNV v nedaleké obci Koloděje nad Lužnicí 30 tisíc Kčs. na kulturní činnost; TAMTÉŽ, s. 124.

¹⁹⁵ Zejména byly očištěny následující závody: Herschel, Madeta, Kablo, Benešovy mlýny, Hospodářské družstvo. Rovněž došlo k očištění úředních míst na MNV, ONV, rovněž zaměstnanci okresní záložny, advokáti, učitelé a členové SNB byli podrobeni čistce, která se však nevyhnula ani spolkům jako Sokol; TAMTÉŽ, s. 132; V prosinci pak došlo k dalším prověrkám, které zasáhly členy KSČ; TAMTÉŽ, s. 136.

¹⁹⁶ Autorita MNV však záhy po únoru značně upadala. Lidé tyto výbory považovali víceméně jen jako úřady, kterých se vyřizují jen ty nejnnutnější úřední záležitosti a které postupně ztráceli zastupitelskou funkci. V důsledku podřízenosti vyšším orgánům se z MNV staly jen nástroje centrální vlády, které zajišťovaly plnění jejich příkazů a rozhodnutí; K. KAPLAN, *Proměny české společnosti 1948-1960 I.*, Praha 2007, s. 42-43.

Významnějších událostí se město Týn nad Vltavou dočkalo až na samotném počátku šedesátých let minulého století. Roku 1960 byl zrušen okres Týn nad Vltavou a jednotlivé části území byly rozděleny mezi sousední okresy Č. Budějovice, Tábor a Písek, město samo se stalo součástí budějovického okresu.¹⁹⁸ Další již zmíněnou událostí bylo zvýšení hladiny řeky Vltavy v důsledku dokončení vodní nádrže Orlík, která postihla zejména městskou čtvrť Dolní Brašov, jež musela být zdemolována.¹⁹⁹

¹⁹⁷ Z celkového počtu 5955 odevzdaných lístků hlasovalo pro jednotnou kandidátku národní fronty 5995 voličů (74,18%), bílý lístek odevzdalo 1726 voličů (21,52%) a neplatných hlasů pak bylo 346 (4,3%); MMTnV, Pamětní kniha města, nezprac., s. 134.

¹⁹⁸ M. SUDOVÁ – L. PROCHÁZKA, *Vltavotýnsko*, s. 19.

¹⁹⁹ TAMTÉŽ, s. 20.

Založení Junáka na Vltavotýnsku

Vedle obnovení politického a správního života došlo k obnově kulturního a společenského života obyvatelstva republiky i města Týna nad Vltavou. Hned v květnových dnech roku 1945 bylo na dotaz, zda má být Junák na osvobozeném území obnovovat svou činnost, bylo z vládních míst odpovězeno stručně, aby byl obnoven status quo ante bellum. Junák, který byl během války na okupovaném území rozpuštěn, obnovil svou činnost a počet jeho členů dosáhl do konce roku počtu téměř 230 tisíc, přestože na počátku měl značné hmotné potíže. V rámci poválečného uspořádání státu a jeho společnosti vstoupila organizace Junáka, na přání vlády a zejména na nátlak komunistů, do kolektivně organizovaného Svazu československé mládeže, jako jeden z jejích členů, ale i nadále odmítal stranicko-politickou aktivitu svých členů. Ve dnech 9. a 10. února následujícího roku byl na II. junáckém sněmu v Praze ustanoven Československý Junák, svaz skautů a skautek,²⁰⁰ jehož nové stanovy schválilo ministerstvo vnitra 19. června téhož roku. Protektorem Junáka se stal, obdobně jako před válkou, prezident republiky, Dr. Edvard Beneš. V roce 1946 pak Československo navštívila světová náčelní skautek a vdova po zakladateli světového skautského hnutí, lady Olave Baden-Powell.²⁰¹

Vedle vlastního Junáka působili v Československu již jen skauti DTJ a početně značně oslabená Liga čs. woodcrafterů, která se snažila zapojit do Junáka, ale náčelnictvo Junáka toto spojení odmítlo, a tak Liga působila samostatně pod hlavičkou SČM až do roku 1949.

Junák se ihned zapojil do obnovy a budování republiky poničené 2. světovou válkou a v reakci na oficiální budovatelské úsilí reprezentované vyhlášenou dvouletkou vyhlásil vlastní dvouletku. Došlo k opětovnému vydávání skautských časopisů jako Junák, Skautka, Slovenský junák, nově pak vznikl zpravodaj Junák hlásí. Časopis

²⁰⁰ Tento federální spolek byl tvořen dvěma organizacemi: v českých zemích Junákem, ústředím skautské výchovy v Praze, zvaný též český Junák, jehož starostou byl Dr. Velen Fanderlík, náčelníkem Dr. Rudolf Plajner a náčelní Vlasta Koseová. Na Slovensku to pak byl Junák, ústředí skautské výchovy v Bratislavě, zvaný též Slovenský Junák, jehož starostou byl pplk. Staněk, náčelníkem Mgr. M. Stržínek a náčelní Lýdia Juráková.

²⁰¹ Přijela sem z konference WAGGGS, která se konal v září roku 1946 ve francouzském Evianu.

určený pro skautské vůdce, který byl v důsledku války přejmenován na Činovníka, si zachoval svůj protektorátní název, protože výraz vůdce byl až přespříliš spjat s obdobím nacistické okupace.

Podíl na tomto nebývalém nárůstu členské základny mělo rovněž založení junácké organizace v Týně nad Vltavou, ke kterému došlo 7. června 1945. Největší zásluhu na založení měl Leopold Sekera,²⁰² který našel nejbližší spolupracovníky ve členech osady Samotáři a osadním dorostu, který vznikl roku 1944. Lze tedy s jistotou říci, že hned od počátku byl týnský Junák velmi úzce spjat s místním trampským hnutím, které mělo kořeny v předválečném trampingu.²⁰³

Stejně jako v celé republice se i místní organizace Junáka a všechny jeho oddíly aktivně podílely na poválečné obnově naší republiky a zejména se aktivně začlenily do společenského a kulturního života zdejšího regionu. Již krátce po svém založení se týnský Junák účastnil oslav týnských dožínků z 25. a 26. srpna roku 1945.²⁰⁴

Junáci se účastnili všech významných veřejných společenských událostí konaných na Vltavotýnsku²⁰⁵ a zároveň sami uspořádali řadu veřejných vystoupení, výstav²⁰⁶ a pamětních táboráků, které měly propagovat toto hnutí mezi obyvatelstvem Vltavotýnska. Junák v Týně nad Vltavou se stal pro mnohé vzorem úspěšně se rozvíjející organizace.²⁰⁷ Již 1. května roku 1946 byl založen junácký oddíl v nedaleké obci Chrášťany, který záhy získal 120 členů.

²⁰² Ten vstoupil do Junáka již roku 1930 v 1. oddíle střediska Chotěboř o rok později se stal skautem a činovníkem byl od roku 1938, kdy složil vůdcovskou zkoušku; ASJTnV, 1968-70/1-57.

²⁰³ ASJTnV, 1945 – 48/3, Kronika I. oddílu, nesign.

²⁰⁴ „26. srpna sloužena na náměstí polní mše děkonná – projevy všech politických stran – alegorický průvod městem – sokolské tělocvičné vystoupení – lidová veselice skautským táborákem ukončena“; MMTnV, Pamětní kniha města, nezprac., s. 95.

²⁰⁵ Účastnili se, jak oslav k výročí osvobození republiky, tak k výročím vzniku Československa, ale i významných náboženských událostí, jako bylo uvítání ostatků (lebky) sv. Vojtěcha 11. července roku 1947, které putovaly po městech republiky v upomínce na 950. výročí jeho mučednické smrti; TAMTÉŽ, s. 122.

²⁰⁶ Asi největší pozornost vzbudila výstava, která se uskutečnila 18.-22. dubna hotelu „Zlatá loď“, na které zaujaly zejména řezbářské výtvořky F. Kobery; ASJTnV, 1945-48/2-11.

²⁰⁷ „Junáci v Týně nad Vltavou dostali klubovnu. Je smutné, že ve větších místech musí naši Junáci doslova bojovat o místnost pro klubovnu. Příkladem ostatním měl by být MNV v Týně n.

Poměrně znatelnou aktivitu započal týnský Junák na poli kultury, zejména pak divadla, akademií a besídek. Byly hrány hry jako „*Partyzánská stezka*“, „*Pod junáckou vlajkou*“, či pohádka o jednom dějství „*Pojďte s námi do pohádky*“, jejímž autorem byl L. Sekera.²⁰⁸

První slibový táborák, který se v červenci roku 1945 konal na sokolském cvičišti u místní Sokolovny, měl nebývalý ohlas u dětí a mládeže z Týna a okolí a počet přihlášených dosáhl 400. Všichni zájemci byli přijati na zkušební, čekací dobu trvající půl roku. Nejprve vznikl oddíl Vltava, který se skládal z dvanácti družin podle stáří jednotlivých členů; z některých družin se v průběhu měsíců staly oddíly.²⁰⁹ Střediskovými barvami se staly žlutá a modrá, které měly symbolizovat slunce a vodu. Tyto barvy se rovněž objevily na střediskové vlajce, která vznikla v roce 1946. Na jejím rubu je jak symbolicky, tak i slovně vyjádřena existence junáckých i vodáckých oddílů. Barvy se staly také součástí skautských šátků nošených zdejšími Junáky – modrý šátek, který byl lemovaný žlutým okrajem.²¹⁰

Roku 1946 se v na počátku července rovněž uskutečnily první letní junácké tábory na „*Americ*“ nedaleko osadní chaty Samotárný.²¹¹ Dva chlapecké tábory vedli F. Frýd a F. Kobera a dívčí tábor vedly L. Hladečková spolu s M. Čtvrtníkovou. O rok později se uskutečnily letní tábory „*U překvapení*“ poblíž nedaleké obce Koloděje nad Lužnicí, kdy chlapecký tábor vedli J. Jírů a V. Lukš a dívčí vedly L. Hladečková a M. Pokorná. V roce 1948 se pak uskutečnil chlapecký tábor u Blatné vedený Z. Baronem a dívčí tábor na „*Americ*“ vedený L. Hladečkovou a M. Honzovou.

Rok 1948 zasáhl celou společnost Československa a také citelně projevil i v historii skautingu v naší vlasti. Dne 25. února, kdy došlo k převratu, vznikl ihned „*Akční výbor ústředí Junáka*“, který odvolal připravovaný sněm a plně se podřídil řízení komunisty ovládaného SČM; tím byla oficiálně započata postupná, tentokrát již druhá likvidace

Vlt., který dal Junákům k dispozici pěknou klubovní místnost, aby se měli kde scházet přes zimu“; ASJTnV, 1948-45/2-19.

²⁰⁸ ASJTnV, 2-40.

²⁰⁹ Takto se například II. družina Racek přeměnila na I. oddíl Racek; TAMTÉŽ, 3, Kronika I. oddílu, nesign.

²¹⁰ TAMTÉŽ, 2-12.

²¹¹ TAMTÉŽ, 2-14.

skautingu u nás.²¹² Ihned v březnu byla zakázána náboženská výchova a byla zahájena cílená propaganda proti tomuto hnutí.²¹³ Rovněž byly veškeré časopisy, které vydával Junák, podrobeny, ostatně jako všechna tehdejší tisk, cenzuře, která byla zavedena ihned po 25. únoru.²¹⁴ Po konferenci osmi evropských socialisticky zaměřených mládežnických organizací v Budapešti, svolané z popudu SSSR, byl skauting podroben velké kritice a byl ustanoven směr, který měl za cíl budování nových organizací, pionýrských, které by přesně splňovaly představy socialistické výchovy mládeže. Všichni členové Junáka starší patnácti let museli vstoupit povinně do 30. září roku 1948 do SČM.²¹⁵ Řada činovníků tedy odmítnutím podání povinné registrace do svazu ukončila činnost některých oddílů, některé jiné oddíly tak přešly do ilegality. SČM zakládal od roku 1948 „Místní oddíly Junáka“ (MOJ) a zejména Pionýrské oddíly Junáka (POJ), které však byly jen dalším stupněm k plné asimilaci skautského hnutí do SČM. Skutečnost postupné likvidace Junáka a jeho asimilaci již zmíněnými organizacemi u nás si plně uvědomovali i mladí členové jednotlivých družin, o čemž svědčí deníkový záznam člena oddílu Vlčat, tehdy jedenáctiletého Jana Humheje, z 12. října roku 1948: „Dnes večer jsme měli schůzku, myslím, že poslední po ní byl noční

²¹² Již 29. března se Junák plně začlenil do Svazu československé mládeže a 3. dubna byl na celostátní konferenci SČM proměněn v dětskou organizaci, tedy organizaci pro děti ve věku od 6 do 15 let. Fakt, že komunistická strana dosáhla v únorových dnech značného úspěchu je zapříčiněn i tím, že komunisté infiltrovali ostatní politické strany, státní a vojenské instituce a také zájmové organizace. Této infiltraci se neubráníl ani Junák, kde působila řada tzv. „rudých“ skautů; S. BALÍK, *Junák-skaut*, s. 455.

²¹³ Vedle klasického obviňování z militarismu se objevila kritika z apolitičnosti, reakčnosti, fangličkářství. Skauting byl označen za výplod buržoazie. Rovněž tomu napomohly i nepřímé faktory jako například barva košil poněkud připomínající hitlerovské Hitlerjugend, či označení vedoucích jako vůdci nepřispělo k obhajobě hnutí. Mnohem prozaičtějším důvodem bylo to, že československý Junák byl členem mezinárodní organizace, která měla navíc své sídlo v Londýně. Tudíž, obdobně jako třeba katolická církev, která měla své centrum ve Vatikánu, nemohl být plně ovládnán státními úřady a jevil se jim jako nebezpečný.

²¹⁴ Cenzura novin a časopisů byla provedena zejména v březnu 1948; K. KAPLAN, *Proměny*, s. 48; junácké časopisy jako byl Junák a Zpravodaj Junák hlásí byly zrušeny již v roce 1948, Činovník pak o rok později; *Cestou*, s. 47.

²¹⁵ V té době již Junák přišel o své členství v mezinárodním skautském ústředí. O toto členství přišel právě v důsledku ztráty své apolitičnosti během těchto měsíců; TAMTÉŽ, s. 31-32.

*hra. Zemřel skaut a Junák jako Indiáni byli vytlačeni. Je konec trampů a veselého skautského života.*²¹⁶

Roku 1949 se ve dnech 23. a 24. dubna uskutečnila slučovací konference mládeže ČSR, na které se rozhodlo de facto o vybudování Pionýrské organizace ČSM.²¹⁷ Jednotlivé oddíly, které stále ještě fungovaly, pak byly postupně slučovány s uvedenou Pionýrskou organizací. Téhož roku se konal také poslední skautský tábor týnského Junáka uskutečněný u Blatné, který byl společný pro chlapce a dívky, pod vedením Z. Barona a J. Fialové-Baronové. O rok později bylo 13. září uveřejněno v Ústředním listě republiky Československé oznámení o zániku Junáka.²¹⁸ Dne 1. ledna následujícího roku pak ústřední výbor ČSM rozpustil Junáka a výchovu dětí předal plně do rukou již založené Pionýrské organizace. Tím byl dovršena několikaletá snaha komunistických úřadů o likvidaci tohoto hnutí. Junák byl tedy po svém kratičkém obnovení po skončení 2. světové války a nebývalém ohlasu ze strany mládeže v následujících letech opět umlčen, tentokrát ze strany komunistů. Některé junácké oddíly se dokonce staly součástí aktivního protikomunistického odboje, přičemž jich byla řada členů organizace zatčena a dokonce padl i trest smrti.²¹⁹

Po likvidaci organizace Junáka na našem území se řada bývalých činovníků týnského Junáka posléze uplatnila v zájmových kroužcích, jakým byla např. turistika či se podílela na založení kanoistického klubu v Týně nad Vltavou, který vznikl roku 1949.

²¹⁶ ASJTnV, 1945-48/2-14.

²¹⁷ Toto datum bylo vybráno záměrně, neboť 24. duben je svátkem skautů a od té doby bylo bráno jako Den vzniku Pionýrské organizace ČSM.

²¹⁸ ASJTnV, 1945-48/1-40.

²¹⁹ S. BALÍK, *Junák-skaut*, s. 456.; TAMTÉŽ, s. 465-466.

Poválečný tramping

Obnovení společenského života po skončení 2. světové války se týkalo i trampského hnutí. Z „reichu“ se vrátili M. Bilicz a F. Bečvář. Jak již bylo zmíněno, mnoho trampů se podílelo na organizování junáckého života ve zdejších regionu a počet těch, kteří okouzlení přírodou se přidávali k aktivnímu životu v ní, rostl. Krátce po osvobození došlo k obnovení osadního souboru Samotáři, jehož součástí se stal rovněž někdejší člen Karel Hájek, přesto však osadní život pomalu utíchal. Nedlouho po svém návratu domů umřel F. Bečvář na tuberkulózu.

Tento soubor však nebyl jediným. Záhy po skončení války vznikla 1. srpna roku 1946 osada Kentucky, která se skládala z party mladých lidí, kteří si původně říkali podle městské čtvrti odkud pocházeli, Podskaláci, a bývalých skautů.²²⁰ Do svého erbu si původně dala čtyrlístek v modrobílém erbu, který pak zaměnila za modrou pěticípou hvězdu.²²¹

Šerifem osady Kentucky se stal bývalý rádce junácké družiny Racek, Jiří Jírů²²², který spolu se svým zástupcem Janem Hladečkem, Josefem Bártíkem, Miroslavem Frýdem (Maršejdníkem Ondřejem Brtnickým) a kronikářem Josefem Maříkem (Chacharem),²²³ jenž byl rovněž bývalým členem družiny Racek, jsou zakladateli osady. Klubovnu si zřídili v domě u Rybů, kde dříve sídlili skauti, a na první schůzi konané právě 1. srpna se členové dohodli na placení týdenního příspěvku 5,- Kč, na osadní činnosti, která zahrnoval pořádání výletů i kulturní činnost, a na závěr si zazpívali osadní hymnu „*Kdo se bojí nesmí do lesa ...*“.²²⁴ Za utržené peníze si osada pořídila stan a pořádala výlety do týnské okolí, údolí Lužnice či na Podolsko. Rovněž si pronajímali od Samotářů chatu Samotárnu, kterou zvelebovali.²²⁵

²²⁰ Stejně jako u předválečných trampů, kteří se etablovali z bývalých Junáků: „*Každý měl snahu vést vše tak, jak se na Junáka sluší a patří dle slibu, zákona a určitých paragrafů. Jenomže přišel den, kdy to neklapalo a několik mužů zanechalo své činnosti, přenechali svá místa jiným a začali budovat znovu. Ne na cizím díle, ale na svém – na osadě*“ AKH, Kronika osady Kentucky, nesign.

²²¹ R. KOSTELECKÝ, *Tramping*, s. 10.

²²² ASJTnV, 1945-48/3, Kronika I. oddílu, nesign.

²²³ AKH, Kronika osady, nesign.

²²⁴ TAMTÉŽ, nesign.

²²⁵ R. KOSTELECKÝ, *Tramping*, s. 10.

Po krátkém čase se osadními členy stali Vlasta Ryba, Míra Novák (Susa), Míla Mařík a Láďa Žežulka. Po krátkém šerifování odešel J. Jírů.²²⁶ Osada začala s kulturním životem a její členové chodili hrát do ochotnické školy, pořádali hudební vystoupení.

Do osady vstoupilo roku 1947 i několik dívek, ale po čase zůstaly jen dvě: Věra Limburská a Růžena Řimnáčová.²²⁷ Místo dívek, které odešly, se osada rozrostla o další členy, Emila Procházku, Faktora (Sejrák), Pisingera a Vencu Syrovátku.²²⁸ Po čase z politických důvodů odešli členové Faktor, Pisinger a Syrovátka.²²⁹ Osada působila ještě v první polovině padesátých let, ale její osadní život v tomto období znatelně uvadal.

Starší členové osady Samotáři se rozhodli založit novou osadu, kterou nazvali Stará sedma. Její vznik se datuje do roku 1947, kdy si skupina kolem L. Sekery, F. Kobery, F. Frýda, M. Bilicze, S. Řimnáče a K. Hájka podala žádost na obecním úřadě v Pořežanech na vystavení osadního srubu. Obecní úřad stavbu povolil a srub byl postaven na místě, kde měla původně stát stará chata Samotárna. Osadní život byl víceméně totožný se životem Samotářů, a to díky velmi blízkému postavení obou srubů a skutečnosti, že členové obou osad byli téměř totožní. Osadní život Staré sedmy však stejně jako osadní život ostatních osad na počátku padesátých let postupně uhasínal.

Vedle Samotářů, Kentucky a Staré sedmy působila na Vltavotýnsku ještě osada Černý Uragán; ta nesla název podle jedné skautské družiny, ve které část členů působila²³⁰. Tito bývalí Junáci byli navíc „dorostenci“ osady Samotáři. Její krátkodobá činnost započala roku 1948 a trvala přibližně tři roky. Za místo setkávání si zvolili chalupu čp. 1 v nedaleké osadě Újezd.²³¹

Celkem lze říci, že od padesátých let trampský život na Vltavotýnsku postupně upadal, přičemž hlavním důvodem nebyla ani tak propaganda vedená proti trampingu ze strany státu, ale spíše prozaičtější fakt, že jednotliví členové osad postupně zakládali rodiny, začali žít soukromým rodinným životem či odešli pryč a na vlastní tramping již nezbýval potřebný čas.

²²⁶ AKH, Kronika osady, nesign.

²²⁷ Máňa Čtvrtníková, Věra Čiperová a Ládina Hladečková; TAMTÉŽ, nesign.

²²⁸ TAMTÉŽ, nesign.

²²⁹ TAMTÉŽ, nesign.

²³⁰ ASJTnV, 1945-48/3, Kronika I. oddílu, nesign.

²³¹ R. KOSTELECKÝ, *Tramping*, s. 10.

Tramping v šedesátých letech

Šedesátá léta minulého století se nesla celkově v duchu určitého společenského uvolnění oproti předcházející dekádě. Toto uvolnění se rovněž týkalo trampingu a zejména pak trampské hudby.²³² Trampský život, který v předchozích letech poněkud utíchal, tak prožíval svou renesanci i v Týně nad Vltavou a okolí. Svou uměleckou činnost obnovil i soubor Samotáři, jehož šerifem byl stále L. Sekera. Své působení pak organizoval pod hlavičkou Osvětové besedy v Týně nad Vltavou.²³³ Soubor se skládal z bývalých členů Samotářů, ke kterým se přidali někteří členové osady Kentucky a další kamarádi.²³⁴

První zkouška proběhla 29. září roku 1963 ve složení: M. Bilicz – umělecký vedoucí souboru, který zpíval třetí hlas a příležitostně vypomáhal kytarou, J. Zeman, který byl prvním kytaristou souboru a zároveň zpíval rovněž třetí hlas, K. Hájek – druhý kytarista, který zpíval základní hlas, tenor, a byl sólistou souboru, J. Plaňanský, který zpíval první hlas, E. Procházka, nejvyšší hlas v souboru, zpíval ve druhém hlasu, J. Hladeček, který byl druhým sólistou a zpíval baryton v druhém hlase, a nakonec dva basisté, F. Hájek a L. Sekera.²³⁵ J. Plaňanský s F. Hájkem však po několika letech soubor opustili a Samotáři nadále působí jen v šesti.

Soubor postupně nacvičil 105 písní jak z vlastní tvorby Sekery a Zemana, tak písně již dříve hrané či převzaté. Soubor zejména pořádal cyklus vystoupení trampských skupin a souborů při Osvětové besedě v Týně nad Vltavou nazvaný „*Večer trampských písní*“, ale rovněž vystupoval i na jiných vystoupeních po celé republice a s vlastní tvorbou získal mnohá ocenění a uznání.²³⁶

Vedle souboru Samotáři však na Vltavotýnsku začali působit i jiní příznivci trampingu trampské hudby. Na potlachu, který uspořádala 1. června na Pořešíně osada

²³² Další důvod, proč přišla v šedesátých letech trampská hudba opět do širší oblíby, je podle J. Kordy hlavně to, „že se snadno pamatuje, je melodická a některých textech i zajímavá. Umí to nějak pohladit a potěšit.“; Z. MÁCHA (ed.), *Kronika trampské písničky*, s. 87.

²³³ Písničky Samotářů, s. 30.

²³⁴ R. KOSTELECKÝ, *Tramping*, s. 7.

²³⁵ Leopold SEKERA, *Samotáři*, Jižní stezka 1, 1968, č. 4.

²³⁶ Například „*Píseň u krbu*“ se umístila na třetím místě v pražské soutěži „Memoriál Gézy Včeličky“, „*Severní hvězda*“ a „*Zlatokopův návrat*“ obdržely cenu Porty v letech 1968-1969; R. KOSTELECKÝ, *Tramping*, s. 9.

Dawson z Českých Budějovic, se sešlo několik vltavotýnských trampů a založilo osadu Měsíc; v ní se v průběhu několika let prostřídalo mnoho členů, až se v roce 1966 ustálilo její osazenstvo pod šerifováním Františka Kryštofa – Fredyho. Dalšími členy byli Václav a František Mezerovi a Lachtan a Bondy.²³⁷

²³⁷ TAMTÉŽ, s. 10.

Obnovení činnosti Junáka v letech 1968–1970

Obnovení skautské činnosti v roce 1968 nebylo dílem okamžitého rozhodnutí, nýbrž šlo o proces, kterému předcházela vážná debata na téma výchovy a vzdělávání mládeže. Přibližně kolem roku 1964 se počala diskuze o zavedení alespoň některých skautských metod práce s mládeží do celkového systému výchovy této věkové složky společnosti v tehdejší Československu. Tato diskuze vznikla z důsledků poněkud neutěšeného stavu výchovy československé mládeže.²³⁸

Vedle vlastního zavádění těchto určitých prvků výchovy a metod práce, které se začaly praktikovat v ČSM, Svazarmu a turistických sportovních kroužcích, se objevila i myšlenka na vlastní rehabilitaci skautského hnutí. Pionýrské organizace zvaly někdejší skautské činovníky, aby vypomáhali při práci s mládeží. Obnova Junáka však byla v tomto období zamítnuta stranickým vedením v čele s prezidentem Novotným.²³⁹

Prvním, byť zatím nepatrným impulsem, který naznačoval možné obnovení skautingu, se stal pohřeb bývalého velitele Junáka, prof. Bohuslava Řeháka 3. ledna roku 1968. V téže době se mezi 3. a 5. lednem konalo plénum ÚV KSČ, na němž víceméně padlo Novotného konzervativní a centralistické vedení strany a de facto i státu a bylo nahrazeno Dubčkovým reformním vedením. Následující dubnové plénum pak přijalo tzv. Akční program, jehož náplní byla celá řada poměrně liberálních reforem. Dne 29. března téhož roku se uskutečnilo setkání skautů a skautek v Praze, kde Junák, v důsledku již zmíněných politických a společenských změn, obnovil svou činnost.²⁴⁰ Obnovený československý Junák však měl značná specifika, která umožňovala jeho činnost v tehdejší ČSSR. Šlo zejména o to, že nebyl členem mezinárodní organizace, zejména kvůli své političnosti.²⁴¹ Již během následujícího měsíce vzniklo velké

²³⁸ *Cestou*, s. 32; již v padesátých letech se objevily zmínky o určité nespokojenosti s výchovou zejména učňovské mládeže na internátech a to nejen ze strany jejich pozdějších podnikových zaměstnavatelů, ale i z řad rodičů. Celková nespokojenost se pak týkala nejen nedostatečné odbornosti a zmenšenému zájmu o práci, ale i vlastní výchovy a dohledu v těchto internátech; K. KAPLAN, *Proměny*, s. 160.

²³⁹ *Cestou*, s. 33.

²⁴⁰ V čele obnovené organizace stanuli opět jako v předúnorové době náčelník Dr. R. Plajner a náčelní se stala V Koseová.

²⁴¹ Prohlášení Ústřední rady Junáka z plenární schůze konané 1. února 1970 se plně distancuje od principů náboženské výchovy a apolitičnosti Junáka a chce vycházet z tradic proletářského

množství oddílů. Mezi těmi, kteří se zapojili do nové činnosti Junáka, byli i týnští skauti, když 16. dubna obnovili svou činnost,²⁴² v květnu pak vzniklo jedno středisko spojující jak dva chlapecké oddíly, tak i dva dívčí oddíly.²⁴³ Financování organizace probíhalo stejně jako v předchozím období z vlastních zdrojů a hlavně z darů organizací a podniků.²⁴⁴ Jako již v minulosti i tomto období se týnský Junák značně podílel na kulturním a společenském životě města a okolí. Junáci se účastnili brigád, sběru brambor, starého železa apod., zároveň pořádali besídky a účastnili se různých výročních oslav. Rovněž se v tomto tříletém období podařilo uspořádat několik prázdninových táborů. V roce 1969 to byl chlapecký a dívčí tábor na Bílině nedaleko obce Koloděje nad Lužnicí, přičemž oba tyto tábory měly společné vedení a stravování.²⁴⁵ Následujícího roku se konaly celkem tři tábory; jeden chlapecký tábor na přehradě Orlík, dále pak chlapecký a dívčí tábor u Jaroslavic, které měly společné zásobování a spolupracovaly spolu.²⁴⁶ Po srpnových událostech roku 1968 se Junáci spolu s Pionýry dohodli na aktivním zapojení se do akce zvané Služba vlasti.²⁴⁷

Již v roce 1969 se však projevovaly první známky, které pomalinku předznamenávaly opětý konec junácké organizace; přestože její činnost stále poměrně úspěšně pokračovala, objevovaly se již prohlášení, která celé organizaci připisovala

skautingu a tradic socialisticky smýšlejících činovníků Junáka v letech 1945-1948; ASJTnV, 1968-70/1-115.

²⁴² „16. dubna byla v Týně obnovena činnost Junáka. Ten den se sešlo v Domě osvěty 30 bývalých činovníků této organizace, která měla v našem městě před 20 lety vynikající úspěchy. Náčelníkem byl zvolen Leopold Sekera, který tuto funkci zastával už v roce 1945. Členy střediskové rady se stali vesměs dřívější členové Junáka“; MMTnV, Pamětní kniha města, nezprac., s. 542.

²⁴³ Celkem bylo šest chlapeckých družin (Bobři, Jestřábi, Medvědi, Lvíčata, Havrani a Rackové); ASJTnV, 1968-70/1-3; šest dívčích družin (Lišky, Jižní kříž, Berušky, Amazonky, Vlaštovky a Laňky); TAMTÉŽ, 1-4.

²⁴⁴ Nejednalo se vždy o peněžní částky, ale rovněž i o hmotné dary viz dopis vedoucího střediska vedoucímu Jitexu n.p. ze dne 12. 7. 1968; TAMTÉŽ, 1-12.

²⁴⁵ TAMTÉŽ, 4-16.

²⁴⁶ TAMTÉŽ, 4-17.

²⁴⁷ Tato akce měla za cíl pomoci republice v několika sférách: politicko-vlastenecké rovině, ekonomické, sociálně-zdravotní a péči o život dětí. Viz materiál z jednání pléna České rady Pionýra ze dne 31. srpna 1968; TAMTÉŽ, 1-73.

předmnichovský ráz a snahu vychovávat mládež v tomto duchu.²⁴⁸ Junák tak byl ocejchován jako organizace, která nebyla jen alternativou pionýrských organizací, ale postupně získával nálepkou konkurence, která měla svůj původ v kapitalisticky smýšlející společnosti – tedy nepřímo byl označován za organizaci, jejíž aktivity se příliš neslučovaly s fungováním socialistické společnosti. Nejvyšší představitelé Junáka se snažili alespoň nezavdávat k dalším podnětům, které by Junák stavěly do nepříznivého světla.²⁴⁹ Situace, zejména po plénu ÚV KSČ konaném 17. dubna, víceméně nabírala kurz zpět na pozici před rokem 1968.²⁵⁰ Následovalo zasedání ÚV KSČ, konané 17. listopadu roku 1969, na němž bylo přijato usnesení o vybudování Svazu socialistické mládeže, který zahrnovaly i Pionýra. Tím bylo vlastně rozhodnuto o následné likvidaci junácké organizace, v pořadí již třetí.

Podle usnesení Ústřední rady Junáka ze dne 1. září 1970 došlo 15. září téhož roku k ukončení činnosti organizace Junáka a předání jeho majetku podle předem uvedených norem.²⁵¹ I v případě týnské organizace byl učiněn protokol o předání veškerého majetku, financí a účetnictví, z něhož vyplývá, že k 27. prosinci 1970 majetek organizace činil 15. 049 Kčs, na bankovním kontě byla částka 3. 784, 54 Kčs a pokladní hotovost činila 200 Kčs. Do tohoto protokolu bylo rovněž uvedeno zcizení pramice, ke kterému došlo koncem roku 1970.²⁵² Po nuceném ukončení činnosti místní organizace

²⁴⁸ V Pamětní knize města Týna nad Vltavou se již v roce 1969 píše: „V roce 1968 v rámci událostí, kdy vše z předmnichovské republiky bylo presentováno jako lepší než to, co vzniklo a bylo uděláno za 25 let budování socialistické společnosti, byla i v Týně nad Vltavou obnovena činnost bývalé dětské organizace „Junák“. Organizaci obnovili jako protiváhu pionýrské organizace bývalí její členové, kteří se stali vedoucími a funkcionáři“; MMTnV, Pamětní kniha města, nezprac., s. 564–565.

²⁴⁹ V jednom z dopisů, určeným všem krajským a okresním radám, střediskům a oddílům Junáka, varují čelní představitelé Junáka před aktivním vystoupením členů organizace u příležitosti 1. výročí srpnové okupace: „Nenechte se nikým vyprovokovat k akcím, které by byly v rozporu se společenským charakterem a politickým zaměřením naší země a v rozporu s jejími zákony“; ASJTnV, 1968-70/1-96.

²⁵⁰ V. MENCL – M. HÁJEK – M. OTÁHAL – E. KADLECOVÁ, *Křižovatky*, s. 320.

²⁵¹ ASJTnV, 1968-70/1-65.

²⁵² Tento předávací protokol byl sepsán v Týně nad Vltavou 12. února 1971 za přítomnosti L. Sekery, F. Kobery a E. Marhouna z bývalého týnského Junáka a K. Tomáška, J. Dejmka a K. Smetky z revizní skupiny Okresní rady Pionýra; TAMTÉŽ, 1-66.

Junáka bylo nabídnuto jeho činovníkům, aby se zapojili do činnosti v Pionýru organizovaném pod hlavičkou Svazu socialistické mládeže, která slučovala, v duchu politiky centralismu, veškeré dětské a mládežnické organizace a svou činnost zahájila v Týně 28. dubna roku 1972 konferencí, na které byl zvolen Městský výbor SSM. Bývalí činovníci Junáka tuto nabídku odmítli, za což byli podrobeni značné kritice.²⁵³

Je na místě dodat, že v této době, tedy zhruba od poloviny šedesátých let, se také začalo formovat nové zálesácké hnutí, které se zaměřovalo na výchovu s prvky setonovského woodcraftu, a které později vešlo v známost jako Česká tábornická unie. Toto hnutí, které však oficiálně nenavazovalo na předúnorovou Ligu lesní moudrosti, se zpočátku formovalo jen na neformálních základech. Jeho počátky bylo možno najít právě v polovině šedesátých let, kdy se uskutečnily první tzv. tábornické školy, z nichž nejznámější byla na Sluneční pasece u Pelhřimova.²⁵⁴ Roku 1968 pak došlo k jejímu oficiálnímu vzniku, ale nejednalo se o žádnou jednotnou organizaci s pevně danými stanovami. Šlo spíše o volné sdružení, které nikomu nepředpisovalo, co má dělat a čeho se má povinně účastnit.²⁵⁵

²⁵³ „Jedním z předních úkolů městského výboru se stala péče o pionýrské organizace ve městě. Je to hlavně nedostatek dobrých vedoucích pionýrských oddílů, který nedovoluje plně rozvinout činnost oddílů. I když v r. 1968 při obnově činnosti Junáka bylo dost těch, kteří se ochotně jako dřívější junáci hlásili za vedoucí oddílů, ztratili o tuto práci zájem při sloučení v jednotnou dětskou pionýrskou organizaci. Ukázalo se, že většina těchto v r. 1968 najednou velmi aktivních vedoucích si plně neuvědomilo, že funkce vedoucího oddílu v dobách předmnichovské republiky a dnes v době, kdy se poměry v naší společnosti od základů změnili není stejná. I když řada z nich neměla předpoklady stát se vedoucími pionýrských oddílů, někteří další omlouvali svou neochotu pracovním zaneprázdněním, nemocí a podobně. Za těchto okolností nahradili chybějící vedoucí pionýrských oddílů členové útvarové organizace SSM ze zdejší posádky a žáci gymnasia“; MMTnV, Pamětní kniha města, nezprac., s. 534.

²⁵⁴ Na těchto tábornických školách se účastníci učili žít v přírodě a s přírodou, lézt po skalách, potápět se, nocovat pod širákem, točit s lasem, střílet z luku, znát základy sebeobran, orientovat se v terénu. Tyto jednotlivé znalosti však byly do značné míry oproštěny duchovních myšlenek, které jsou s woodcraftem spjaty; „Din“, Česká tábornická unie, in: Edgar Wallace, Sanders od řeky, Praha 1990, s. 76 (=Rodokaps 4/1990).

²⁵⁵ V tomto směru pak naplňovala ČTU v plném smyslu odkaz E. T. Setona a jeho liberálního myšlení, které se odráželo i v značné nedůvěře vůči jakýmkoli institucím, které by omezovali jednotlivce. Obdobně jako junácká organizace, tak i Česká tábornická unie, která má ve znaku znak woodcraftu přetnutý velkým písmenem U, musela záhy po srpnových událostí roku 1968

Tramprská kultura

Současníci si dnes spojují tramping především s tábořením ve volné přírodě, které se samozřejmě neobešlo bez otevřeného ohně a zpěvu tradičních písní doprovázených hrou na kytaru či jiné akustické nástroje. Tento úhel pohledu je však silně zkreslený a zúžený a nezachycuje celkovou šíři tohoto tématu. Celá tramprská kultura byla mnohem více než již zmíněná klišé. Tramprská kultura zahrnovala širokou škálu věcí a činností, které ji činily unikátní, a proto se vyznačovala vysokou specifikací, která ji odlišovala od čehokoli jiného. Vedle hmotných produktů od chat, totemů, přes oblečení, výstroj až po nejmenší věci často estetického či pamětního charakteru zahrnovala rovněž i produkty duchovního významu, nejčastěji texty písní, dále pak kroniky či pamětní knihy osad a různé obrazy s charakteristickou tematikou. V psaném nebo mluveném projevu se tato kultura nejčastěji projevovala v používání slangových výrazů či určitých slovních obrátů, které měly transparentně deklarovat, že ten daný člověk, který s vámi mluví či čtete jím psaný dokument, byl tramprzem.

Nejčastějšími inspiračními zdroji tramprské kultury byli kovbojové amerického Divokého západu, kanadští trapeři, indiáni a rovněž byl pro trampry přitažlivý dobrodružný život námořníků a pirátů.²⁵⁶ Tato inspirace se také promítala do života té dané osady. Velký vliv na tramprskou kulturu měl i Setonův woodcraft, který byl pro většinu tramprů přitažlivější než Baden-Powellův skauting. To se zejména projevovalo v určité úctě k táborovému ohni, užíváním indiánských jmen či tvorbě totemů.²⁵⁷

Rozvoj trampingu a všeho, co k němu patří, byl umožněn dostupností výstroje a oblečení, které byly nutné pro život v přírodě.²⁵⁸ Do módy se v cowboyském období

přestat s činností a veškerý její majetek byl přidělen SSM. Svou činnost pak obnovila až v lednu roku 1990; TAMTÉŽ, s. 76.

²⁵⁶ Tato inspirace se projevovala rovněž v textech tramprských písní; Z. MÁCHA (ed.), *Kronika tramprské písničky*, s. 18-19.

²⁵⁷ „Všichni skauti, ale nejen skauti, i tramprové a nejrůznější party mládeže, které míří do přírody, touží mít svůj totem. Jako by zde bylo něco atavistického, blízce příbuzného s láskou člověka k plamenům, něco, co dřímá v našem podvědomí z dob velmi, velmi dávných“; J. ČÁKA, *Junácká symbolika*, s. 88.

²⁵⁸ „Rozkvět divočiny byl podporován meziministerskou komisí a prodejnou Svazu táborníků. Obě byly prodejny. V první se vyprodával válečný materiál ze světové války a dostalo se tam vše od „jehly až k dělu“. V druhé bylo možno obdržeti táborovou výstroj, rovněž vyřazenou z války.

dostávaly strakaté či lemované bílé a černé košile; staré klobouky s promáčknutou střechou se měnily v pravé stetsony, široké pásy zdobené cvočky. Veškeré oblečení bylo bohatě ošito třásněmi a nezbytný byl nůž v koženém pouzdře.²⁵⁹ V době kanadské doznalo oblečení řady změn. Třásně a sombréra ustoupily střízlivějšímu oblečení. Na hlavě se nosil měkký sportovní klobouk, jako doplňky sloužily originální nože, sekery Marble, revolverová pouzdra mnohdy s opravdovými colty.²⁶⁰ Později se i styl oblečení a veškerých doplňků pozměnil a zjednodušil a vše, co bylo nepotřebné a nadbytečné, postupně mizelo v duchu praktičnosti a prostoty.²⁶¹

Vojenské košile (khaki) americké a italské torny, polní láhve, kotlíky a všechnu ostatní výstroj, mnohdy i opotřebovanou“; ARK, Pamětní kniha osady, nesign.

²⁵⁹ B. HURIKÁN, *Dějiny trampingu*, s. 19.

²⁶⁰ TAMTÉŽ, s. 21.

²⁶¹ „Sombreira i jiné pokrývky hlavy zmizely. Proč nechodit v létě prostovlasí, nebo si neudělat ze starého klobouku původní trampský tralaláček. Zanikají lasa, revolverová pouzdra, pistole a vše co není účelné a jednoduché. Trampové se vrátili do naší přírody přes Kanadu a americký „Západ“; ARK, Pamětní kniha osady, nesign.

Tramprská hudba

Počátky tramprské hudby byly neodmyslitelně spojené s počátky samotného trampingu. Dříve než vznikly první tramprské písně se však u táborových ohňů zpívaly písně vojenské, Hašlerovy, Hvíždálkovy a občas i některé americké a anglické „šlágry“ přeložené do češtiny. První opravdu tramprské písně měly původní pouze text a většinou vznikaly na hudební motivy či nápěvky zahraničních písní, zejména pak amerických a anglických, ale nechyběly ani francouzské či dokonce ruské.²⁶²

Velkou nevýhodou původních, starých tramprských písniček byl fakt, že nebyly zpočátku zaznamenávány a šířily se mezi trampy jen na základě jejich poslechu. Z tohoto důvodu se mnohdy stalo, že písně byly převzaty s nesprávným či neúplným textem nebo melodií. Mnoho písniček rovněž vzniklo tak, že jejich autor „vykradl“ melodii nějaké již populární písně a po určitých úpravách, obměnách a přetváření vznikla píseň nová. Tímto způsobem si však spíše autor rozvíjel svůj vlastní talent a učil se tak skládat písně vlastní, originální.²⁶³

Postupně se však tramprská píseň přesouvala z osad a od táborových ohňů, přestože se i u nich nadále hrála, do měst a tramprské sbory začaly vystupovat v kavárnách a kulturních zařízeních; z pohledu dnešního člověka lze říci, že se postupně komercializovala a stávala se populární.²⁶⁴ K ustálení formy celé řady písní přispělo

²⁶² Z. MÁCHA (ed.), *Kronika tramprské písničky*, s. 6-7.

²⁶³ Šakal-Ozovský vzpomínal: „*Já jsem se stal tramprským písničkářem, tak, jako se stane z poctivého člověka zloděj. Jako starý tramp, jemuž tramprská píseň učarovala, jsem měl příležitost poslouchat a zpívat tramprské písně Mottlovy, Novákovy, Ostrého i ostatních a příležitost, jak známo, dělá zloděje. Prostě jsem kradl dobré melodie. Zpočátku jen málo; až když jsem se osmělil, kradl jsem rafinovaněji. Snažil jsem se melodie obměňovat, přetvářet a stával jsem se populárním – ovšem stále zlodějem, i když většího formátu. Po nějakém čase jsem vytvořil, melodie vlastní a teprve tím jsem se stal autorem tramprských písní. Sem tam si našinec ještě trochu přikrade svědomím, že za svou zlodějinu nebude trestán, spíše odměněn“; TAMTÉŽ, s. 16.*

²⁶⁴ „*Tramprská píseň zevšedněla, když jí tramprské sbory přenesly do kaváren a dancingů. To už není ta stará píseň psaná neznámými pro neznámé! Tramprská píseň psaná pro kavárny a jazzy nemá v sobě kouzlo tajemných večerů a vůni táborových ohňů. Není v ní ani radost z volnosti a života, neb je psána pro peníze“; ARK, Pamětní kniha osady, nesign; na druhou stranu nelze popřít fakt, že se tím i popularizovalo celé tramprské hnutí a tramprská píseň se pomalu spojoval*

také vydávání sborníků písní a následně i jejich nahrávání na gramofonové desky. Před prvními tištěnými sborníky a zpěvníky se písně zachycovaly rukopisně či v lepším případě strojopisně, přičemž tato tradice přepisování zůstala i poté, co se začaly písně vydávat v tištěné podobě.

Samozřejmě, že tramská hudba byla i nadále součástí osadního života, mnoho písniček se hrálo při různých oslavách a příležitostech, například narozeninách členů osady.²⁶⁵ Například velmi důležité místo v životě osady Samotáři sehrávala osadní hymna „*Mládenci sláva*“. Ta byla zpívána nejen na koncertech, ale i právě i na všech důležitých setkáních tramské osady.²⁶⁶

V tramských písních se odrážela romantika celého hnutí. Měly většinou jednoduchou výstavbu, která vždy obsahovala pár nosných akordů, založenou na střídání jednotlivých slok, mezi nimiž se opakoval refrén.²⁶⁷ Nejčastějším nástrojem byla kytara,²⁶⁸ které bylo věnováno i několik písní,²⁶⁹ vedle ní se rovněž používaly i

s hlavním proudem zábavné hudby. Přesto se nemohly tramské soubory živit hudbou profesionálně, protože honoráře za vystoupení nebyly z nejvyšších a mnohdy nebyly vůbec žádné: „*Na honorář se však nikdy nečekalo a zpívalo se z pouhé radosti z úspěchu a pro zábavu obecnosti i pro zábavu vlastní*“; TAMTÉŽ, nesign.

²⁶⁵Z. MÁCHA (ed.), *Kronika tramské písničky*, s. 22; k těmto příležitostným písním patří i hymna padesátníků osady Samotáři „*Padesátka*“, ke které složil hudbu J. Zeman a text napsal L. Sekera; AJH, text písně Padesátka, nesign.

²⁶⁶ Rovněž si ji zazpívali L. Sekera a F. Kobera, když byli na konci září roku 1943 napadeni na chatě partou zlodějů, aby si dodali odvahy k následné obraně obléhané chaty; ARK, Pamětní kniha osady, nesign.

²⁶⁷ Jednoduchost byla také zvolena záměrně, protože, jak zmiňuje L. Sekera, jsou také trampové, kteří „*mnohdy ani neznají noty a na kytaru sotva pár akordů. I ti si chtějí zazpívat, i když neuměle, protože jim to dělá radost*“; Z. MÁCHA (ed.), *Kronika tramské písničky*, s. 88.

²⁶⁸ „[...] kytara, věrná družka trampova na výletech i na pouti světem. Ta nasměla nikdy chybět. Kytara je sice neživá věc, ale člověk je často na rozpacích duši i srdce. Je věrná, nenáročná, nevyčítá, nežárlí (když se někdy ohlédneš za jinou), nemračí se, nehubuje, a hlavně – nikdy tě nezklame. Je to nejlepší kamarádka na celém světě[...] Dovede k tobě mluvit tou nejhezčí řečí na světě – hudbou. Je stejně milá i po té nejtěžší túře, kterou s tebou prodělá a těší se, až jí večer při táboráku vezmeš do náručí, aby tě jako věrná milenka odvedla od všedního života a starostí. Když jsi vesel, jása s tebou a jsi-li smuten pláče i ona, ale přece tě dovede potěšit“ ; ARK, Pamětní kniha osady, nesign.

různé mandolíny, basy, foukací harmoniky a akordeony.²⁷⁰ Nejdůležitějším nástrojem však zůstávala kytara, přičemž způsob hry na ní se postupně měnil.²⁷¹

Soubor Samotáři zpíval, jak již bylo řečeno, písně převzaté, ale rovněž skládal vlastní tvorbu, která se, až na čestné výjimky, neodlišovala od tradiční tramské písně. V textech se nejčastěji využívalo sdruženého či střídavého rýmu pro jeho snadnější zapamatovatelnost a celkovou plynulost. Texty bylo možno dělit podle několika základních kritérií. Úplně nejzákladnějším kritériem byla bezpochyby vlastní nálada písničky, tedy zda šlo o skladbu veselou či smutnou, baladickou. Tato nálada písničky se odrážela již v samotné hudbě, jejím tempu a používání durových či mollových akordů.²⁷² Další možností, jak dělit písničky, bylo prostředí, kterým se autoři nechali inspirovat. Setkáváme se tedy s písničkami námořnickými,²⁷³ kovbojskými a indiánskými,²⁷⁴ tábornickými,²⁷⁵ také písněmi, které se vázaly na osadu a přírodu okolo ní²⁷⁶ – zejména pak řeku²⁷⁷ - nebo rodný kraj a město.²⁷⁸

²⁶⁹ Například J. Zeman napsal pro soubor Samotářů píseň „Kytara“ in: Písničky Samotářů, s. 8; osada rovněž zpívala píseň B. Nikodéma a K. Růžičky „Jen kytara a já“; AJH, text písně Jen kytara a já, nesign.

²⁷⁰ Samotáři používali převážně kytary, na foukací harmoniku a akordeon hrál umělecký vedoucí souboru M. Bilicz. Zpěv občas doprovázel pískáním E. Procházka.

²⁷¹ „Způsob hry prvních tramských kytaristů se velmi lišil od dnešního. Tzv. barré-styl byl zpočátku skoro neznámou věcí a ani první školy na kytaru jej nepropagovaly. Kytara byla téměř výlučně nástrojem doprovodným a jen tu a tam jsme se někdy pokoušeli hrát na ni sólově. A hrálo se opravdu poctivě, po španělsku, tj. bez trsátek, která dnes tak často narušují čistotu a ryzost tramských melodií. A proto právě tak, jako tehdy, platí i dnes zásada, že k doprovodu tramské písně patří jedině hra bez trsátka, protože jen to umožňuje jednou řízný rytmus pochodu a hned nato lyricky rozebraný akord nebo pestrou basovou mezihru“; Z. MÁCHA (ed.), *Kronika tramské písničky*, s. 27.

²⁷² Tak například písnička s námořnickou inspirací mohla být jak veselá, jako třeba „Ve strážním koši“ od V. E. Fořta; AJH, text písně Ve strážním koši, nesign.; tak baladická například Sekerova „Balada o námořníkovi“ in: Písničky, s. 26-27.

²⁷³ „Ve strážním koši“ od V. E. Fořta; AJH, text písně Ve strážním koši, nesign.; „Balada o námořníkovi“ in: Písničky, s. 26-27; „Tři stěžně“ od M. Vostrého in: Z. MÁCHA, *Kronika tramské písničky*, s. 15.

²⁷⁴ „Cowboy z Cherokee“ na hudbu T. Powella textovali Šlik a Šmejkal; AJH, text písně Cowboy z Cherokee, nesign.; „Letí šíp savanou“ od R. Jurista; TAMTÉŽ, text písně Letí šíp

Zvláštní a výjimečné místo v tvorbě souboru Samotářů měly rozhodně dvě písničky, které byly věnovány přímo určité osobě. Píseň s názvem „*Píseň u krbu*“ s hudbou J. Zemana a textem L. Sekery, věnoval soubor akademickému malíři, zasloužilému umělci a čestnému členu osady, Zdeňku Burianovi.²⁷⁹ Druhá píseň napsaná J. Zemanem nesoucí název „*Mám rád*“ byla věnována šerifovi osady Samotářů.²⁸⁰

Hudební pořady, které Samotáři pořádali, měly pevnou vnitřní strukturu a předcházely jim pravidelné zkoušky, které se konaly vždy pondělí v osm hodin večer. V případě nějakého nenadálého vystoupení se uskutečnily i mimořádné zkoušky.

savanou, nesign.; „*Vinetou*“ od Zikána a Práčka; TAMTÉŽ, text písně *Vinetou*, nesign.; „*Toulavý cowboy*“ in: *Písničky*, s. 28-29.

²⁷⁵ „*Táboráku plápolej*“ od K. Vacka; AJH, text písně *Táboráku plápolej*, nesign.; „*Táborový oheň*“ od Wabiho Ryvolý; TAMTÉŽ, text písně *Táborový oheň*, nesign.

²⁷⁶ „*Na osadě hráli*“ od J. Mottla; TAMTÉŽ, text písně *Na osadě hráli*, nesign.; „*Za osadou*“ hudba P. Mucha a text O Vrtiška; TAMTÉŽ, text písně *Za osadou*, nesign.; „*Osado, osado*“ in: *Písničky*, s. 28-29; „*Vzhůru na osadu*“ TAMTÉŽ, s. 22-23.

²⁷⁷ „*Řeka stará*“; TAMTÉŽ, s. 9-11; „*Řeka mlčí*“ autor neuveden; AJH, text písně *Řeka mlčí*, nesign.; „*Niagara*“ od E. Ingríše; R. KOSTELECKÝ, *Tramping*, s. 7.

²⁷⁸ Tato tvorba je pak specifická neboť se vztahuje přímo k Týnu nad Vltavou. Zde je nutné uvést zejména píseň I. J. Urkse „*Čtyři javory*“, která se váže k týnskému náměstí; AJH, text písně *Čtyři javory*, nesign.; „*Podskalské lavičky*“ in: *Písničky*, s. 16-17; „*Malá vzpomínka na krásná a milá místa našeho mládí, na týnské nábřeží v Podskalí, na naši řeku Vltavu, na ty staré košaté lípy a na lavičky pod nimi. Na nich se vlahých večerů dlouho do noci ozývaly všechny možné písničky, kdy v bratrském klání soupeřili „Samotáři“ s mladší partou „Podskaláků“, později osadou Kentucky. Co jen výborných kytaristů vyrostlo na těchto lavičkách; Láďa Hodný, Karel Hájek, Standa Lukš, Joska Bártík, Vláďa Lukš a nadšených zpěváků: † Franta Bečvář, Poldá Sekera, Franta a Míra Frýdové, Vašek Hájek, Honza Hladeček, Emka Procházka a mnoho dalších*“; TAMTÉŽ, s. 14-15.

²⁷⁹ TAMTÉŽ, s. 3-5; Z. Burian na tuto dedikaci reagoval v dopise šerifovi osady z ledna roku 1975: „*Vím, že jako čestný člen vaší osady bych měl psát častěji než jednou do roka, ale znáš to, mám obrovskou spoustu práce a se zdravím už to není ono. Někdy se i přemáhám. Přece však na kytaru nezapomínám. Ona a písničky mi vrací sílu I tu moji „Píseň u krbu“, kterou jste mi s věnovali mám rád. Nu a teď už se ti mohu vyznat, došlo mě, když jste mi ji před léty připsali. Získal jsem v životě hodně poct, ale písničku pro mě samého nesložil nikdo, až Ty s Honzou. Napiš zda ji zpíváte ve sboru a zda se líbí. Mě Moc. Váš Zdeněk Burian.*“ TAMTÉŽ, s. 33.

²⁸⁰ TAMTÉŽ, s. 20-22.

Během zkoušek se dohodl a připravil program, umělecký vedoucí souboru pak během zkoušení označil místa jednotlivých pěveckých sól, nástupy celého sboru, celkovou rytmiku a frázování písní, ale i dynamiku jednotlivých hlasů.

Život v osadě

Trampové, přestože nebyli nijak společně oficiálně organizováni a celkově jim vyhovoval svobodný život v přírodě, dodržovali určitá pravidla, která si každá osada vytvářela, ať psaná či nepsaná. Nejvyšším představitelem osady byl šerif, který byl zároveň prvním mužem osady; pečoval o pořádek na chatě a měl za úkol reprezentovat osadu a hájit její zájmy na veřejnosti. Byl zplnomocněn ke správě chaty a ručil za ní, rovněž na něm spočívala odpovědnost za osadu jako takovou.²⁸¹ Šerif byl volen jednotlivými členy osady a vždy se jednalo o nejzkušenějšího a nejzasloužilějšího člena osady.²⁸² V případě šerifovi nepřítomnosti či jeho časovém zaneprázdnění byl zplnomocněn k výše jmenovaným úkonům jeho zástupce. Vedle těchto funkcí se mohl na osadě nacházet rovněž pokladník a při existenci souboru i umělecký vedoucí; tím ovšem mohl být i nečlen osady činný v hudební branži.

Osadní život trval po celý rok, přičemž největší aktivity na chatách se pak přirozeně odehrávaly za teplejších měsíců roku. K osadnímu životu patřily také oslavy svátků, narozenin a některých významných dnů jednotlivých členů osady.²⁸³ Vánoce a Nový rok se většinou slavily v klubovnách, které měli trampové pronajaty přímo ve městě a byly náležitě vyzdobeny.

Na chatu jako takovou se nejčastěji chodilo v sobotu odpoledne a většinou se přespávalo přes noc a v neděli se na večer vracelo zpět do města. Trampové rovněž pořádali různé výlety do okolí nejen svého bydliště, ale i okolí chaty. Výlety pak byly pořádány na kolech, pěšky i po vodě, v zimě pak na lyžích. Rovněž byly navštěvovány obce v okolí chaty při posvíceních, divadlech či poutích. Nejčastějším cílem se však přesto stávala samotná osadní chata.

Určitým problémem, se kterým se setkávali již první skauti za Rakousko-Uherska, byla poměrně častá neúčast na nedělních bohoslužbách. Faráři z kazatelen občas brojili

²⁸¹ ARK, Pamětní kniha osady, nesign.

²⁸² B. HURIKÁN, *Dějiny*, s. 19.

²⁸³ Tyto oslavy se samozřejmě neobešly bez tramského zpěvu; Z. MÁCHA (ed.), *Kronika tramské písničky*, s. 22.

proti těm, kteří „chodí už v sobotu na noc na chatu a v neděli zanedbávají služby Božt“,²⁸⁴ přestože mnoho trampů bylo věřícími lidmi.²⁸⁵

Tramping velmi rozvíjel samostatnost a soběstačnost jedince a mezi činnosti, které tyto vlastnosti na osadě nejvíce rozvíjely, patřila starost o „kuchyni“. Připravovala se jednoduchá a rychlá jídla, která bylo možno připravit v těchto podmínkách. Vařilo se buď přímo na ohni nebo bylo možno připravit jídla na kamnech, která většinou byla součástí výbavy chaty. Zásoby se většinou nosily z města, ale v letních měsících si mohli trampové zpestřit jídelníček sběrem lesních plodů, zejména hub. Zejména pokud byly členy osady i dívky, byla starost o vaření přenechána právě jim.²⁸⁶

²⁸⁴ Tento výrok vyřkl s přímým jmenováním osady Samotáři týnský „prelát“ a šerif se svým zástupcem jej navštívili, aby očistili své jméno: „Řekl jsem panu prelátovi, že naše počínání je docela veřejné a nemůžeme proto dělati nic špatného, zač bychom se museli stydět. Doporučil jsem mu, aby více než nás všimal si podezřelejších živlů naší mládeže, která večer pod pláštěm tmy páchá mnohem horší věci v Semenci a jinde a která se za své činy stydí a skrývá... To jen my trampové se hodíme ke kritizování a každý nás hned odsuzuje, protože je nás málo a každá maličkost je na nás vidět. Nemravnosti, pijáctví, karban a podobné zábavy paďourské mládeže se omlouvají, jen svoboda nás trampů se omluvit nemůže... Nechodíme každou neděli do kostela, to je pravda, ale chodí snad ti ostatní ve městě víc? Ani bych neřekl... „Bůh je všude“ říkají kněží, tedy je i v přírodě. Mohu tedy věřit v Boha kde chci a já v něj věřím a věřím možná víc než nějaká svíčková bába, která líbá sochám nohy, modlí se růženec, ale jinak Boha nezná. O tom jsem se přesvědčil mnohokrát v životě“; ARK, Pamětní kniha osady, nesign.

²⁸⁵ Například obřadu birmování 23. dubna 1944 se účastnila celá osad Samotářů a někteří z nich byli spojeni kmotrovským poutem; TAMTÉŽ, nesign.

²⁸⁶ „Dívky na chatách získávaly dobrou praxi ve vaření, což jim jistě nebylo ke škodě“; TAMTÉŽ, nesign.

Vlajky, nášivky a pamětní placky

Dalšími prameny, tentokrát hmotnými, které byly svébytným projevem tramské kultury, byly různé vlajky, nášivky či placky, které sloužily především jako upomínkové předměty. Tyto předměty se vázaly k historii jednotlivých osad, souborů, ale i jednotlivců, zároveň však mohly být i upomínkou na konkrétní sraz či potlach. Rovněž nelze opomenout jejich čistě dekorativní funkci. S pomocí těchto artefaktů pak lze plněji rekonstruovat a zároveň pochopit kulturu a tedy i život trampů. Důraz byl kladen zejména na využití přírodních či nesyntetických materiálů. Taktéž byly tyto artefakty vyráběny manuálně a u mnohých z nich tento způsob výroby přetrvál dodnes. Každý jednotlivý předmět tím pak získal svůj individuální charakter a jeho hodnota byla tak větší.

Vlajky či spíše vlaječky měly převážně tvar podlouhlého rovnoramenného trojúhelníku a byly zavěšovány špičkou dolů. Rovněž se bylo možno setkat i s jinými tvary například obdélníku nebo i jině.²⁸⁷ Tyto vlajky bývaly vyrobeny z látky, zdobené pak byly výjevy a obrázky buď šitými nebo malovanými. Placky byly pak vyráběny z březového dřeva a byly zdobeny technikou vypalování, přičemž některé z nich byly následně kolorovány barvami ředěnými vodou a poté byly jak ty kolorované, tak i ty nekolorované opatřeny vrstvou laku chránící placku před poškozením. Nášivky, též zvané odznaky, byly vyšívané a velmi často jsou ve tvaru erbu, v němž byl buď název osady nebo alespoň její znamení či zkratka.²⁸⁸

²⁸⁷ Na rozdíl od junáckých družinových a oddílových vlajek, měli trampové víceméně svobodu ve výběru tvaru své vlajky. Naproti tomu junácké vlajky jsou podrobeny určitým pravidlům, mají mít určitý, stanovený tvar a samozřejmě i rozměry (42 cm na délku a 28 cm na výšku); J. ČÁKA, *Junácká symbolika*, s. 75-77; příkladem zvláštního tvaru tramské vlajky byla první vlajka Samotářů, kterou vyšíla „osadní máma“ Z. Králová. Vlajka měla téměř obdélníkový tvar, ale její pravý horní roh byl výrazně zaoblen. Vlajka byla červená s bílým vyšitým nápisem OSADA SAMOTÁŘI, v pravém rohu měla jednoduše vyšitou chatu Samotárnu; ARK, Pamětní kniha osady, nesign.

²⁸⁸ Například členové osady Samotáři měli nejprve v odznaku vyobrazenou jednoduchou kresbu osadní chaty Samotárny spolu s celým názvem osady, který navrhl S. Řimnáč a vyšívala A. Pavlová z Č. Budějovic. Později měli v odznaku jednodušší zkratku osady, která se skládala s písmena O, které se prolínalo s písmenem S. Rovněž existoval tzv. malý mosazný odznak

Náměty výzdoby jednotlivých artefaktů pak zobrazaly jak obecně klasické trampské ornamenty²⁸⁹ a obrázky, tak i ornamenty a obrázky specifické pro jednotlivé osady určitého regionu, v tomto případě pak Vltavotýnska. Z těch obecných byly zaznamenány znamení již zmíněného woodcraftu, obrázky s indiánskými, traperskými a zálesáckými motivy či obrázky ohňů a totemů. Z těch specificky regionálních byly zaznamenány zejména obrázky chaty Samotárny, znaky osad Samotáři, Kentucky, Černý uragán. Jako příklad vlajky věnované určité osobě by bylo možno uvést unikátní vlajku třetího šerifa osady Samotáři L. Sekery – Vlka Samotáře, ozdobenou klasickou symbolikou v duchu odkazu E. T. Setona. Tato vlajka zobrazovala bílého vyjícího vlka s horami v pozadí a šerifskou hvězdou na černém podkladu, na níž byl přichycen kovový odznak opět ve tvaru pěticípé šerifské hvězdy.

osady, který se dal připíchnout do klopky, na němž byl nápis Osada Samotáři a navrhl jej L. Sekera a zhotovil rytec J. Starý z Č. Budějovic; TAMTÉŽ, nesign.

²⁸⁹ Velmi často se jednalo o tzv. symboly trampingu – kytaru opřenou batoh.

Závěr

Tramping a skauting, dvě hnutí, která si vytyčila jako cíl návrat člověka zpět do přírody a vznikala zejména v reakci na přílišné zindustrializování společnosti na přelomu 19. a 20. století byla poměrně provázána. Zatímco se tramping stával čím dál tím více jen čistě hudebním žánrem a v současné době se již s žádným klasickým trampem v přírodě nesetkáme, skautská organizace, byť prošla řadou nutných reforem, se stále odkazuje na Setonův a Baden-Powellův model výchovy. Ani více jak sto let po založení celosvětového skautského hnutí není myšlenka výchovy jednotlivce v přírodě považována za zastaralou.

Český skauting, který se co do založení řadil k jedněm z nejstarších organizací tohoto druhu na světě, měl, zejména díky osobnosti jeho zakladatele A. B. Svojsíka, značné celosvětové renomé. Junácká organizace však měla svá značná specifika, která ji poněkud odlišovala od celosvětového hnutí. Bylo to zejména dáno tím, že větší vliv na český skauting měly myšlenky E. T. Setona než lorda Bade-Powella. Český skauting, rovněž i junácká organizace v Týně nad Vltavou, která byla založena po 2. světové válce, prošel mnoha obdobími velkého zájmu veřejnosti a naopak perzekuce ze strany nedemokratických režimů. Přesto se jej dařilo opakovaně obnovovat a jeho činovníci i v době, kdy byl Junák zakázán, pracovali s mládeží v různých zájmových organizacích v Týně nad Vltavou, zejména v kanoistice a turistice.

Trampské hnutí bylo unikátní českou specifičností a v celosvětovém kontextu neexistovalo nic stejného. Lákavé pro členy tohoto hnutí byla nejen možnost návratu do přírody, ale i dobrodružný život, který mohli prožít v duchu Divokého západu a kanadské divočiny. Tramping na Vltavotýnsku měl, narozdíl od týnského Junáka, kořeny již v dobách první republiky. Již v tomto období se proslavil zejména díky svému hudebnímu souboru. Po určitém utlumení činnosti na počátku války pak v roce 1942 začala opětovná činnost nejen osady, ale i souboru. Pro to se rozhodl tehdejší šerif Leopold Sekera zahájit i výchovnou činnost v duchu setonovského woodcraftu, kterou členové osady zúročili ihned po skončení 2. světové války, kdy se podíleli na založení týnského Junáka.

Přestože nebylo trampské hnutí sjednoceno v jednu pevnou organizaci, která by působila pod jednotnou oficiální hlavičkou, bylo značně perzekuováno ze strany stejných režimů jako organizace Junáka. Zejména v padesátých letech, kdy bylo na vše,

co se jen zdánlivě odvolávalo na „západní“ kulturu, nahlíženo z negativního úhlu pohledu, došlo postupně k utlumení tramského života. K jeho obnově pak přispěla určitá liberalizace společenských poměrů v šedesátých letech. Osada Samotáři obnovuje svou činnost, byť se jedná o činnost hudební. Ani normalizace v sedmdesátých letech pak již nezasáhla do života trampů tak, jako padesátá léta. Vznikly nové soubory a mnozí členové souborů trampovali v obdobném duchu jako trampové za první republiky, ovšem za nelibého pohledu orgánů státní moci.

Skauting a zároveň i tramping se podílely na utváření charakteru nejen jednotlivců, ale i celé společnosti a ovlivnily několik generací našeho národa. Obě hnutí dala možnost, alespoň částečně, realizovat život, který děti a mládež znaly z četby autorů dobrodružných románů jako byly Cooper, May, London, Seton, Grey aj.

Prameny:

a) archivní prameny:

Městské muzeum v Týně nad Vltavou

Pamětní kniha města Týna nad Vltavou II, nezprac. (uložena v badatelně a knihovně Městského muzea v Týně nad Vltavou).

Archiv Střediska Junáka v Týně nad Vltavou (v soukromém držení pana Rudolfa Kosteleckého st. z Týna nad Vltavou).

Složka dokumentů 1945-48/1.

Složka dokumentů 1945-48/2.

Složka dokumentů 1945-48/3, Kronika I. oddílu, nesign.

Složka dokumentů 1968-70/1.

Složka dokumentů 1968-70/4.

Soukromý archiv Jiřího Hladečka

O trampech stručným slovem dějin a veršem, Irčan (text přednášky prosloušené 18. června 1965 v Praze Karlem Vojířem), nesign.

Fotografie souboru Samotáři v sestavě ze sedmdesátých let, nesign.

Fotografie souboru Samotářů vystupujících na Večeru tramských písní, nesign.

Fotografie všech účastníků Večera tramských písní, nesign.

Fotografie členů osady Kentucky mezi lety 1947-48, nesign.

Fotografie členů osady Kentucky na Vánoce 1950, nesign.

Text písně Vinetou, nesign.

Text písně Táboráku plápolej, nesign.

Text písně Táborový oheň, nesign.

Text písně Na osadě hráli, nesign.

Text písně Za osadou, nesign.

Text písně Řeka mlčí, nesign.

Text písně Ve strážním koši, nesign.

Text písně Cowboy z Cherokee, nesign.

Text písně Letí šíp savanou, nesign.

Text písně Jen kytara a já, nesign.

Text písně Padesátka, nesign.

Text písně Ohrada, nesign.

Text písně Jen kytara a já, nesign.

Text písně Čtyři javory, nesign.

Text písně To naše mládí, nesign.

Soukromý archiv Karla Hladečka

Kronika osady Kentucky, nesign.

Soukromý archiv Rudolfa Kosteleckého ml.

Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.

Fotografie týnských sokolů na výletě, nesign.

Fotografie ze stavby osadní chaty Samotárny, nesign.

Fotografie Samotárny, nesign.

Fotografie srubu osady Stará sedma, nesign.

Fotografie osadních vlaječek a nášivek, nesign.

b) prameny vydané:

MÁCHA, Zbyněk (ed.), Kronika tramské písničky, Praha 1967.

Písničky Samotářů, Týn nad Vltavou (vydáno v osmdesátých letech 20. století při Osvětové besedě v Týně nad Vltavou).

Seznam literatury:

BADEN-POWELL, Robert, Na pomoc skautským vůdcům, Praha 2006.

BALÍK, Stanislav, Junák-skaut. Příklad Velena Fanderlika, in: Lukáš Fasora – Jiří Hanuš – Jiří Malíř – Libor Vykoupil (edd.), Člověk na Moravě v první polovině 20. století. Brno 2006. s. 451-466.

BARTOŠ, Josef – KOVÁŘOVÁ, Stanislava – TRAPL, Miloš, Osobnosti českých dějin, Olomouc 2005.

BOORSTIN, Daniel J., Člověk hledající. Příběh lidské touhy pochopit svět a sebe sama, Praha 1999.

BROŽ, Josef, Turistika, in: Československá vlastivěda X. Osvěta, Praha 1931, s. 558-583.

ČÁKA, Jan, Junácká symbolika, Praha, 1990.

ČÁKA, Jan, Zmizelá Vltava. Beroun, 1997.

ČAPEK, Karel, Hovory s TGM, Praha 1969.

„Din“, Česká tábornická unie, in: Edgar Wallace, Sanders od řeky, Praha 1990, s. 76-77(=Rodokaps 4/1990).

EFMERTOVÁ, Marcela C., České země v letech 1848-1918, Praha 1998.

EMERSON, Ralph Waldo, Eseje, Bratislava 1991.

- GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan, Druhá republiky 1938-1939, Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě, Praha 2004.
- HANSEN, Walter, Vlk, jenž nikdy nespí, Praha 1994.
- HOCHMANOVÁ-BURIANOVÁ, Eva, Zdeněk Burian – pravěk a dobrodružství (rodinné vzpomínky), Praha 1991.
- HURIKÁN, Bob, Dějiny trampingu, Praha 1990.
- CHURAŇ, Milan a kol., Kdo byl kdo v našich dějinách 20. století, Praha 1994.
- KAPLAN, Karel, Pět kapitol o únoru, Brno 1997.
- KAPLAN, Karel, Proměny české společnosti 1948 – 1960 I, Praha 2007.
- Cestou k pramenům. Skautské historické minimum, Praha 1994 (sestaveno kolektivem historické komise při Ústřední radě Junáka-svazu skautů a skautek).
- KOSTELECKÝ, Rudolf, Tramping a trampská píseň na Vltavotýnsku (70 let osady Samotáři), Týn nad Vltavou 2005.
- KOŽÍŠEK, František „Biminji“ (ed.): E. T. Seton, Pozdrav posluchačům Československého rozhlasu, Edgar Wallace, Sanders od řeky, Praha 1990, s. 73-74 (=RODOKAPS 4/1990).
- KÁRNÍK, Zdeněk, České země v éře První republiky (1918-1938) I. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929), Praha 2003.
- KÁRNÍK, Zdeněk, České země v éře První republiky (1918-1938) II. Československo a České země v krizi a ohrožení (1930-1935), Praha 2002.
- KÁRNÍK, Zdeněk, České země v éře První republiky (1918-1938) III. O přežití a o život (1936-1938), Praha 2002.
- KŘÍŽEK, Jaroslav, Němci, Lenin a čs. legie, Praha 1997.
- „Logan“, 130. výročí narození E. T. Setona, in: Josef Pecinovský, Plástev jedu, Praha 1990, s. 73-74 (=RODOKAPS 3/1990).
- MARŠÁLEK, Pavel, Protektorát Čechy a Morava. Státoprávní a politické aspekty nacistického okupačního režimu v českých zemích 1939-1945, Praha 2002.
- McGREAL, Ian P.(ed.), Velké postavy západního myšlení. Slovník myslitelů, Praha 1997.
- MENCL, Vojtěch – HÁJEK, Miloš – OTÁHAL, Milan – KADLECOVÁ, Erika, Křižovatky 20. století. Světlo na bílá místa v našich dějinách, Praha 1990.
- NAGY, László, 250 miliónů skautů, Praha 1999.
- PEHR, Michal, Velmi slušná kampaň. Volby 1946 v heslech, karikaturách a obrazech, Dějiny a současnost 26, 2004, č. 2, s. 30-32.

- PECHA, Libor, Woodcraft. Lesní moudrost a lesní bratrstvo, Olomouc 1999.
- PLAJNER, Rudolf, Úsvit českého junáctví, Praha 1993.
- PLETZER, Karel, Týn nad Vltavou. Stručný přehled historie města, Týn nad Vltavou 1993.
- SAKAŘ, Josef, Dějiny města Týna nad Vltavou a okolí I-IV, Týn nad Vltavou 1935.
- SEKERA, Leopold, Samotáři, Jižní stezka 1, 1968, č. 4.
- SETON, Ernest Thompson, Indiáni – kniha lesní moudrosti, Praha 2003.
- SETON, Ernest Thompson, Svitek březové kůry, Praha 2004.
- STIBRAL, Karel, Je les krásný? Estetické vnímání lesa a přírody v průběhu staletí, Dějiny a současnost 28, 2006, č. 11, s. 37-40.
- SUDOVÁ, Martina – PROCHÁZKA, Lubomír, Vltavotýnsko, Praha-Litomyšl 2007.
- SVOJSÍK, Antonín Benjamin, Skauting, in: Československá vlastivěda X. Osvěta, Praha 1931, s. 612-616.
- SVOJSÍK, Antonín Benjamin (ed.), Základy junáctví, Praha 1991.
- ŠIMÁNEK Josef, A. B. Svojsík, Praha 1948.
- THOREAU, Henry David, Walden aneb život v lesích, Praha 2006.
- UHLÍŘ, Jan B., Protektorát Čechy a Morava v obrazech, Praha 2008.
- VANĚK, Miroslav – MŮCKE, Pavel – PELIKÁNOVÁ, Hana, Naslouchat hlasům paměti. Teoretické a praktické aspekty orální historie, Praha 2007.
- ZAJÍC, Jiří (ed.), Vůdcovská zkouška I. Myšlenkové základy skautingu, Praha 2001.

Internetové stránky:

www.junak-tnv.wz.cz

Seznam příloh

- Příloha č.1 – píseň „*Píseň u krbu*“ věnovaná zasloužilému umělci akademickému malíři Zdeňku Burianovi, text: L. Sekera, hudba: J. Zeman, in: *Písničky Samotářů*, s. 4-5.
- Příloha č. 2 – píseň „*Severní hvězda*“, text: L. Sekera, hudba: J. Zeman, in: *Písničky Samotářů*, s. 6-7.
- Příloha č. 3 – píseň „*Kytara*“, text a hudba: J. Zeman, in: *Písničky Samotářů*, s. 8.
- Příloha č. 4 – píseň „*Řeka stará*“, text a hudba: J. Zeman, in: *Písničky Samotářů*, s. 10-11.
- Příloha č. 5 – píseň „*Kytička vřesu*“, text: L. Sekera, hudba: J. Zeman, in: *Písničky Samotářů*, s. 12-13.
- Příloha č. 6 – píseň „*Podskalský lavičky*“ text: L. Sekera, hudba: J. Zeman, in: *Písničky Samotářů*, s. 16-17.
- Příloha č. 7 – píseň „*Osado, osado*“, text: L. Sekera, hudba: J. Zeman, in: *Písničky Samotářů*, s. 18-19.
- Příloha č. 8 – píseň „*Mám rád*“ věnovaná šerifovi osady Samotářů L. Sekerovi, text a hudba: J. Zeman, in: *Písničky Samotářů*, s. 20-21.
- Příloha č. 9 – píseň „*Vzhůru na osadu*“, text a hudba: L. Sekera, in: *Písničky Samotářů*, s. 22-23.
- Příloha č. 10 – píseň „*Zlatokopův návrat*“, text: L. Sekera, hudba: J. Zeman, in: *Písničky Samotářů*, s. 24-25.
- Příloha č. 11 – píseň „*Balada o námořníkovi*“, text a hudba: L. Sekera, in: *Písničky Samotářů*, s. 26-27.
- Příloha č. 12 – píseň „*Toulavý cowboy*“, text: L. Sekera, hudba: J. Zeman, in: *Písničky Samotářů*, s. 28-29.
- Příloha č. 13 – píseň „*Padesátka*“ – hymna klubu padesátníků, text: L. Sekera, hudba: J. Zeman (AJH, text písně Padesátka, nesign.).
- Příloha č. 14 – píseň „*Mládenci sláva*“, text a hudba: bratři Konvičkové (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 15 – text písně „*Ohrada*“ bez uvedení autora (AJH, text písně Ohrada, nesign.) a text písně „*Jen kytara a já*“ od B. Nikodéma a K. Růžičky (AJH, text písně Jen kytara a já, nesign.).
- Příloha č. 16 – text písně „*Čtyři javory*“ od I. J. Urkse (AJH, text písně Čtyři javory, nesign.) a text písně „*To naše mládí*“ – autor neuveden (AJH, text písně To naše mládí, nesign.).

- Příloha č. 18 – Uvědomění soukromého účastníka v otázce případu vykradení osadního srubu Samotárny (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 19 – ručně kreslená mapa cesty z Týna nad Vltavou na osadní srub Samotárnu (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 20 – Úvodní list Pamětní knihy osady Samotářů s obrázkem Samotárny (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 21 – fotografie týnských sokolů na výletě do týnského okolí. Třetí zleva je J. Strubinský, první šerif osady Samotáři (ARK, fotografie týnských sokolů na výletě, nesign.).
- Příloha č. 22 – obrázek osadní vlajky Samotářů jejíž autorkou byla Z. Králová (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 23 – fotografie dokumentující počátek prací na stavbě osadní chaty Samotárny (ARK, fotografie ze stavby osadní chaty Samotárny, nesign.).
- Příloha č. 24 – osadní chata Samotárna (ARK, fotografie chaty Samotárny, nesign.).
- Příloha č. 25 – první soubor Samotářů – zleva nahoře: V. Kadlec, J. Soucha; spodní řada: V. Mezera, L. Hodný a K. Mezera (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 26 – soubor Samotářů – zleva: J. Bečvář, J. Soucha, L. Hodný; dole uprostřed: I. J. Urks (R. Kostelecký, Tramping a tramská písnička. 70 let osady Samotáři, s. 16.).
- Příloha č. 27 – osada Samotáři roku 1943 (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 28 – symboly trampingu: kytara s batohem opřená o milovník (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 29 – obrázek, koláž, zobrazující třetího šerifa osady Samotáři L. Sekeru – Vlka Samotáře s ukázkou vlajky (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 30 - obrázek, koláž, zobrazující F. Bečváře – Desperáta Pedra s ukázkou vlajky (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 31 - obrázek, koláž, zobrazující Z. Královou – Vlaštovku s ukázkou vlajky (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 32 - obrázek, koláž, zobrazující S. Řimnáče – Bílého Vlka s ukázkou vlajky (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 33 - obrázek, koláž, zobrazující F. Koberu – Piráta Klacka s ukázkou vlajky (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).

- Příloha č. 34 - obrázek, koláž, zobrazující F. Frýda – Tuláka Severu s ukázkou vlajky (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 35 - obrázek, koláž, zobrazující M. Bilicze – Šprýmaře Jiskru s ukázkou vlajky (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 36 – 7 fotografií zobrazujících okolní krajinu kolem chaty Samotárny (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 37 – soubor Samotáři ve složení horní fotografie zleva: M. Bilicz, F. Frýd, S. Řimnáč, F. Kobera, F. Bečvář, s kytarou L. Sekera; dolní fotografie: F. Bečvář, S. Řimnáč a L. Sekera (ARK, Pamětní kniha osady Samotářů, nesign.).
- Příloha č. 38 – soubor Samotářů vystupující na Večeru trampských písní, který pořádali, šedesátá léta 20. století ve Vltavotýnské Osvětové besedě – dřívější sokolovně (AJH, fotografie souboru Samotářů vystupujících na Večeru trampských písní, nesign.).
- Příloha č. 39 – fotografie souboru Samotáři v sestavě nahoře zleva: J. Hladeček, E. Procházka, M. Bilicz, L. Sekera; dole: K. Hájek a J. Zeman (AJH, fotografie souboru Samotáři v sestavě ze sedmdesátých let, nesign.).
- Příloha č. 40 – fotografie party Podskaláků (AJH, fotografie, nesign.).
- Příloha č. 41 – členové osady Kentucky na přelomu let 1947 a 1948 (AJH, fotografie členů osady Kentucky mezi lety 1947-48, nesign.).
- Příloha č. 42 – členové osady Kentucky na Vánoce roku 1950 (AJH, fotografie členů osady Kentucky na Vánoce 1950, nesign.).
- Příloha č. 43 – srub osady Stará sedma (ARK, fotografie srubu osady Stará sedma, nesign.).
- Příloha č. 44 – společná fotografie účastníků Večera trampských písní pořádaném souborem Samotáři, šedesátá. léta 20. století (AJH, fotografie všech účastníků Večera trampských písní, nesign.).
- Příloha č. 45 – trampská osada Měsíc (R. Kostelecký, Tramping a trampská písnička. 70 let osady Samotáři, s. 16.).
- Příloha č. 46 – ukázky trampských a osadních vlaječek a nášivek (ARK, fotografie osadních vlaječek a nášivek, nesign.).
- Příloha č. 47 – líc a rub vlajky Junáckého střediska v Týně nad Vltavou (ASJTnV, 1945-48/2-12).
- Příloha č. 48 – 2 fotografie u příležitosti slavnostního slibového táboráku z roku 1945. Na první fotografii průvod junáků k týnské sokolovně a na druhé slavnostní zapálení ohně (ASJTnV, 1945-48/2-4).

- Příloha č. 49 – junáci nastoupení na Vltavotýnském náměstí během oslav dožíněk roku 1945 (ASJTnV, 1945-48/2-5).
- Příloha č. 50 – zápisky z deníku jedenáctiletého J. Humheje z roku 1948. Za pozornost stojí záznam ze středy 12. října (ASJTnV, 1945-48/2-14).
- Příloha č. 51 – fotografie J. Humheje tajemníka týnského Junáka, Bílina 1969 (ASJTnV, 1968-70/4-16).
- Příloha č. 52 – vedoucí činovnice junáckého tábora na Bílině 1969, zleva: Marková, Koberová, Burešová, Pizingerová, Baronová (ASJTnV, 1968-70/4-16).
- Příloha č. 53 – ukázka z táborového života družiny Berušky, Bílina 1969 (ASJTnV, 1968-70/4-16).
- Příloha č. 54 – tábor na Bílině 1969 nahoře vlevo: služba u brány, nahoře vpravo: koupání, uprostřed: slavnostní táborák, dole: návštěvní den (ASJTnV, 1968-70/4-16).
- Příloha č. 55 – řád junáckého tábora z roku 1969 (ASJTnV, 1968-70/4-5).
- Příloha č. 56 – denní program junáckého tábora ze dne 19. 7. 1969 (ASJTnV, 1968-70/4-12).
- Příloha č. 57 – přihláška na junácký tábor pořádaný roku 1970 (ASJTnV, 1968-70/4-28).
- Příloha č. 58 – struktura střediska Junáka v Týně nad Vltavou ve čtyřicátých letech 20. století (www.junak-tnv.wz.cz).
- Příloha č. 59 – struktura střediska Junáka v Týně nad Vltavou v letech 1968-70 (www.junak-tnv.wz.cz).

Příloha č.1 – píseň „Píseň u krbu“ věnovaná zasloužilému umělci akademickému malíři Zdeňku Burianovi, text: L. Sekera, hudba: J. Zeman.

PÍSEŇ U KRBU

Slova: L. Sekera - Hudba: J. Zeman

Už černá noční tma, na mou chatu
 ten totem osad - ní, náruč roze -
 pa - dá. A ko - mi - na se - dý dým
 vi - rá, jak sta - rý pa - mět - ník
 stoupá výš a výš. To už se krb v cha -
 zkačky vy - prá - ví. A o - bra - zu nad kr -
 tě bém indián se dří - vá, zve
 ja - ko ka - ma - rád při - sed - ni si
 sta - ný ná - čel - ník du - ši ro - zu -
 blíž.
 mí.
 Když v kr - bu

mém okeři ru - dě zá - ři,
 přyskyří - cí vaponínka zavo -
 ní
 když jsem tak sám stírám slzu
 z tvá - ři, ký - ta - ry křás jen
 ti - še zaavo - ní. Jak
 ře - ka ve - li - ká ten život utí -
 ká, často si vaponínám co přinesl
 krás. Když v krbu mém okeř do - ha
 sí - ná, žhá - vé u - křlí u -
 ká - že všechno zas.

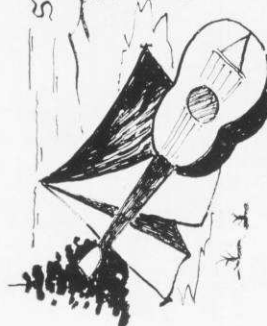
SEVERNÍ HVĚZDA

Slova: L. Sekera - Hudba: J. Zeman

Já věčný poutník se tou - lám
 Je kvěde naší ve - li - ké
 nikdy však nebýrám sám,
 tak ča - sto patřírám dík,
 a jako každý z tu - lá - ků,
 když bloudí poutník kra - ji - nou,
 tu velikou hvězdu znám,
 cí na moři ná - moř - ník,
 a jako každý z tu - lá - ků,
 když bloudí poutník kra - ji - nou,
 tu velikou hvězdu znám.
 cí na moři ná - moř - ník.

hmi C D7
 Severní hvězda nad námi xáři
 a s nebe padá její jas
 a zetmy duje vítr do trávi
 kde naše cesta končí as.
 kotami ru - vi - nou šerem i noční imou
 po moři bu - ší - nou tou zemi nezna -
 mou. vedeš nás sama jak zácha jina
 vedeš na konec naší cest.
 Severní hvězdo hvězdo je - cí - má
 jen ty nás můžeš k cíli vest.

Slova i hudba: J. Zeman

KYTARA

Uznavu všedních
Nad řekou svítí
Ve větvičce pták už

dnů z očí smý-
vát, řě-ka les měkký
tmou zlutá zá-
ře, oheň nas hřeje
stich tiše dřív-
má. Reka les měkký

vřes, vá-
bí nás
zas před cha-
tou.
vřes, šly už
bmi spát.

Ve-se-
lý hlas, do o-
čí jas
les už šel spát,
budem mu hrát
kytaro má
družko mi-lá

s čatou a kytarou vrátí se zas.
ky-ta-ra zazpívá písničku svou.
do snů nám písnička tvá bude hrát.

181

ŘEKA STARÁ

Slova i hudba:
Jan Zeman

ŘEKA STARÁ

Slova i hudba: Jan Zeman

Ře-kou starou poplu-jem

ka-žní ptá-ci vrá-ti-li se zpět.
 Já-rem roz-vo-ně-ša zem.
 ne-be-m mod-rým z-krá-sněl ce-lý svět.

Ře-ko má tvůj zpěv v srdci mám,
 kd-yž nej-sem s tebou vz-po-mínám.
 Pe-ře-ji šum tak do-bře znám.
 kd-yž nej-sem s tebou, vz-po-mínám.

1. Řekou starou poplujem
tažní ptáci vrátili se zpět.
Jarem rozvoněla zem,
nebem modrým zkrásněl celý svět.
2. Mladé smrčky na stráni,
jak v zrcadle prohlíží svůj šat.
Rákosí se naklání,
ravec křičí, že je tady rád.
3. Naše cesta končí tam,
kde skála svou dávnou stojí stráž.
Kde v soumraku zpívá nám
cvrčků sbor večerní otčenáš.

Refrén:

Řeko má, tvůj zpěv v srdci mám,
když nejsem s tebou, vzpomínám.
Peřeji šum tak dobře znám,
když nejsem s tebou, vzpomínám.

Slova: L. Sekera - Hudba: J. Zeman

Je na sta cest, které někdy vedou,
 Je na sta hvězd, které svítí samy,
 je-nom tu jednu nej-ra-dě-ji máme,
 posled-ní dřevo do pla-me-nů dáme,
 ře-ka ply-ne, lo-dě ti-se je-dou,
 a v ohni mém ho-ří dra-ho-ka-my,
 cestou si hvíždám, písně které znám.
 na tyhle chvíle re-ka-po-mí-nám.

/ 12 /

Sluneční paseka vřesem mí zavoní
 Na polštář mechový, sednu si potají
 a sosny zte-pí-lé ke mně se nakloní,
 bory a modřiny, písně mi apívají.
 Tam chata má jak starý kamarád
 To je ten kraj, který tak dobře známe
 přijde mi v ústřety pozdrav dát,
 kam i ve vzpomínkách chodívám.
 Chata moje u-kry-tá v klínu našich
 když bych musel odejít jedinou z našich
 le-sů, tam mě vadyčky při-vi-tá
 le-sů, na tu cestu chtěl bych mít
 ky-tič-ku vře-su.
 ky-tič-ku vře-su.

PODSKALSKÝ LAVIČKÝ

Slova: L. Sekera
Hudba: J. Zeman

Sta - ré lípy nud - ře - kon
 Když jsem po ná - bre - ži šel
 vy - prá - vě - jí zka - zku svou,
 pře - vo - zník tam pře - vá - xel,
 jak za našich mladých let
 v lodi stála má mi - lá
 na lavičkách byl náš svět,
 šátečkem mi mň - va - la.
 Při kytarě z ve - če - ra
 Pak jsme si za chvíličku
 písničky zněly do še - ra.
 našli naši lavičku.

Podskalský la - vič - ky
 na tejniským ná - bre - ži,
 de - sá - tá od - bi - la co na tom
 xá - le - ží . Vy
 staré la - vič - ky , la -
 vič - ky dřevě - né , kaž -
 dý kdo měl Vás rád , ten neza -
 po - me - ne , kaž - dý kdo měl Vás
 rád , ten neza - po - me - ne .

Na stráni nad řekou Vltavou
 osada skrytá je
 a velká řeka v údolí
 vypráví své báje.

Ráno, když z mlhy se vyhoupne
 sluníčka zlatý jas,
 na naši osadě probouzí
 se jitro plné krás.

Tam celý den píáci zpívají
 a svět se zdá jak ráj,
 osadu hezcí bys nenašel,
 kdybys šel světa kraj.

Večer, když zaplame táborák,
 svým dýmem zazvoní,
 veselá písnička s kytarou
 jásavě zazvoní.

Černá tma krajinu zahálí,
 zapadá hvězda má,
 dobrou noc, dobrou noc má milá,
 osada usíná.

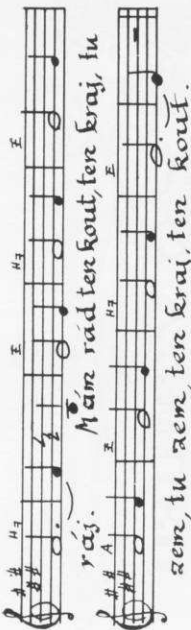
Refrén:
 Osado, osado, tebe mám tolik rád,
 v klínu tvém, osado, šťasten jsem a mlád.

MÁM RÁD

Slova i hudba - J. Zeman.

1.) Mám rád když ře-ka ří-ká
 bá-seň ča-rov-nou, do ti-cha nočních
 snů. Mám rád, když oheň
 kreslí malbu plamenou barvami
 letních dnů. Mám rád tu zem, ten
 kraj, ten kout, jenž šidal vo-ry
 plout. Mám rád tu zem, ten
 kout, ten kraj, jenž tuláku je

2.) Mám rád, když vítr hraje píseň houzebnou
 na strunách starých bříz.
 Mám rád, když kouř si utká stuhu tak jemnou
 jak u královských říz.

3.) Mám rád, když lesní sbory s mojí kytarou
 naladí správný tón.
 Mám rád, když jarní vody cestou prastarou
 s ledy se pusť v hon.

4.) Mám rád, když žlutý kolo svou pouť nebeskou
 za lesem ukončí.
 Mám rád, když ráno kropí rosou zářivou
 nitěky pavoučí.

Věnováno šerifovi osady Samotářů

Slu-nič-ko už, ka-ma-rá-di
 začlo pěkně hrát, začlo pěkně
 hrát, začlo pěkně hrát.
 Buďte všichni při-pra-ve-ni
 na cestu se dát, na cestu se
 dát, na cestu se dát.

1. Sluníčko už kamarádi, začlo pěkně hrát,
 začlo pěkně hrát, začlo pěkně hrát.
 Buďte všichni připraveni, na cestu se dát,
 na cestu se dát, na cestu se dát.

2. Pocourat se ranní rosou, kdopak by se bál,
 kdopak by se bál, kdopak by se bál.
 Utrhnout si kytku hezkou a jít zase dál,
 a jít zase dál a jít zase dál.

3. Kytary nám do pochodu písni budou hrát,
 písni budou hrát, písni budou hrát.
 Z plných plic si zazpívej a buď na světě rád,
 buď na světě rád, buď na světě rád.

4. Na chvíli si usedneme na mez voňavou,
 na mez voňavou, na mez voňavou.
 Poslechnem jak vítr hvízdá, píseň toulavou,
 píseň toulavou, píseň toulavou.

5. Vzhůru, vzhůru na osadu, to je teď náš cíl,
 to je teď náš cíl, to je teď náš cíl.
 V jejím klínu chceme prožít hodně hezkých chvíl,
 hodně hezkých chvíl, hodně hezkých chvíl.

6. Až tam velký oheň vzplane, každý bude rád,
 každý bude rád, každý bude rád.
 Všechny staré trampské písně, každý musí znát,
 každý musí znát, každý musí znát.

7. Noc, která se le zemi snáší, má kouzelnou moc,
 má kouzelnou moc, má kouzelnou moc.
 Osada ti, moje milá, dává dobrou noc,
 dává dobrou noc, dává dobrou noc.

ZLATOKOPŮV NÁVRAT

Já zla-to jsem kopal tam v Černých
 horách, v pro-kle-tým ú-do-li
 kde končí svět. Sa-mo-ta
 tí-ž, dá-bel se che-cíťa
 rvu se se ská-lon přes dva-cet
 let. let.

1. Já zlato jsem kopal tam v černech horách
v prokletým údolí, kde končí svět.
Samota tíží, ďábel se chechtá,
rvu se se skálou, přes dvacet let.
2. Tam zemřel mi přítel, oslice sedá,
na hrob jí zasadím červenej křeč.
V samotě moji byla mi věrná,
dřela se se mnou přes dvacet let.
3. Já chci se už vrátit z údolí v horách
svý kroky obracím k domovu zpět.
Tam za tou duhou na řarmě starý
čeká má milá, přes dvacet let.

Hudba i slova: L. Sekera

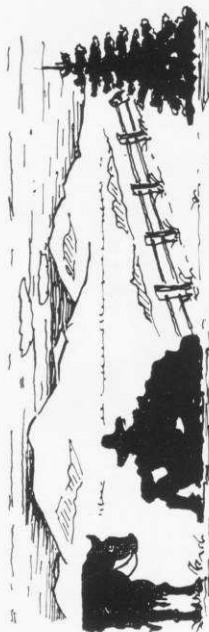
III BALADA O NÁMOŘNÍKOVĚ

Prokletá bouře a úte-sy
zrádné, strhly loď mojí
do ří-še snů. Kla-dě-je
mě-ní se v pře-lu-dy
klamné, vim, že se
bliží konec mých dnů.

Recitativ:

Když bouře kletá běsí a řve a vítr plachty v cáry trhá
a vlna za vlnou se o palubu tříští,
pak osud buď milostiv lodníkům.

1. Prokletá bouře a útesy zrádné
strhly loď moji do říše snů.
Naděje mění se v přeludy klamné,
vim, že se blíží konec mých dnů.
2. Sbohem buď má milá, přišla ta doba,
k tobě se nikdy nevrátím víc.
Kytici svátební jiný ti podá
a za mě zlíbá tvou bledou líc.
3. Mé tělo zmučené do tmy se noří,
kde bude hrob můj, to nepoznáš
a průvod pohřební kolem mě tvoří
jen pár delfinů jak čestná stráž.
4. Pod věncem z korálů mé tělo leží
u mořskejších růží, jak bys chtěla
a místo pomníku věčný klid stráží
prástará kotva – zrezivělá.

TULAVÝ COWBOY

Slova: L. Sekera

Hudba: J. Zeman

Tou-lal jsem se v Louisiana
 žnal jsem dobře Oklahomu
 U-do-li a bi-lé ska-ly
 Co-lo-rá-du, In-di-a-ně, bú-ro-ly jsem
 Da-ko-tu i A-ri-zo-nu, v Mexiku jsem
 pe-ře-j hu-čí ně-kde v dá-li, xčistě tuňě
 sá-rí-lel v ře-xa - su.
 ně-ja-ky čas žil.
 pi-je ma-lá laň.
 Ne-ra-dé jsem lo-vil ko-kě
 Jed-mou jsem se vrá-til do-mů
 Když se ve-čer k ne-bi di-vám

Bmi
 ká-ry pã-sí ro-re - go - ně,
 a tam do - le u ka - no - ru,
 své-mu stá-du pí - seň xbí - vám,
 do - sta - mí - kem jez-dil v Kan-sa-su,
 cha-tu x ced-ě jsem si po - sta - vil.
 kře-zda s nebe padá na mou dlan.
 REPREN
 Ho - la hou hou, ho - la
 hou hou do - mů jsem se vrá - til
 rád. Ho - la hou hou ho - lo
 hou hou. Kde cedry
 ro - ně - ly a hu - čel ro - do -
 pad.

P A D E S Á T K A

50

(HYMNA KLUBU PADESÁTNIKŮ)

SLOVA:
LEOPOLD ŠEKERA

HUDBA:
JAN ZEMAN

Že náš ži-vot ne-ní žád-něj-ší, než si za-žít - vať.
 Když jsi jed-nou pro ru-zo-rou, co Ti xbu-de ne-ž si za-žít - vať.
 Vy-se-le však ži-vot mu-síš, vř-ť, a tam pil-vo-du s-me-dem taj-ně hu-čel.
 Je-ně-ž, a ner-vá-ky a ohvat, ža nej-lep-ší čas, ka-ma-ná-dů hlas.

REFRAIN:

Dnes-ka je nám a jsme stá-le mla-dí, i když bla-va pro-kvé-tá
 stří-bram ka-ma-rá-di, At' o-sa-da sta-ná-zus ve svěm klí-nu hrě-je-nás
 i když při-šel ne-od-vrat-ně pa-de-sat-ky čas, i když při-šel ne-od-vrat-ně pa-de-sat-ky čas.

bratřské sboru „Seltlerů“. Tato píseň symbolizovala veselý duch vsady a byla proto jednoduše a volně zvolena vsadní hymnou:

Mládenci sláva:

Slova a hudba: Bratři Konvičkové

Dvo-jeot-mu mi-xo-vou trávi jít zmi-če - ný před ol-lar' žít
 pool dohle - dem, jít vodu sme - dem a be-hat ka-len - dár
 mon-žel-sví váx-ná je věc, poz-ná kaž-dý na ho - nec,
 že svo-bodně žít, klid v živole mít, mi-xe jón mlá-de - nec.
 Mládenci sláva každý uk-ná-vá že kdo se oxi-ní že vlastně
 modě - lá - vá, je nás tu má-lo, komu se zda-lo že by ho pod pan-
 toplem ještě ně-co hřá-lo Mlá-de-ci slá - va každý uk-ná - vá zena je
 ab-e-e na mi-xe se pro-di - lá - vá nám otuce zá-ři v lednu i zá-ři
 je nás tu má-lo jiu a více žev lo zá - dá (já, sa, da dá) FINE.

JEN KYTARA A JÁ B. NIKODÉM - K. RŮŽIČKA

SBOHEM BUD MA CHATU, KDE JSEM ŠTÁSTEN BYL,
SBOHEM VŠECKY NADĚJE,
ŽÍTÍ MÉHO ZLATO, KDO MI ULŮPIL,
OSUD SE MI VYSMĚJE.
PROČ OČI PĚR MĚL JSEM TAK RÁD
A NIKDY VÍC JE NĚSMÍM ZNÁT.
SBOHEM KAMARÁDI, MUSÍM ODEJÍT
KDYŽ NEMOHU ŠTÁSTĚN BÝT.
REF.
JEN KYTARA A JÁ, MY PŮJDEM SPOLU DÁL A DÁL
KDYŽ NÁS TAK ŽIVOT OBEHRÁL, KDO ÚTĚCHU NĀM DÁŽ
AŽ TĀBORĀKU DÝM, SE DO DALEKA ROZLETÍ
TU S KYTAROU SVŮU V OBJETÍ, VZPOMÍNAT BUDU VÍM.
ODEŠLA PÍSEŇ SE RTU MÝCH, ZAPADLA V BÍLÝCH ZÁVĚJÍCH.
JEN KYTARA A JÁ, MY PŮJDEH KDOŽ TO VÍ AŽ KAM,
KDE NĚNÍ FALEŠ, ŽĀDNÝ KLAM
JEN LÁSKA UPRŮMĀNĀ.

OHRADE

1. OHRADE SE TĀHNE KRAJEH BŮHVÍ KAM,
MĚ STĀDO VŽ NECHCE DĀLE JÍT,
ŽĚNĀH A V LĀHVÍ JENŮH DOUSEK MĀH,
NEVĪH CO ŽĪTRĀ BUDU PĪT.
SLUNCE ŽĀR K ŠĪLENSTVĪ VŽ MĚ DOHĀNĪ
ČĚRT ABY VZĀL TU ZĀTRACENŮU PLĀNĪ,
JEN VĪTR ZNĀ MĚ OSĀHĚLĚ VOLĀNĪ.
! ŽPĪVĀH SI O STĪŇU KTERĚJ BY BYL JĀKO DLĀNĪ!

2. OHRADE SE TĀHNE KRAJEH BŮHVÍ KAM,
A CŮWBŮY TEN MŮŽE JENŮH SNĪT,
PROČ PLĀNĪ NĀ KONĪ ŽĚDĪ SEH ĀTĀH,
KDYŽ VĚDREH NEHŮŽE ANĪ KLĪT.
SLUNCE ŽĀR K ŠĪLENSTVĪ VŽ MĚ DOHĀNĪ
ČĚRT ABY VZĀL TU ZĀTRACENŮU PLĀNĪ,
JEN VĪTR ZNĀ MĚ OSĀHĚLĚ VOLĀNĪ.
! ŽPĪVĀH SI O STĪŇU KTERĚJ BY BYL JĀKO DLĀNĪ!
REF.
KOLEM OBLĀKA PRĀCHU A JĀTOUHU JĚDĪŇOU MĀH
DOHŮ, ŽPĪVĀH SI O STĪŇU KTERĚJ BY BYL JĀKO DLĀNĪ!

Čtyři javory . . . I. J. Urks

1. Kolem tejniský kašny stojí čtyři javory,
kolem tejniský kašny stojí čtyři javory.
Pod nimi nám holka, holka, holka, holka modrocoká
prechla láska za hory.
2. Prchla nám a nevrátí se ani za sto let,
prchla nám a nevrátí se ani za sto let.
Ieda že čas smíří, svolá pod javory čtyři
srdce naší láske zpět.
= K Semenci alej, stromy když voněj,
ta je tak miloučká, když tys mi blízoučká.
Na tejniskej věži hodiny běží,
nám na tej chvíliče už docela nezaleží.
= Proč se na nás mraďíš, copak jsem Ti udělal,
za jiným se točíš, nech mne stát a toč se dál
Z Tvý falešný lásky už mně bolejí vlásky
už mám z toho vrásky
jen mi fóry nedělej, nedělej, nedělej,
bez Tebe je pro mne svět taky ztracenej.
3. Kolem tejniský kašny stojí čtyři javory,
kolem tejniský kašny stojí čtyři javory,
Dám Ti u nich kvíně, budu hledat jinde,
Tobě, holka na vzdory.
4. Toho kdo javory sázel, hlava nebolí,
toho, kdo javory sázel, hlava nebolí,
dám Ti u nich kvíně, budu hledat štěstí jinde
Tobě, holka na vzdory.

---Te naše mládí---

1. Žít ve stíau tetém, být přítelem každému
příreda tě záhy naučí.
Sañt při zvucích kytary, bít se tvrdě s nezary,
mít svůj esud pevně v náručí.
2. Máj človeka uchvátí, dřívě než se obrátí,
už je zima dávno ve dveřích.
Chvíli jen se zahřeješ, dřívě než se naděješ,
skráně obalí ti stříbrem sněh.

Refrain:
Mládí, te naše zlaté mládí,
touheu devede rezeňt.
Mládí, prete tě máme rádi,
zůstaň a pejd si s námi krát.
Jedneu, až v žití ztrestotáme,
dávne vzpemínky přivoláme.
Mládí, ty naše zlaté mládí
kde jsi, škoda tě nastokrát.

Příloha č. 17 – texty písní „Táborový oheň“ od Wabiho Ryvola a „Cowboy z Cherokee“ – hudba: Teddy Powell, český text: Šlik, Šmejkal.

T á b o r o v ý o h e ň.

Slova i hudba: Wabi Ryvola

Modrý dým už korunami stromů
stoupá, letí ke hvězdám.
pražská, dřevo do kytary tónů,
oheň zpívá nám.

Hoří jasně oheň křišťalový,
lesem smíla zavoní,
mluví s námi důvěrnými slovy
píseň krásných dní.

Refrén:

Mládí s jiskrami odlétá,
hučí oheň kamarád.
Jednou až uplynou léta,
každý bude vzpomínat.
Padá do údolí mlha bílá,
měsíc dávno už šel spát,
tmavé noci bránu otevírá,
oheň kamarád.

51.

C O W B O Y Z C H E R O K E E

č. text: Šlik, Šmejkal Hudba: Teddy Powell

bum

V Cherokee děvče své má cowboy, Johohó / 3 x /
 Dívky než slunce půjde spát
 k Cherokee se budu brát
 kde děvče své má cowboy.
 Oklahomou zpívám dnes zasní, Johohó / 3 x /
 Lasec má s celým nářím
 píseň na vtech v srdci šár,
 pro děvče své má cowboy.
 Rodný svůj zse uzřím kraj,
 rancho, chrady a stáj
 a Daisy má mi vyjde vstříc.
 V náručí mou se rozletí
 a já slíbím v objetí.
 Ze kraj náš neopostím víc,
 kde v Cherokee děvče své má cowboy, Johohó / 3 x /
 S bohem kamarádi mi
 vzhůru koni k Cherokee
 kde děvče své má cowboy, Johohó, Johohó, Johohó.

bum

V Cherokee vládně Báh a cowboy. Johohó / 3 x /
 Dívky než půjdu navždy spát
 s bohem Cherokee chci dát
 kde vládně Báh a cowboy.
 Oklahomou zpívám dnes dozní, Johohó / 3 x /
 Colty má, dva druzi mi
 nehouknou již v Cherokee
 kde vládně Báh a cowboy.
 Ještě jednou projdu kraj
 rancho, chrady a stáj
 a rozloučím se s konem svým.
 Lásky má zrak ohlídní,
 dítě má jím zvezdeák pronradí,
 tam že se nikdy nevrátím
 kde v Cherokee vládně Báh a cowboy. Johohó / 3 x /
 Přace však se moin snát
 v Cherokee vždy budu spát
 kde vládně Báh a cowboy, Johohó, Johohó, Johohó.

šlik

Příloha č. 18 – Uvědomění soukromého účastníka v otázce případu vykradení osadního srubu Samotárny.

(Místo pro doporučení nalepkou a třídění údaje podáváte osobně poštov. úřadu.)

43
Wodnian
Wodnian
Posta

Nedodati
poštovním zmočením.

Doporučené.
Věc
soud v

Čís. MI T 37/43

Uvědomění soukromého účastníka.

Hlavní přelíčení o veřejné obžalobě
soukromého žalobce
proti **Rudolfa Habichevi**
pro **§ 171,185, 186 a/ tr.z. a § 3 z. č. 48/31 Sb.**

konati se bude dne **23. listopad 1943** do **10.30** hod.
u tohoto soudu v jednací síni čís. **9/Radnice.**

Hlavní přelíčení bude provedeno i když se nedostavíte. V tomto
případě budou Vaše návrhy přečteny ze spisů.

dne **18. 11. 1943**
Dr **Karel Lokeš**
Za správnost vyhotovení
řídící kancelář odvětví
B. Liska

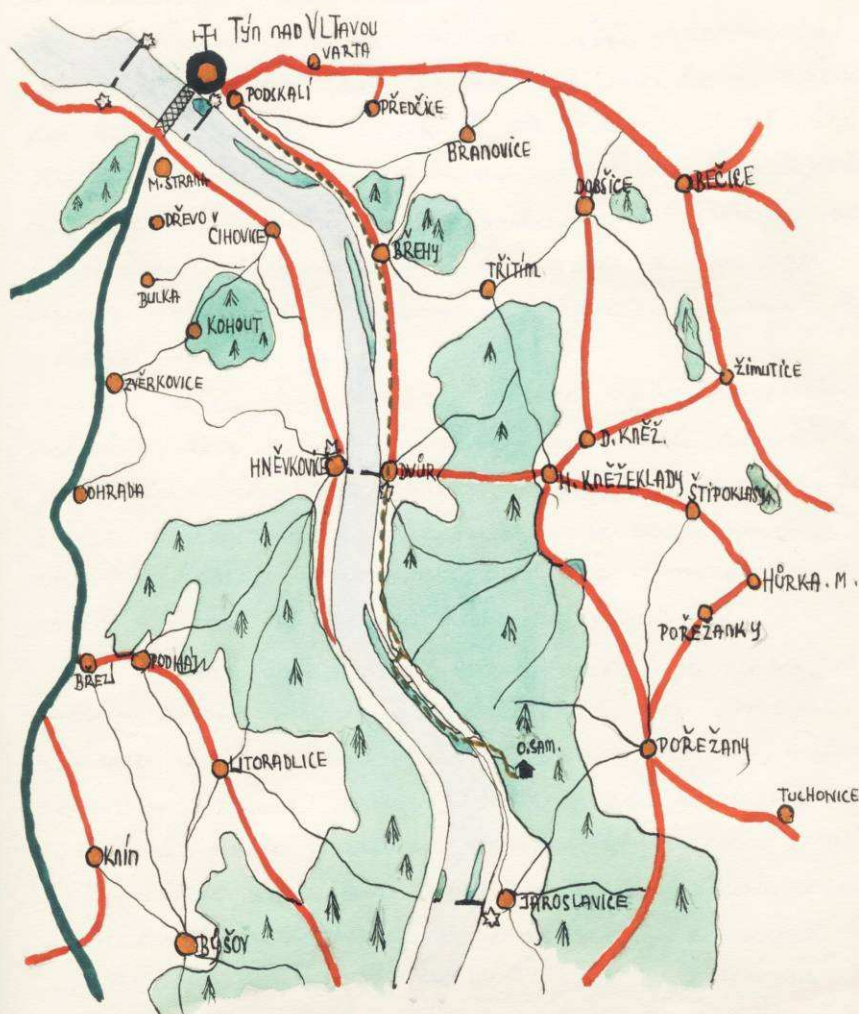
Návěští. Na svědecké nemáte nároku.

Trest. řád č. 110 č. — (Uvědomění soukromého účastníka o hlavním přelíčení.)

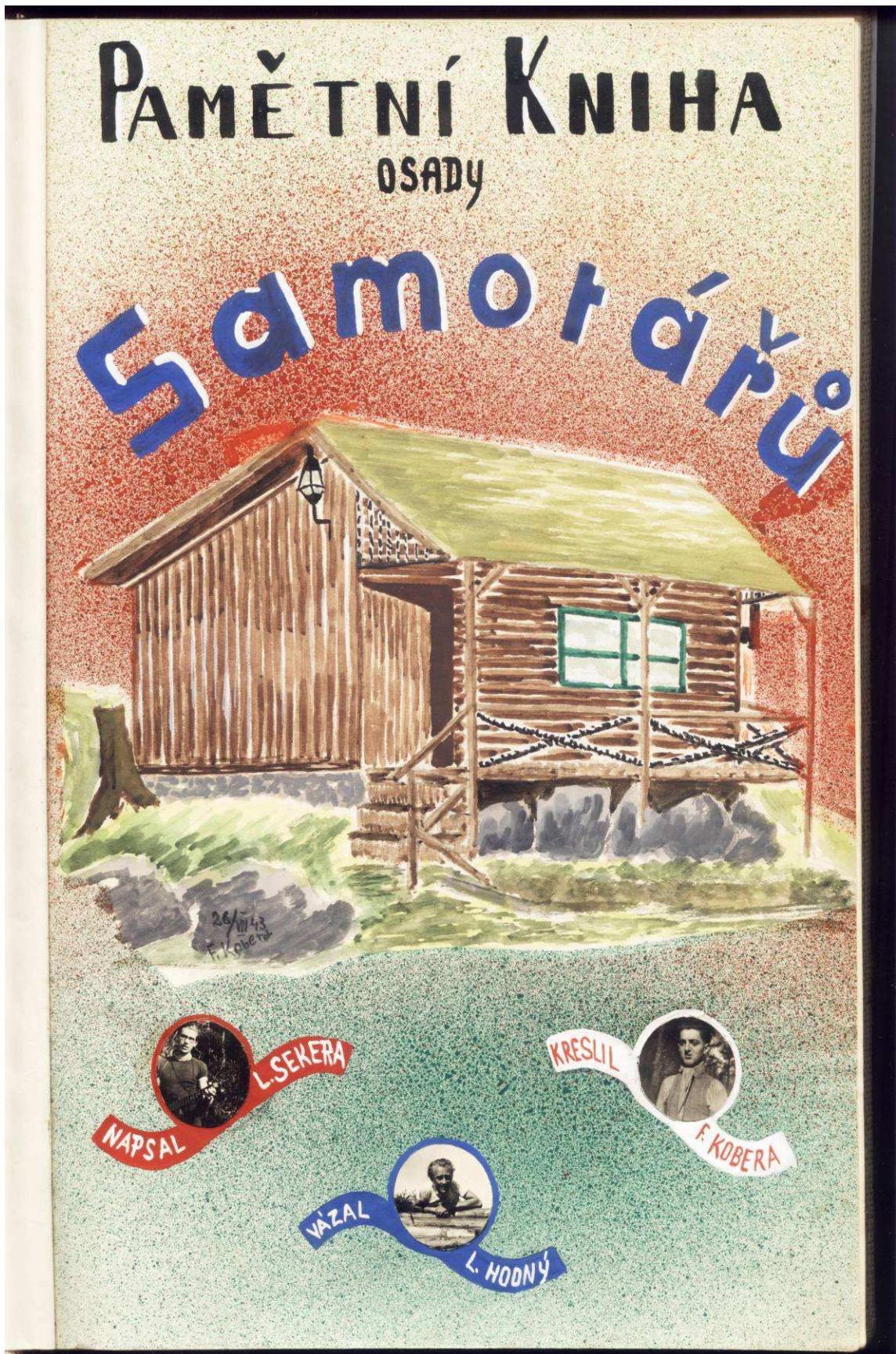
Příloha č. 19 – ručně kreslená mapa cesty z Týna nad Vltavou na osadní srub Samotárnou.

Česta na chatu.

Chatka leží asi 8 km od města blízko Jaroslavic. Poloha je na této mapě, kde je zároveň vyznačena cesta, číselně příměřovaná čarou.

Příloha č. 20 – Úvodní list Pamětní knihy osady Samotářů s obrázkem Samotárný.

Příloha č. 21 – fotografie týnských sokolů na výletě do týnského okolí. Třetí zleva je J. Strubinský, první šerif osady Samotáři.

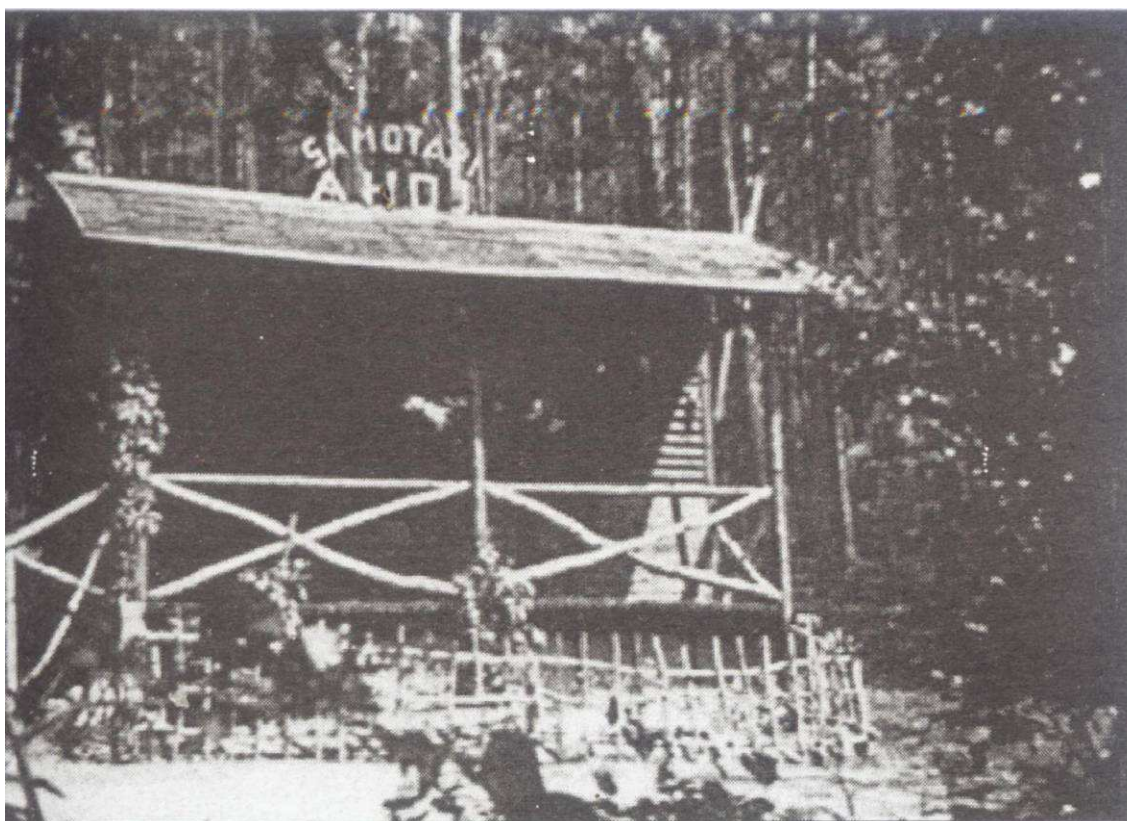
Příloha č. 22 – obrázek osadní vlajky Samotářů jejíž autorkou byla Z. Králová.

Příloha č. 23 – fotografie dokumentující počátek prací na stavbě osadní chaty Samotářny.

Příloha č. 24 – osadní chata Samotářna.

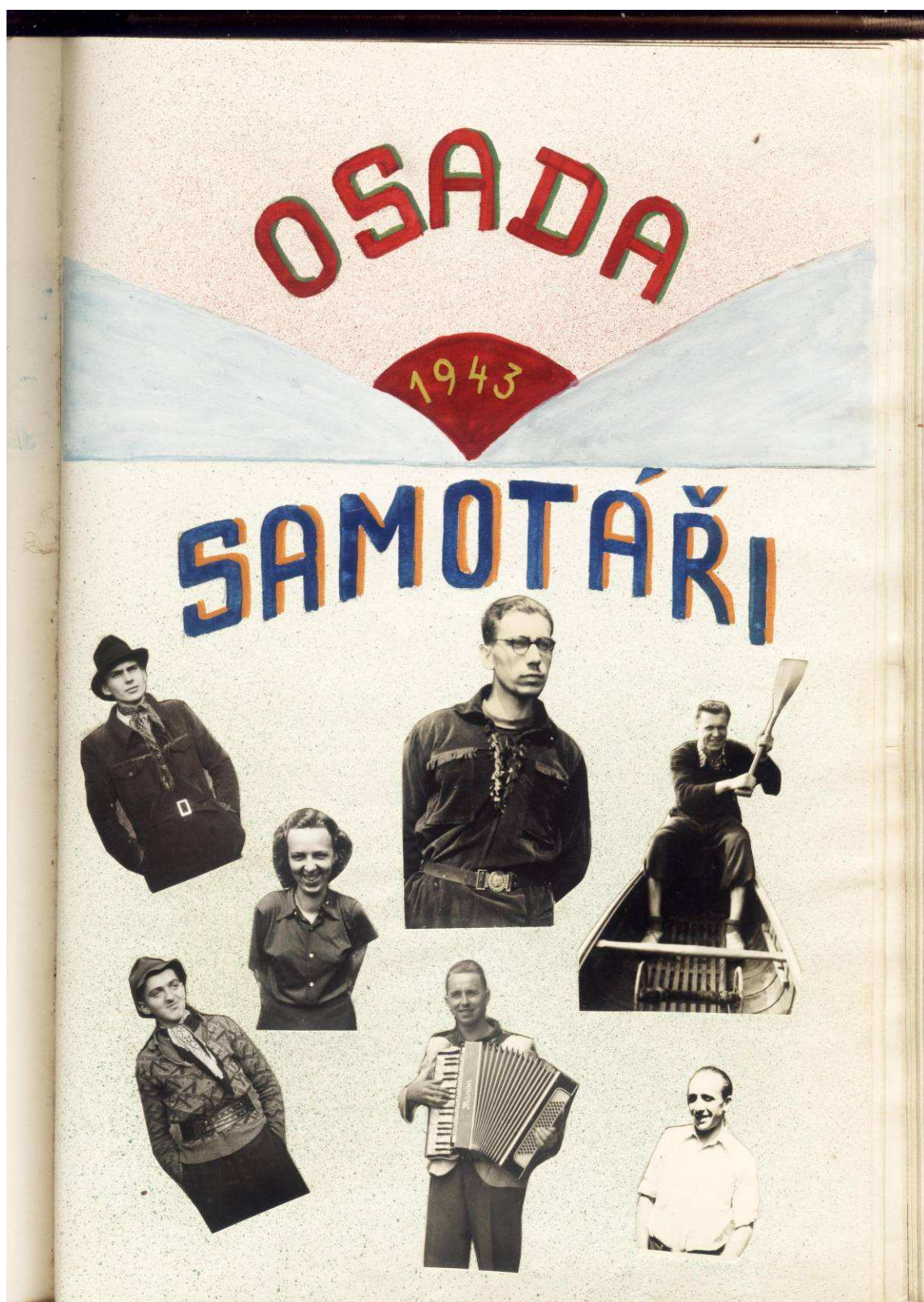
Příloha č. 25 – první soubor Samotářů – zleva nahoře: V. Kadlec, J. Soucha; spodní řada: V. Mezera, L. Hodný a K. Mezera.

Příloha č. 26 – soubor Samotářů – zleva: J. Bečvář, J. Soucha, L. Hodný; dole uprostřed: I. J. Urks.

Příloha č. 27 – osada Samotáři roku 1943.

Příloha č. 28 – symboly trampingu: kytara s batohem opřená o milovník.

Příloha č. 29 – obrázek, koláž, zobrazující třetího šerifa osady Samotáři L. Sekeru – Vlka Samotáře s ukázkou vlajky.

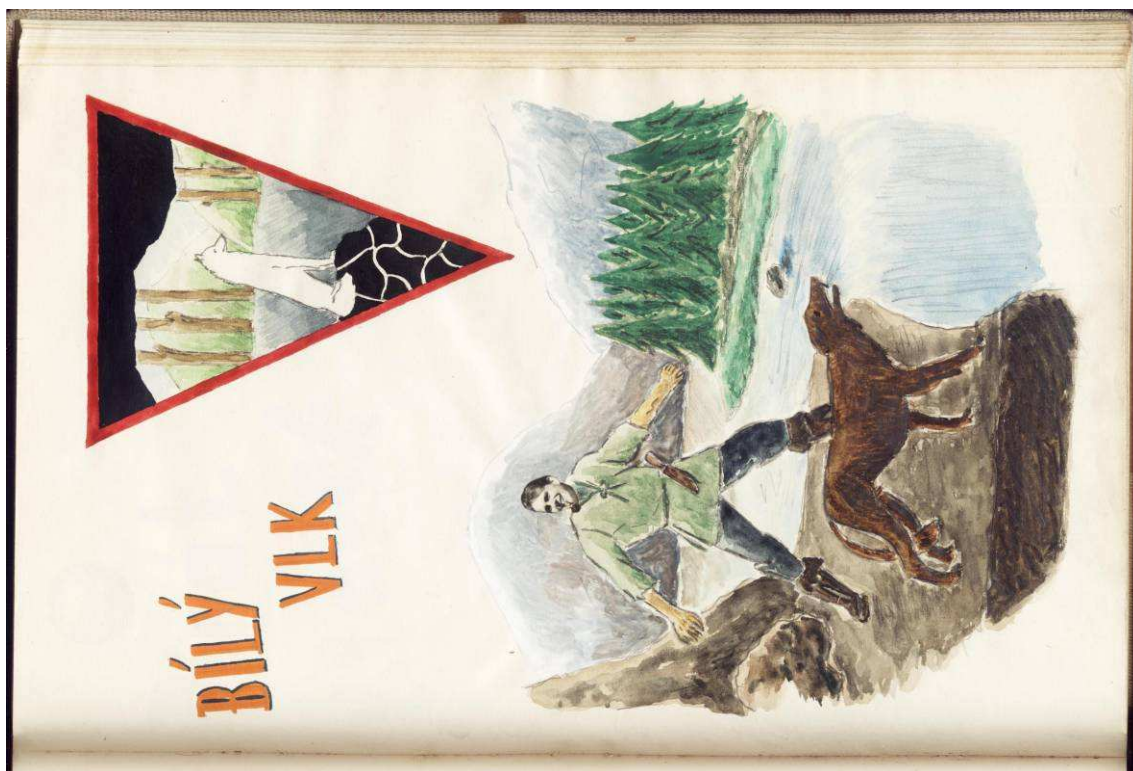
Příloha č. 30 - obrázek, koláž, zobrazující F. Bečváře – Desperáta Pedra s ukázkou vlajky.

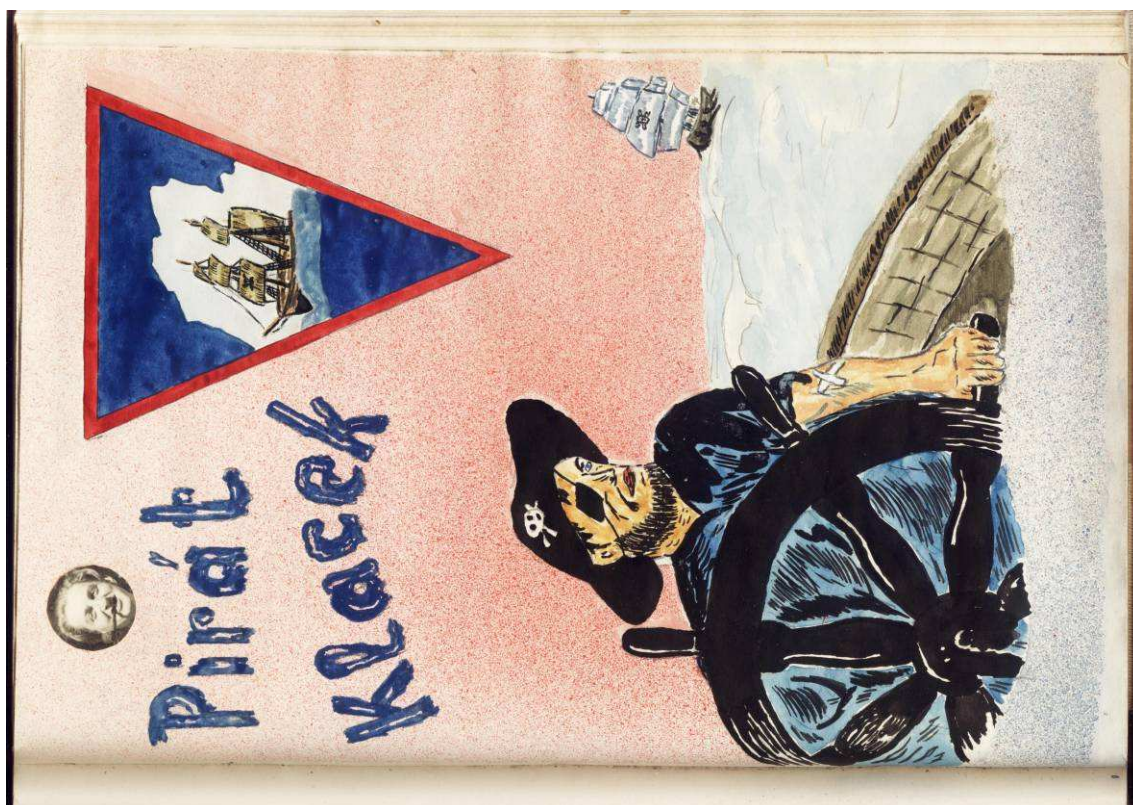
Příloha č. 31 - obrázek, koláž, zobrazující Z. Královou – Vlaštovku s ukázkou vlajky.

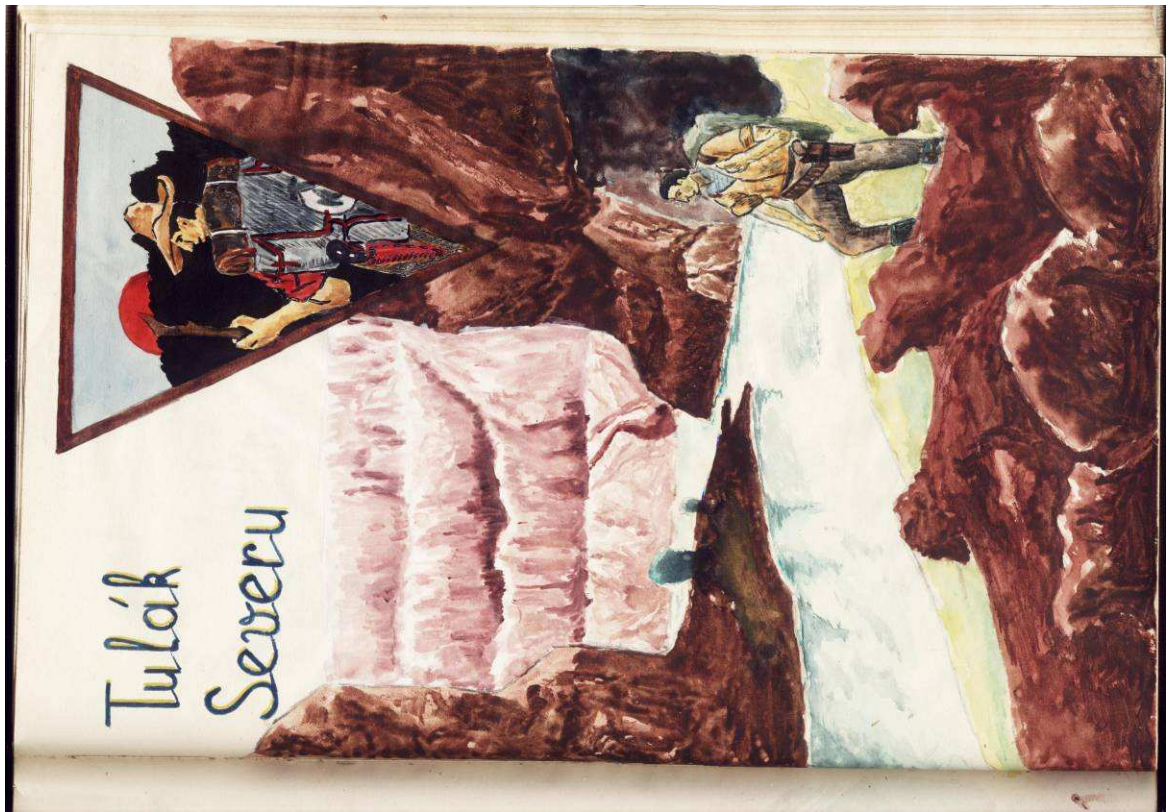
Příloha č. 32 - obrázek, koláž, zobrazující S. Řimnáče – Bílého Vlka s ukázkou vlajky.

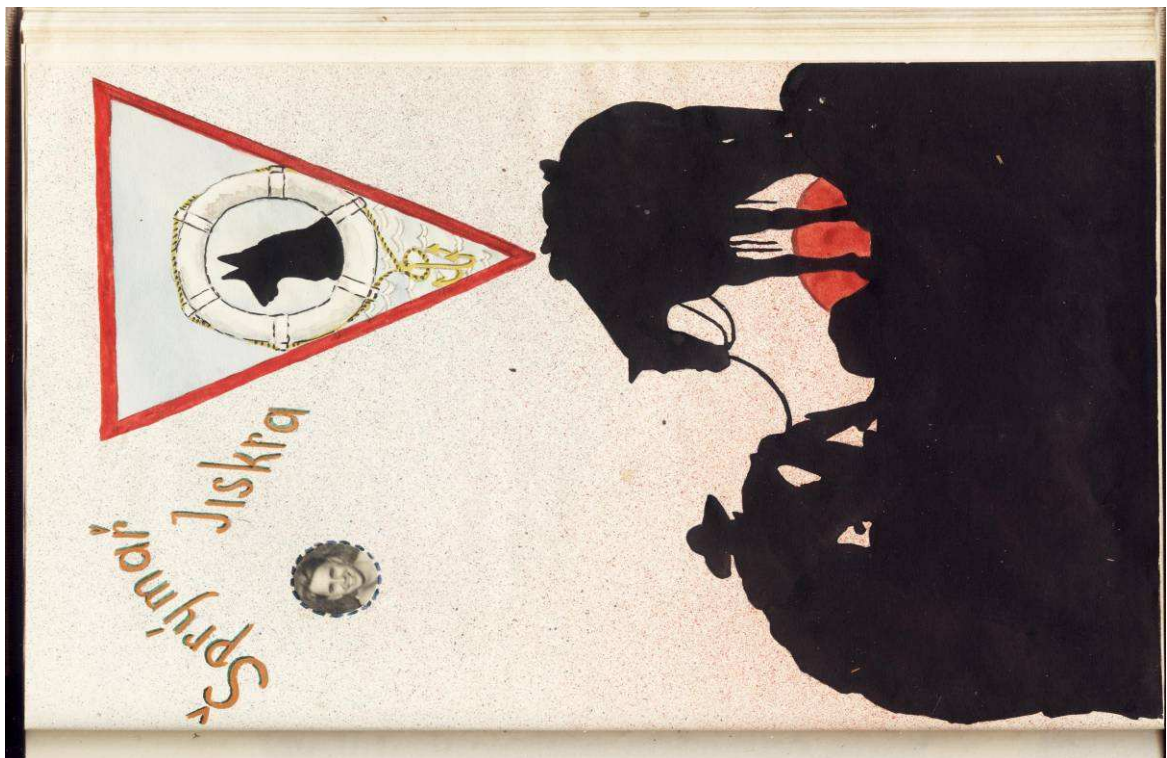
Příloha č. 33 - obrázek, koláž, zobrazující F. Koberu – Piráta Klacka s ukázkou vlajky.

Příloha č. 34 - obrázek, koláž, zobrazující F. Frýda – Tuláka Severu s ukázkou vlajky.

Příloha č. 35 - obrázek, koláž, zobrazující M. Bilicze – Šprýmaře Jiskru s ukázkou vlajky.

Příloha č. 36 – 7 fotografií zobrazujících okolní krajinu kolem chaty Samotářny.

Příloha č. 37 – soubor Samotáři ve složení horní fotografie zleva: M. Bilicz, F. Frýd, S. Římnáč, F. Kobera, F. Bečvář, s kytarou L. Sekera; dolní fotografie: F. Bečvář, S. Římnáč a L. Sekera.

Příloha č. 38 – soubor Samotářů vystupující na Večeru trampských písní, který pořádali, šedesátá léta 20. století ve Vltavotýnské Osvětové besedě – dřívější sokolovně.

Příloha č. 39 – fotografie souboru Samotáři v sestavě nahoře zleva: J. Hladeček, E. Procházka, M. Bilicz, L. Sekera; dole: K. Hájek a J. Zeman.

Příloha č. 40 – fotografie party Podskaláků.

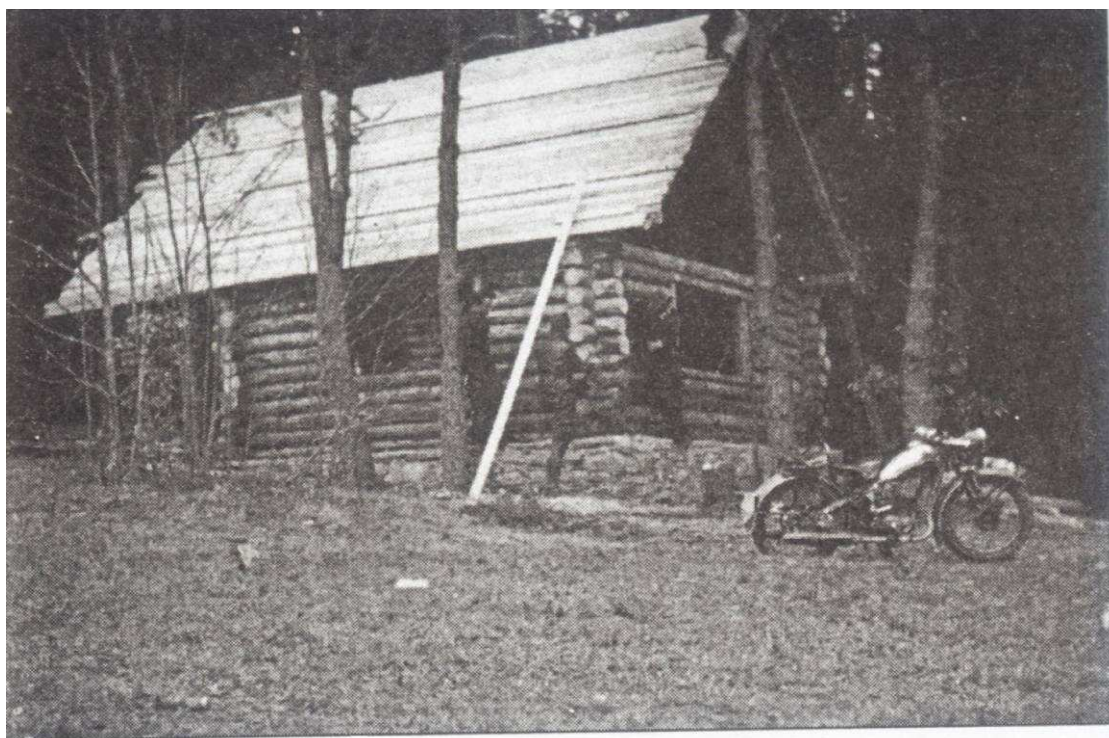
Příloha č. 41 – členové osady Kentucky na přelomu let 1947 a.

Příloha č. 42 – členové osady Kentucky na Vánoce roku 1950.

Příloha č. 43 – srub osady Stará sedma.

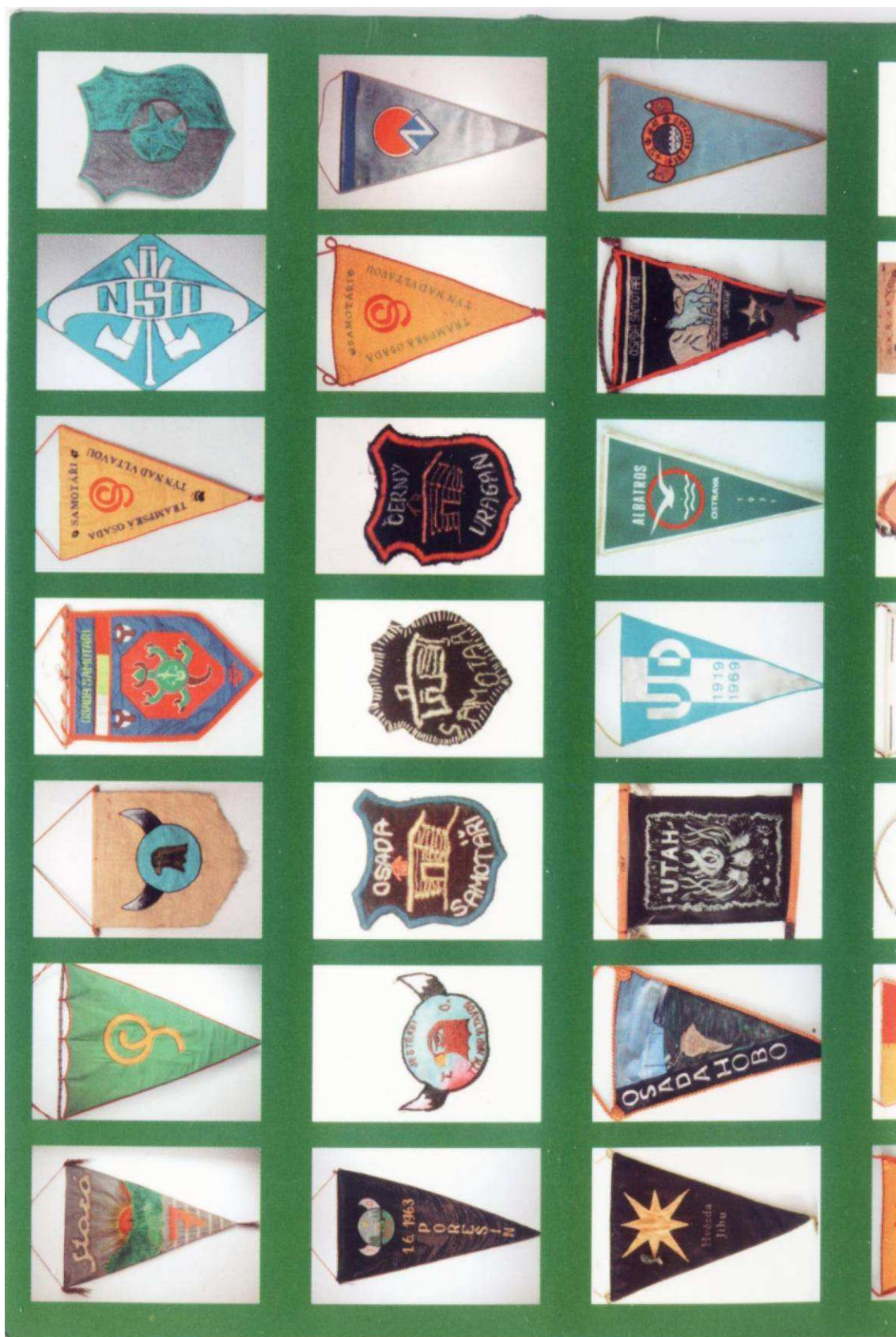
Příloha č. 44 – společná fotografie účastníků Večera trampských písní pořádaném souborem Samotáři, šedesátá. léta 20. století.

Příloha č. 45 – tramská osada Měsíc.

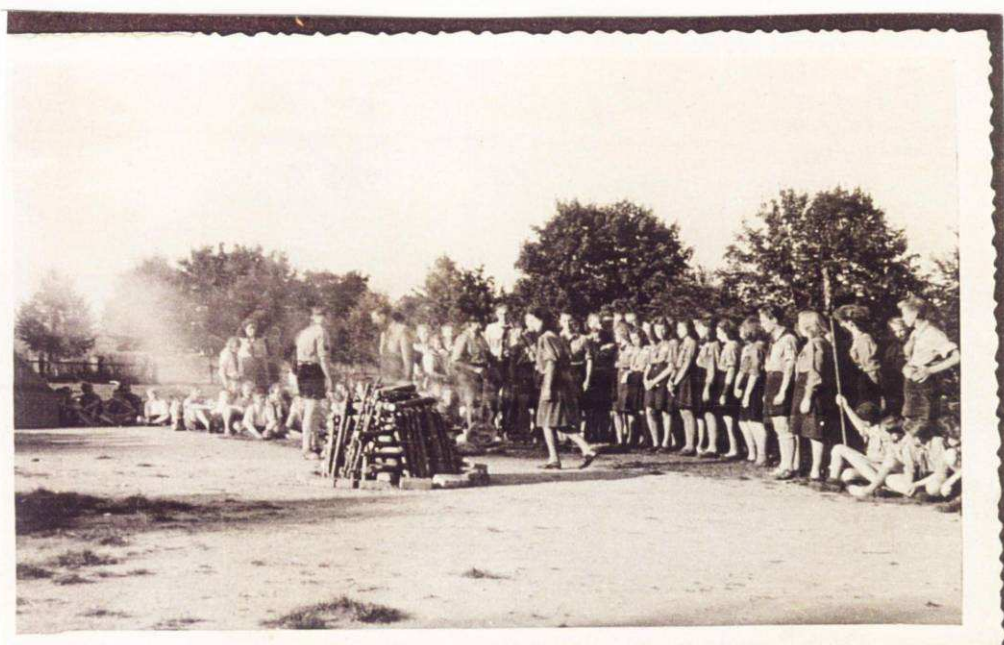
Příloha č. 46 – ukázky trampských a osadních vlaječek a nášivek.

Příloha č. 47 – líc a rub vlajky Junáckého střediska v Týně nad Vltavou.

Příloha č. 48 – 2 fotografie u příležitosti slavnostního slibového táboráku z roku 1945. Na první fotografii je průvod junáků k týnské sokolovně a na druhé slavnostní zapálení ohně.

Příloha č. 49 – junáci nastoupení na Vltavotýnském náměstí během oslav dožínek roku 1945.

Příloha č. 50 – zápisky z deníku tehdy jedenáctiletého J. Humheje z roku 1948. Za pozornost stojí záznam ze středy 12. října.

19. července. Dnes jsme chvilu jeli na rybníček ale pršelo tak jsme měli.

20. srpna 10. září. Začínám si po pravidelnějším deníku máš velmi dobrým slovem. Dnes jsme měli ve škole dělat do-
střed jsem jednatku.

neděle 11. září. Ochozobně jsme byli s lidem na procházce.

úterý 12. září. Dnes jsme byli na školních a školních
kolech. Byli jsme se při dom pochová na
oběd.

úterý 15. září. Dnes byli závodily na říce naše
hoši vyhráli s horkem. Odpaladně fotbal

pondělí 16. září. Dnes jsem stonal nebyl jsem ve škole.
Děti jsem vřel a sel na střeše kde
skovíme klubovnu.

středa 18. října. Dnes večer jsme měli schůzku myslím
že nosičem, po ní byla noční hra. Tenkrát
skadul a Junak jako Indiani byli vyhlázeni.
Je konec. Krampí, ověřelo skautského křesťan.
Jméno začleněno do Sokola. Jím pro dnešek
koncem.

čtvrtek 4. listopadu. Dnes jsme měli schůzku na divadlo
mam hořel náhle a slovašedak sa nepřejmu.

čtvrtek 12. prosince. Dnes jsem stonal, nebyl jsem
ve škole. Ve škole měli besídku.

neděle 13. prosince. Školský den. U příležitosti jsem dostal
body - kruidlo - kněží, dosti od bílého krava
a školky.

Chod, jako lení xvěř! Mlín, jako šeptají
stromy! Smey se, jako bílý potáček. Baboušky,
jako sena! Coray, jako osvěř! Clony se jako
Junak

Fr. Elabner.

Tam daleko na
západě žilimo-
hutné kmeny
indiánů. Lovili
na svých územích
zvěř a spokojeně
žili. Žili pravým
zálesáckým živo-
tem. Až přišli od
severu bílí lidé
kteří rozvrátili pokoj a klid mezi indiány
Junáci žili živo tem indiánů ale již
táke dožívají. Zůstanu věren
Junáckému životu. Slovo dělá muře.
Nezradím.

BUĎ PŘÍPRAVEN!

Příloha č. 51 – fotografie J. Humheje tajemníka týnského Junáka, Bílina 1969.

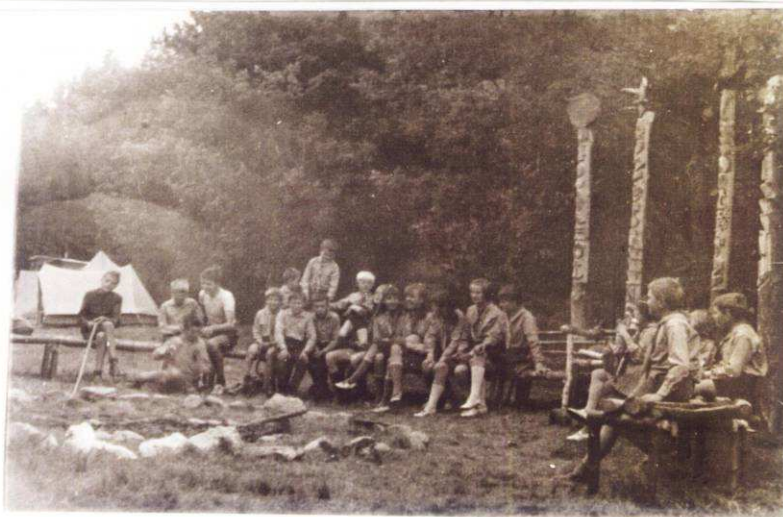
Příloha č. 52 – vedoucí činovnice junáckého tábora na Bílině 1969, zleva: Marková, Koberová, Burešová, Pizingerová, Baronová.

Příloha č. 53 – ukázka z táborového života družiny Berušky, Bílina 1969.

Příloha č. 54 – tábor na Bílině 1969 nahoře vlevo: služba u brány, nahoře vpravo: koupání, uprostřed: slavnostní táborák, dole: návštěvní den.

Středisko JUNÁKA v Týně nad Vltavou

1968.70-4/5
1612

TÁBOROVÝ ŘÁD

- 1/. Všichni jsou si na táboře rovni, mají stejná práva i povinnosti a řídí se junáckým zákonem!
- 2/. Každý je povinen poslouchati vedoucího, který zastupuje rodiče.
- 3/. Nikdo nesmí bez dovození a vědomí vedoucího nebo táborové služby opustit tábor ani družinu při hře nebo vycházce!
- 4/. Denní program nutno dodržovati !
- 5/. Do cizího stanu lze vstoupit jen se svolením jeho obyvatel !
- 6/. Do stanů zásobovacích a hospodářských jest vstup dovolen pouze osobám k tomu určeným.
- 7/. Nářadí a inventář se půjčuje a používá s vědomím služby nebo vedoucího. Každý ručí za jeho odevzdání.
- 8/. Je přísně zakázáno rozněčlovati oheň. Táborák zapálí osoba k tomu určená.
- 9/. Voda se odebírá pouze na určených místech.
- 10/. Ve stanech se nesmí přechovávatí jídlo.
- 11/. Každý je povinen udržovati čistotu svoji, ve stanu i okolí.
- 12/. Koupaní je dovoleno pouze na určených místech a za dozoru.
- 13/. Odpadky se hází do odpadové jámy.
- 14/. Každý je povinen užívatí a to i v noci latriny. Znečišťování okolí není dovoleno.
- 15/. Hlašte každou změnu svého zdravotního stavu.
- 16/. Neplytvejte jídlem a šetřte táborový majetek. Škoda zaviněná umyslně nebo nedbalostí bude předepsána k náhradě.
- 17/. Chovejte se slušně k sobě, vedoucím i občanům se kterými se setkáváte.
- 18/. Určenou službu vykonávej pozitivě a spolehlivě.
- 19/. Dobu klidu dodržuj a neruš ostatní.
- 20/. Návštěvy v táboře jsou povoleny pouze v neděli.

Hrubé porušení táborového řádu bude mít za následek vyloučení z tábora. Poměrná část poplatku bude vrácena.

.....

Středisko Junáka v Týně nad Vlt. 1968/70-4/12

DENNÍ ROZVRH : 167

Táborový den 13 dne 19. 7. 69

Oddíl: Chlapčeský

6.00	Budíček kuchařů a denní služby	
6.45	budíček tábora	
6.45 - 7.00	příprava a nástup k rozsvícení	
7.00 - 7.15	rozsvícení	
7.15 - 7.45	mytí a uklid stánků	
7.45 - 8.10	snídaně	
8.10 - 8.30	snídaně dokončení uklidu, příprava k nástupu	
8.30 - 8.45	nástup, vlajka, denní rozkaz	
8.45 - 9.00	prohlídka stánků, bodování	
9.00 - 10.00	ranní program:	1. družina: <u>1. Příprava hry "Loreci orchideje"</u>
		2. družina: <u>1.</u>
		3. družina: <u>slučka</u>
		4. družina: <u>2. Příprava hry "Loreci orchideje"</u>
		5. družina: <u>1.</u>
10.00 - 10.15	svačina	
10.15 - 12.30	dopolední program:	1. druž.: <u>2. Hra "Loreci orchideje"</u>
		2. družina: <u>.....</u>
		3. družina: <u>slučka</u>
		4. družina: <u>2. Hra "Loreci orchideje"</u>
		5. družina: <u>.....</u>
12.30 - 13.30	Oběd	
13.30 - 14.00	mytí nádobí, uklid	
14.00 - 15.00	odpolední klid	
15.00 - 16.30	první odpolední program:	1. druž.: <u>.....</u>
		2. družina: <u>.....</u>
		3. družina: <u>slučka</u>
		4. družina: <u>.....</u>
		5. družina: <u>.....</u>
16.30 - 16.45	svačina	
16.45 - 18.30	druhý odpolední program:	1. druž.: <u>příprava</u>
		2. družina: <u>.....</u>
		3. družina: <u>slučka</u>
		4. družina: <u>na</u>
		5. družina: <u>tábora</u>
18.30 - 19.00	podvečerní volno	
19.00 - 19.30	večeře	
19.30 - 20.00	večerní uklid, mytí, příprava k nástupu	
20.00 - 20.15	nástup, vlajka, večerní rozkaz, hodnocení dne	
20.15 - 22.00	večerní program:	1. družina: <u>.....</u>
		2. družina: <u>Tábora</u>
		3. družina: <u>na</u>
		4. družina: <u>Učim čtení</u>
		5. družina: <u>.....</u>
22.00	večeřka	

1968-70/4-22
468

Středisko Junáka v Týně nad Vltavou

Vážení rodiče!

Středisko Junáka v Týně nad Vltavou uspořádá v rámci činnosti svých oddílů 14ti denní letní tábor. Na základě této přihlášky chceme zjistit počet účastníků, neb z přípravou začínáme již nyní. Místo pro tábor ještě není pevně stanovené. Chtěli bychom v letošním roce na nějaké vzdálenější místo na př. na Sumavu, aby účastníci poznali i jiný kraj. Vhodné místo hledáme. Není také vyloučeno, že mladší členové, zejména dívky, budou opět tábořit v blízkosti Týna nad Vlt.

Chceme zejména upozornit na finanční stránku. Podle zpráv z Ústředí nebudou při v letošním roce závodní výbory ROH přispívat na junácké tábory. Seznamujeme Vás z touto skutečností předem, protože každý účastník si bude muset hradit plnou částku. Řádi bychom i za určité ztížených podmínek poskytli našim členům možnost letního táboření i když za srovnatelných podmínek a podle předběžného rozpočtu bychom požadovali na stravné Kčs 200.- a k tomu příspěvek na režii a dopravu cca Kčs 50.-, to by záleželo na vzdálenosti. Na ostatní se pokusíme získat prostředky jinak.

Letní tábor plánujeme na dobu od 6.července do 19.července 1970. O podrobnostech a změnách které mohou nastat Vás věs vyrozumíme.

V Týně nad Vlt. v únoru 1970.

Středisková rada

----- zde odstříhnouti -----

Středisko Junáka v Týně nad Vltavou

Přihláška.

Přihlašuji svého syna - dceru na letní junácký tábor:

Jméno a příjmení:

narození bydliště

Souhlasím s podmínkami se kterými jsem byl seznámen.

.....
podpis rodiče

Příloha č. 58 – struktura střediska Junáka v Týně nad Vltavou ve čtyřicátých letech 20. století.

Chlapecké středisko:	Vedoucí	Leopold Sekera
	Zástupci	František Frýd, Miroslav Bilicz, Karel Hájek
	Hospodář	František Vágner
	Tajemník	Josef Bártík
	Zdravotník	Stanislav Řimnáč
	Knihovník	Vladimír Sekera
1. odd. chlapecký	Racek	vedoucí Jiří Jíru
2. odd. chlapecký	Bobři	vedoucí Karel Šíma
3. odd. chlapecký	Stopaři	vedoucí Vladimír Lukš
4. odd. chlapecký	Vlčata	vedoucí Karel Fiala
5. odd. chlapecký	Vodáci	vedoucí František Kobera

Dívčí středisko:	Vedoucí	Marie Pokorná
	Zástupkyně	Miluše Schmidtová - Bečvářová, Blanka Radová
1. odd. dívčí	Laně	vedoucí Ladislava Hladečková
2. odd. dívčí	Jižní kříž	vedoucí Marie Čtvrtníková
3. odd. dívčí	Světlušky	vedoucí Anna Kučírková

Příloha č. 59 – struktura střediska Junáka v Týně nad Vltavou v letech 1968-70.

Vedoucí střediska	Leopold Sekera
1. zástupce	Růžena Burešová
2. zástupce	Emil Marhoun
Tajemník	Jan Humhej
Zdravotník	Jana Kulajtová
Hospodář	František Kobera
Zástupce ORJ	Jiří Kuna
Instruktor	Jan Zeman
Revizní komise	Zbyněk Baron, Josef Novák, Miroslav Frýd